

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Π. ΓΑΓΑΤΣΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ
ΠΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

1951

**ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ
ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ**

17765

Αρ. Εισ. 17765

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Π. ΓΑΓΑΤΣΟΥ

**ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ
ΠΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ**

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΣΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

1951

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

ΠΑΡΧΕΙ μία συλλογή βιβλίων, εις τὰ ὅποια περιέχονται αἱ ἀλήθειαι, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἐφάνερωσεν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἑ Ἄ γ ι α Γ ρ α φ ῆ.

Πρόκειται περὶ μοναδικῶν καὶ αἰωνίων βιβλίων, διότι δι' αὐτῶν ἠμιλεῖ Ἀὐτὸς ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος θέλει τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Εἰς τὴν Ἑ Ἄ γ ι α ν Γ ρ α φ ῆ ν περιέχεται ἡ προῖστορία τοῦ κόσμου καὶ ἐκτίθεται ἱστορικῶς τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖον ὀλοκληροῦται διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θυσίας τοῦ Κ. Η. Ι. Χ. Γίνεται ἐπίσης λόγος περὶ τῆς πρώτης κοινωνικῆς ὀργανώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ δίδονται ἐν συνεχείᾳ ποικίλαι πληροφορίαι περὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἱστορίας τῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι συνδέονται μὲ τὴν ἑνανθρώπησιν τοῦ Σωτῆρος.

Ἡ Ἑ Ἄ γ ι α Γ ρ α φ ῆ εἶναι βιβλίον θεόπνευστον. Ἐγράφη δηλ. ὑπὸ ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ἐφώτισε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ μὴ σημειωθοῦν σφάλματα. « Π ᾱ σ α Γ ρ α φ ῆ Θε ὀ π ν ε υ σ τ ο ς » λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Ἡ διδασκαλία τῆς Ἑ Ἄ γ ι α ς Γ ρ α φ ῆ ς ἐπότισε καὶ ποτίζει διαρκῶς καὶ ἐπιμόνως τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν. Λαοί, οἱ ὁποῖοι ἐγνώρισαν τὴν ἐδεργετικὴν τῆς δόναμιν, ἀνεγεννήθησαν πνευματικῶς καὶ ἀπηλλάγησαν τῶν δεισιδαιμονιῶν.

Ἡ Ἑ Ἄ γ. Γ ρ α φ ῆ προσεῖλκε τὴν προσοχὴν τῶν ἐξοχωτέρων πνευμάτων τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐπέπνευσε ποιητὰς καὶ καλλιτέχνας καὶ ὠδήγησε σοφοὺς εἰς τὴν ὀρθὴν γνῶσιν. Ὁ Πασκάλ, διάσημος Γάλλος φυσικός, ἠδύνατο νὰ ἀπαγγέλλῃ αὐτὴν ὀλόκληρον ἀπὸ μνήμης. « Χωρὶς τὴν Ἑ Ἄ γ. Γ ρ α φ ῆ ν, ἔλεγε, δὲν γνωρίζομεν τίποτε καὶ δὲν βλέπομεν γύρω μας παρὰ σκοτός καὶ σύγχυσις. Δὲν γνωρίζομεν τί εἶναι Θεός, οὔτε τί εἶναι ζωὴ, οὔτε τί εἶναι θάνατος ».

Ἀξιοσημείωτα εἶναι ἐπίσης ὅσα εἶπε περὶ τῆς Ἀγ. Γραφῆς ὁ διάσημος Γερμανὸς γλωσσολόγος Max Müller : « Πῶς νὰ εἶπω τί ἀνεκάλυφα εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ; Ἐπὶ πολλὰ ἔτη δὲν τὸ ἐμελέτων καὶ ἤμην προκατειλημμένος ἐναντίον του. Τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐτύφλωσε τὸν Παῦλον, δὲν ἦτο περισσότερον δυνατὸν ἀπὸ ἐκεῖνο, ποῦ μὲ ἐφώτισεν, ὅταν ἀνεκάλυφα τὴν πραγματοποιήσιν ὅλων τῶν προσδοκιῶν μου εἰς τὸ Εὐαγγέλιον. Εἰς αὐτὸ εὐρίσκεται ἡ ὑψίστη τελειότης τῆς σοφίας ».

Ἡ Ἀγία Γραφή διαιρεῖται εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην*.

Α΄. ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

1.— Σκοπός. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἀποτελεῖται ἀπὸ 49 βιβλία, εἰς τὰ βιβλία αὐτὰ περιέχονται ἐκεῖναι αἱ θρησκευτικαὶ ἀλήθειαι, τὰς ὁποίας ἐφανερώσεν ὁ Θεὸς κατὰ διαφοροὺς περιστάσεις εἰς τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦ Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν. Αἱ ἀλήθειαι αὗται εἶχον σκοπὸν τὴν διαπαιδαγώγησιν καὶ τὴν προετοιμασίαν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα γίνουν ἱκανοὶ νὰ κατανοήσουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κ.Η.Ι.Χ. Εἶναι δηλ. ἡ Παλαιὰ Διαθήκη « παιδαγωγὸς εἰς Χριστόν », ὅπως ἐχαρακτήρισεν αὐτὴν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

2.— Περιεχόμενον. Εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἐκτίθεται μετὰ πολλῆς ἀπλότητος καὶ ἀφελοῦς χάριτος ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐδνυχισμένη ζωὴ τῶν πρώτων ἀνθρώπων πλησίον τοῦ Θεοῦ, ἡ παρακοὴ καὶ ἡ συνέπεια ταύτης πτώσις τῶν πρωτοπλάστων. Ἀκολουθεῖ ἡ προϊστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τὸ μεγαλύτερον ὅμως μέρος τῶν βιβλίων αὐτῶν ἀσχολεῖται μὲ τὰς περιπετείας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ μέχρι σχεδὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου.

3.— Γλώσσα. Τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δὲν ἐγράφησαν ὅλα κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, οὔτε ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως. Τὰ πρῶτα βιβλία εἶναι πολὺ παλαιότερα ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου καὶ τὰ τελευταῖα ἐγράφησαν μόλις ἓνα αἶωνα π.Χ.

Τὰ περισσότερα τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐγράφησαν εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν καὶ ὀλιγώτερα εἰς τὴν Χαλδαϊκὴν (Ἀραμαϊκὴν) ἢ τὴν Ἑλληνικὴν. Εἰς τὰς τελευταίας αὐτὰς γλώσσας ἐγράφησαν τὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα εἶδον τὸ φῶς μετὰ τὴν Βαβυλωνιακὴν αἰχμαλωσίαν

* Διὰ τὴν ἑλληνικὴν σημαίνει ἐδῶ τὴν συμφωνίαν, τὴν συνθήκην, ἡ ὁποία ἐγένετο μετὰ τὸν Θεὸν καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

(606—336 π.Χ.). Διότι κατά τούς χρόνους, ποδ ἐπηκολούθησαν τήν αἰχμαλωσίαν ἐκείνην, ἡ Ἑβραϊκή γλῶσσα ἔπαυσε νά εἶναι ἡ μητρική γλῶσσα τῶν Ἑβραίων. Ὡς τοιαύτη διὰ μέν τούς Ἑβραίους τῆς Παλαιστίνης, τῆς Συρίας καί τῶν χωρῶν τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ εἶναι ἡ Χαλδαϊκή (Ἀραμαϊκή), διὰ δέ τούς Ἑβραίους τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν καί ἰδίᾳ τῆς Αἰγύπτου ἡ Ἑλληνική. Εἶναι γνωστὸν ἄλλως τε ἀπὸ τῆν Ἱστορίαν, ὅτι ἡ Ἑλληνική γλῶσσα διεδόθη εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

4.— Διαίρεσις τῶν βιβλίων τῆς Π.Δ. Τὰ βιβλία τῆς Π.Δ. διαιροῦνται, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου των, ὡς ἀκολούθως:

Α'. Ἱστορικά. Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς:

- 1) ΓΕΝΕΣΙΣ
- 2) ΕΞΟΔΟΣ
- 3) ΛΕΥ-Ι-ΤΙΚΟΝ
- 4) ΑΡΙΘΜΟΙ

Τὰ βιβλία ταῦτα, γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Πεντάτευχος, ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Μωυσέως κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα π.Χ. Εἰς αὐτὰ περιέχεται ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου, ἡ προϊστορία τοῦ ἀνθρώπου καί ἡ ἱστορία τῶν Πατριαρχῶν μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Μωυσέως.

- 5) ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ
- 6) ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥ ΝΑΥΗ

Ἐγράφη ὑπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ Μωυσέως, τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, τοῦ ὁποῦ καί περιέχει τὴν δρᾶσιν.

- 7) ΚΡΙΤΑΙ
- 8) ΡΟΥΘ

Ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Σαμουὴλ κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα π.Χ. Εἰς τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν περιέχεται ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Κριτῶν. Εἰς τὸ δεύτερον ἱστορεῖται ὁ βίος μιᾶς Μωαβίτιδος, τῆς Ρούθ, ἐκ τῶν ἀπογόνων τῆς ὁποίας ἐγενήθη ὁ Σωτὴρ.

- 9) ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Α'
- 10) ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Β'
- 11) ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Γ'
- 12) ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Δ'

Εἰς τὰ βιβλία αὐτά, τῶν ὁποίων ὁ συγγραφεὺς δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸς, περιέχεται ἡ ἱστορία τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν βασιλείων Σαοὺλ, Δαυὶδ, Σολομῶν μέχρι τοῦ ἔτους 586 π.Χ. Ἱστοροῦνται δηλ. γεγονότα 500 περίπου ἐτῶν.

- 13) ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ Α'
- 14) ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ Β'

Ταῦτα ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Ἑσδρα περὶ τὸ 450 π.Χ. καί περιέχουν περιλήψεις καί συμπληρώσεις τῆς Ἰσραηλιτικῆς ἱστορίας ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ μέχρι τῆς βαβυλωνιακῆς αἰχμαλωσίας.

15) ΕΣΔΡΑΣ Α'

Πιθανόν και τοῦτο ἔργον τοῦ Ἑσδρα. Περιέχει τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας χρόνους.

16) ΕΣΔΡΑΣ Β'

Ἔργα καὶ ταῦτα τοῦ Ἑσδρα περιγράφοντα τὴν προσπάθειαν, τὴν ὅποιαν κατέβαλον οἱ Ἰσραηλίται διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ Κράτους των μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. Διηγοῦνται δηλ. τὰ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 530—440 π.Χ. περίπου γεγονότα.

17) ΝΕΕΜΙΑΣ

Τὰ βιβλία αὐτὰ, τῶν ὁποίων οἱ συγγραφεῖς εἶναι ἄγνωστοι, περιέχουν τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν προσώπων, τῶν ὁποίων φέρουν τὰ ὀνόματα, διότι αὐτὰ συνέδεσαν τὴν ζωὴν των μετὰ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἰσραὴλ ἢ διότι προβάλλονται ὡς ἀξιωμακτὰ παραδείγματα διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν των.

18) ΤΩΒΙΤ

19) ΙΟΥΔΙΘ

20) ΕΣΘΗΡ

21) ΜΑΚΑΒΒΑΙΩΝ Α'

22) ΜΑΚΑΒΒΑΙΩΝ Β'

23) ΜΑΚΑΒΒΑΙΩΝ Γ'

Β'. Προφητικά. Εἰς τὰ βιβλία αὐτὰ περιέχεται ἡ διδασκαλία τῶν προφητῶν. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν ταύτην, ὁ Θεὸς προστατεῦει τοὺς Ἰσραηλίτας, ὅταν παραμένουν πιστοὶ εἰς αὐτόν. Τοῦναντίον, ἐὰν ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ αὐτόν, ὁ Θεὸς τοὺς ἐγκαταλείπει, διὰ νὰ τιμωρηθοῦν καί, ἀφοῦ ἐννοήσουν τὸ σφάλμα των, ἐπανέλθουν πλησίον Του. Εἶναι ἐπίσης ἀξιοθαύμαστος ἡ ἀκρίβεια, μετὰ τῆς ὁποίας προλέγουν γεγονότα, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ συμβοῦν. Οἱ προφήται δραματίζονται καὶ περιγράφουν μετὰ πλείστας λεπτομερείας τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν βίον καὶ τὸν θάνατον τοῦ Σωτῆρος. Ὁ προφήτης μάλιστα Ἑσαΐας μετὰ δραματικὸν πρᾶγματι μεγαλεῖον περιγράφει τὸ πάθος τοῦ Κυρίου. Αἱ προφητεῖαι του, γραφεῖσαι 700 περίπου ἔτη π.Χ., ὁμοιάζουν μετὰ Ἐδαγγέλιον διὰ τοῦτο καὶ ὀνομάζεται πέμπτος Ἐδαγγελιστής.

Τὰ προφητικά βιβλία φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ προφήτου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἕκαστον ἐγράφη. Οἱ προφήται διακρίνονται εἰς μικροὺς καὶ μεγάλους.

α) Οἱ μικροὶ προφήται: 1) Ὡσηέ, 2) Ἀμώς, 3), Μιχαίας, 4) Ἰωήλ, 5) Ὀβδιού, 6) Ἰωνᾶς, 7) Ναούμ, 8) Ἀββακούμ, 9) Σοφονίας, 10) Ἀγγαῖος, 11) Ζαχαρίας καὶ 12) Μαλαχίας.

β) Οἱ μεγάλοι προφήται: 1) Ἑσαΐας, 2) Ἰερεμίας, 3) Θωῆνοι Ἰερεμίου, 4) Ἐπιστολὴ Ἰερεμίου, 5) Βαροὺχ (μαθητὴς καὶ γραμματεὺς τοῦ Ἰερεμίου), 6) Ἰεζεκιήλ καὶ 7) Δανιήλ.

Γ'. Ποιητικά ἢ διδασκτικά. Τὰ βιβλία αὐτά, τὰ ὁποῖα ἔχουν γραφῆ εἰς ποιητικὸν ἢ πεζὸν λόγον, ἔχουν σκοπὸν νὰ διδάξουν τοὺς ἀνθρώπους πῶς νὰ ζοῦν εὐσεβῶς καὶ ἐναρέτως ἢ πῶς νὰ ὑμνοῦν τὸν Θεόν. Εἶναι δὲ τὰ ἑξῆς :

1) ΙΩΒ	Τὸ βιβλίον τοῦτο, τοῦ ὁποῖου εἶναι ἄγνωστος ὁ συγγραφεὺς, διηγεῖται τὴν συγκινητικὴν ἱστορίαν τοῦ εὐσεβοῦς Ἰώβ.
2) ΨΑΛΜΟΙ	Πρόκειται περὶ συλλογῆς 150 ποιημάτων, τὰ ὁποῖα ἔψαλλον οἱ Ἰσραηλίται τῇ συνοδείᾳ μουσικοῦ ὄργανου. Τοὺς περισσοτέρους τῶν ψαλμῶν τούτων ἔγραψεν ὁ Δαυὶδ.
3) ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ	Εἶναι ἔργον τοῦ σοφοῦ βασιλέως Σολομῶντος καὶ περιέχει τὰς παροιμίας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, εἰς τὰς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς προσέθηκε καὶ ἰδικὰς του.
4) ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ	*Ἔργον ἐπίσης τοῦ Σολομῶντος, εἰς τὸ ὁποῖον διδάσκεται ἡ ματαιότης τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.
5) ἈΣΜΑ ἈΣΜΑΤῶΝ	Εἶναι καὶ τοῦτο ἔργον τοῦ Σολομῶντος. Πρόκειται περὶ ποιήματος, εἰς τὸ ὁποῖον περιγράφεται ἡ ἀγάπη τοῦ Κ.Η.Ι.Χ. πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, πρὸς τὸ σύνολον δηλ. τῶν πιστῶν Του.
6) ΣΟΦΙΑ ΣΟΛΟΜῶΝΤΟΣ	Εἶναι ἔργον ἀγνώστου συγγραφέως, πραγματευόμενον περὶ τῆς ἀληθοῦς σοφίας.
7) ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ	Τὸ βιβλίον ἔγραψε ὑπὸ τοῦ Σειράχ περὶ τὸ 180—180 π.Χ. κατ' ἀπομίμησιν τῶν παροιμιῶν τοῦ Σολομῶντος καὶ ἔχει σκοπὸν νὰ διδάξη τοὺς ἀναγνώστας του τὸν ἠθικὸν βίον.

5.— Κανὼν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τὸ σύνολον τῶν θεοπνεύστων βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὀνομάζεται Κανὼν αὐτῆς.*

* Κανὼν λέγεται τὸ ξύλινον ὄργανον, τὸ ὁποῖον μᾶς βοηθεῖ νὰ σύρωμεν εὐθείας γραμμὰς, δηλ. ὁ χάραξ. Ἐνταῦθα σημαίνει τὸν ὁδηγὸν πρὸς τὴν ἀληθῆ πίστιν. Ὅπως δηλ. ὁ χάραξ μᾶς βοηθεῖ νὰ σύρωμεν εὐθείας γραμμὰς, οὕτω καὶ τὰ βιβλία ταῦτα μᾶς ὁδηγοῦν εἰς τὴν ζωὴν μας, ὥστε νὰ ζῶμεν σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Κανὼν οὗτος ἀπετελέσθη ὡς ἐξῆς. Εὐθὺς ὡς ὁ Μωυσῆς ἔγραψε τὴν Πεντάτευχον, ἐτοποθέτησεν αὐτὴν εἰς τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης, ὅπου ἦσαν καὶ ἄλλα ἱερὰ κειμήλια τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ αἱ δύο λίθιναι πλάκες, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶχον χαραχθῆ αἱ δέκα ἐντολαί. Ὅταν βραδύτερον ὁ Ἰησοῦς τοῦ Νανῆ ἔγραψε τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον φέρει τὸ ὄνομά του, ἐτοποθέτησε καὶ τοῦτο εἰς τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης. Τὸ αὐτὸ ἔκαμε καὶ ὁ Σαμουὴλ καὶ οἱ ἄλλοι ἱεροὶ συγγραφεῖς. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ἀπετελέσθη ἡ ἀρχικὴ συλλογὴ. Ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης τῶν πρωτογράφων ἐξεδίδοντο ἀντίγραφα διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν Ἰσραηλιτικῶν κοινοτήτων, τῶν συναγωγῶν ἢ καὶ ἀτόμων ἀκόμη. Τὰ ἀντίγραφα αὐτὰ ἐθεωροῦντο πολύτιμα καὶ ἀξιοσέβαστα.

Ἡ Βαβυλωνιακὴ αἰχμαλωσία ἐπέφερε τελείαν ἀναστάτωση καὶ διάλυσιν εἰς τὴν ὀργανωμένην ἐθνικὴν καὶ θρησκευτικὴν ζωὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ὅπως ἦτο φυσικόν, τὰ πρωτόγραφα τῶν ἱερῶν κειμένων διεσκορπίσθησαν τότε καὶ κατεστράφησαν. Μετὰ τὴν ἐπάνοδον ὅμως ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας (536 π.Χ.) ἤρχισαν πάλιν οἱ Ἰσραηλιταὶ νὰ ἀνασυντάσσουν τὸ κράτος των. Ἡ ἐκ νέου συγκέντρωσις τῶν ἱερῶν βιβλίων ἦτο ἡ πρώτη φροντίς των. Τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ἔφερεν εἰς πέρας ὁ Ἔσδρας, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ ὁ πρωτεργάτης τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀνασυντάξεως τοῦ Ἰσραὴλ. Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἐσδρα καταρτισθεῖσα συλλογὴ ὀνομάζεται Ἐσδραϊὸς Κανὼν καὶ τὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα περιέχει, π ρ ω τ ο κ α ν ο ν ι κ ἄ.

Βραδύτερον ὁ Κανὼν οὗτος περιέλαβε καὶ ὅσα βιβλία ἐγράφοντο, συμπληρωθεὶς τελείως μόλις τὸν Β' αἰῶνα μ.Χ.

Ἐπικρατεῖ ἡ διαίρεσις τῶν βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης εἰς π ρ ω τ ο κ α ν ο ν ι κ ἄ καὶ δ ε υ τ ε ρ ο κ α ν ο ν ι κ ἄ. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν κατατάσσονται τὰ ἐξῆς: 1) Τωβίτ, 2) Ἰουδίθ, 3) Σοφία Σολομῶντος, 4) Σοφία Σειράχ καὶ 5) Μακκαβαίων Α' Β' καὶ Γ'. Τὰ ὑπόλοιπα κατατάσσονται εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν.

Εἶναι ὅμως ἀξιοσημείωτον ὅτι οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας καὶ γενικῶς οἱ ἀρχαῖοι ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς χρησιμοποιοῦν ἀδιακρίτως τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, χαρακτηρίζοντες αὐτὰ ὡς «θείας Γραφάς».

6.— Μεταφράσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἐγένοντο πολλὰ μεταφράσεις τῆς Π. Διαθήκης, αἱ σπουδαιότεραι τῶν ὁποίων εἶναι αἱ ἐξῆς :

α) Μετάφρασις τῶν Ο'. Ἡ περισσότερον γνωστὴ μετάφρασις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι ἡ τῶν 72 ἐρμηνευτῶν, ἡ ὁποία διὰ τὴν συντομίαν ὀνομάζεται τῶν 70 (Ο').

Πρόκειται περὶ μεταφράσεως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Αὕτη ἐγένετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους: 1) Κατὰ τὸν Γ' αἰῶνα π.Χ. εἰς ὅλα τὰ ἐμπορικὰ κέντρα τῆς Μεσογείου ὑπῆρχον ἀνορθῶσαι Ἑβραϊκαὶ κοινότητες. Ἀναμφιβόλως ὁμοῦς ἡ περισσότερον πλουσία καὶ πολυάνθρωπος ἦτο ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοιαύτη. Οἱ Ἑβραῖοι οὗτοι τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Αἰγύπτου εἶχον ἤδη ὡς μητροικὴν τῶν γλῶσσων τὴν Ἑλληνικὴν. Τὸ Ἑβραϊκὸν κείμενον λοιπὸν ἦτο ἀκατάληπτον καὶ ἀκατανόητον εἰς αὐτούς. Παρίστατο ὡς ἐκ τούτου ἀνάγκη νὰ μεταφρασθῆ τοῦτο εἰς τὴν Ἑλληνικὴν. 2) Ὁ τότε βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαῖος Β' ὁ Φιλάделφος (285 - 246) εἶχε τὴν φιλοδοξίαν νὰ πλουτίσῃ τὴν πλουσίαν ἄλλως τε βιβλιοθήκην τῆς Ἀλεξανδρείας μὲν ἐν ἀκόμῃ σπάνιον καὶ πολύτιμον βιβλίον. Τοιοῦτοτρόπως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἤρchiσεν ἡ μετάφρασις, ἡ ὁποία ἐτελείωσε μετὰ δύο περίπου αἰῶνας.

Ἡ γλῶσσα τῆς μεταφράσεως αὐτῆς εἶναι μὲν ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁμιλουμένη Ἑλληνική, ἔχει ὁμοῦς διαφορὰς εἰς τὰ ἐπὶ μέρους βιβλία, λόγῳ τῶν πολλῶν μεταφραστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐργάστησαν εἰς αὐτὴν καὶ τῆς διαφορετικῆς μορφώσεως ἐκάστου.

Ἡ μετάφρασις τῶν Ο' ἀπολαμβάνει μεγίστου κύρους καὶ σεβασμοῦ εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν. Αὐτὴν δηλ. χρησιμοποιοῦν οἱ Ἐδαγγελισταὶ καὶ οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὰ συγγράμματά των. Αὐτὴν ἐπίσης μεταχειρίζονται καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὴν τέλος ἔχομεν ὡς ἐπίσημον κείμενον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἐξ αὐτῆς ἔχουσι ληφθῆ αἱ περικοπαὶ τῆς Π. Διαθήκης τοῦ παρόντος βιβλίου.

β) Π ε σ ι τ ῶ. Εἶναι μετάφρασις εἰς τὴν Συριακὴν γλῶσσαν, γενομένη κατὰ τὸν Β' αἰῶνα μ.Χ. Εἶναι τὸ ἐπίσημον κείμενον τῆς Π. Διαθήκης τῆς Συριακῆς Ἐκκλησίας.

γ) Ἰ τ α λ α. Πρόκειται περὶ μεταφράσεως εἰς τὴν λαϊκὴν λατινικὴν διάλεκτον, γενομένης, ἄγνωστον ὑπὸ ποίου μεταφραστοῦ, κατὰ τὸν Β' αἰῶνα μ.Χ.

β) Β ο υ λ γ ά τ α. Εἶναι μετάφρασις εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν φιλοτεχνηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἱερωνύμου (390 - 405). Θεωρεῖται ὡς « ἀθεντικὴ » μετάφρασις τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὑπάρχει καὶ πλῆθος ἄλλων μεταφράσεων τῆς

Π. Διαθήκης εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, Ἀρμενικὴν, Κοπτικὴν καὶ ἄλλας γλώσσας.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας κυκλοφορεῖ εἰς 1200 περίπου γλώσσας ἢ γλωσσικὰ ἰδιώματα. Ἡ ἔτησι κυκλοφορία της ἀνέρχεται εἰς πολλὰς δεκάδας ἑκατομμυρίων ἀντίτυπα.

Β'. ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

1.— Σκοπὸς καὶ περιεχόμενον. Καινὴ Διαθήκη λέγεται τὸ σύνολον τῶν θεοπνεύστων βιβλίων, εἰς τὰ ὁποῖα περιέχεται ἡ νέα συμφωνία τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ νέα αὕτη συμφωνία ἐργράφη καὶ ὑπεγράφη μὲ τὸ αἷμα τοῦ Σωτῆρος, τὸ ὁποῖον ἔχρυσεν Ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην ἐκτίθεται ὁ βίος καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων. Διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῆς ὑποδεικνύεται ὁ ἐνάρετος τρόπος τῆς ζωῆς καὶ τὰ μέσα τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.

2.— Γλώσσα. Ὅλα τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἔχουν γραφῆ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν ὀμιλουμένην τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἡ ὁποία εἶναι γνωστὴ ὡς Ἀλεξανδρινὴ κοινὴ. Ἡ γλῶσσα τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι ἐδοκλονόητος, διότι ἐκ τῶν 5000 περίπου λέξεων, τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται, μόλις τὸ 1/10 ἐξ αὐτῶν παρουσιάζει δυσκολίας κατὰ τὴν ἐρμηνείαν.

3.— Διαίρεσις τῶν βιβλίων τῆς Κ.Δ. Τὰ βιβλία τῆς Κ.Δ. εἶναι 27 καὶ διαιροῦνται, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου των, ὡς ἀκολούθως :

Α'. Ἱστορικά. Τοιαῦτα εἶναι :

1) Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου. Ὁ Ματθαῖος ἦτο μαθητὴς τοῦ Κυρίου. Εἶναι ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἔγραψεν Εὐαγγέλιον. Τὸ Εὐαγγέλιόν του αὐτὸ μάλιστα τὸ ἔγραψεν εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν καὶ ἔφερε τὸν τίτλον « Κυριακὰ λόγια ». Ἐνωρὶς ὁμοῦς τὸ μετέφρασεν ὁ ἴδιος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὸ συνεπλήρωσε. Σκοπὸς τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ματθαίου εἶναι νὰ δεῖξη, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Μεσσίας, τὸν ὁποῖον ἀνέμενον οἱ ἄνθρωποι ὡς λυτρωτὴν καὶ περὶ τοῦ ὁποίου προεφήτευσαν οἱ Προφῆται.

2) Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Μάρκου. Ὁ Μάρκος ἦτο μαθητὴς τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐδιδάχθη τὰ περὶ τοῦ

Σωτήρος. Ὁ Μάρκος ἀφήνει εἰς τὸ Εὐαγγέλιόν του νὰ φαίνεται ἡ θεομῆ πρὸς τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου πίστις τοῦ διδασκάλου του.

3) Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Λουκᾶ. Ὁ Λουκᾶς ἦτο ἰατρός εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας καὶ πιθανὸν Ἑλληνικῆς καταγωγῆς. Ἦτο συνεργάτης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Τὸ Εὐαγγέλιόν του φέρει τὸν χαρακτήρα τοῦ κηρύγματος τοῦ Παύλου. Θέλει δηλ. νὰ δείξῃ τὴν οἰκουμενικότητα τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας. Τὸ Εὐαγγέλιόν του ἔγραψεν ὁ Λουκᾶς χάριν Θεοφίλου τινός, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων « κράτιστον ».

Οἱ τρεῖς πρώτοι Εὐαγγελισταὶ λέγονται « συνοπτικοί », διότι ἀναφέρουν περιληπτικῶς τὰ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ Σωτήρος. Τὰ Εὐαγγέλια τῶν ἔχουν πολλὰς ὁμοιότητας μεταξύ των, διότι ἔγραψαν καὶ οἱ τρεῖς ἔχοντες ὑπ' ὄψει των τὰ « Κυριακὰ λόγια », ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐδανείσθησαν ὁλόκληρα τεμάχια.

4) Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου. Ὁ Ἰωάννης, ὁ μαθητῆς, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἔφθασεν εἰς βαθὴν γῆρας. Περιῆλθε πολλὰς χώρας καὶ κατέληξεν εἰς τὴν Ἐφεσον. Ἐκεῖθεν ἐξωρίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀυτοκράτορος Τραϊανοῦ (98 - 117 μ.Χ.) εἰς τὴν νῆσον Πάτμον. Ἐκεῖ ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιόν του, ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὰ τρία ἄλλα. Εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια ἐγράφησαν μεταξύ τῶν ἐτῶν 62 - 85 μ.Χ.

5) Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Εἶναι ἔργον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Εἰς τὸ βιβλίον του αὐτὸ ὁ Λουκᾶς, ἀφ' ἑνὸς μὲν περιγράφει τὴν Ἱδρυσιν καὶ τὰ πρῶτα βήματα τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διηγεῖται τοὺς κόπους καὶ τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας ἀντεμετώπισαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἰδιαίτερός ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, εἰς τὸ δύσκολον ἔργον τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Β'. Διδακτικά. Τὰ βιβλία αὐτὰ εἶναι ἐπιστολαί, αἱ ὁποῖαι ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἀπευθύνονται πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν πόλεως τινος ἢ καὶ πρὸς ὠρισμένον πρόσωπον. Μερικαὶ δὲ μὲν ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς αὐτὰς ἀπευθύνονται πρὸς ὕλινους τοὺς Χριστιανούς καὶ λέγονται καθολικαὶ ἐπιστολαί. Εἰς τὰς ἐπιστολάς αὐτὰς ἐν γένει διδάσκουν οἱ Ἀπόστολοι τοὺς Χριστιανούς ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων τῆς πίστεως ἢ παρέχουν τὰς συμβουλὰς των ἐπὶ γεγονότων ἐπικαίρων, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἠθικῆς ζωῆς τῆς καθ' ἡμέραν ἐδρνομένης Χριστιανικῆς κοινωνίας.

Αἱ ἐπιστολαὶ αὐταὶ εἶναι αἱ ἐξῆς :

Ι.— Δέκα τέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἦτοι:
1) πρὸς Ῥωμαίους, 2) πρὸς Κορινθίους Α', 3) πρὸς Κορινθίους Β', 4) πρὸς Γαλάτας, 5) πρὸς Ἐφεσίους, 6) πρὸς Φιλιππησίους, 7) πρὸς Κολοσσαεῖς, 8) πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α', 9) πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β', 10) πρὸς Τιμόθεον Α', 11) πρὸς Τιμόθεον Β', 12) πρὸς Τίτον, 13) πρὸς Φιλήμονα καὶ 14) πρὸς Ἐβραίους.

ΙΙ.— Ἐπτὰ καθολικαὶ ἐπιστολαί, ἦτοι:

- 1) Τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου Α', Β', Γ'.
- 2) Τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου Α' καὶ Β'.
- 3) Τοῦ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου καὶ
- 4) Τοῦ Ἰούδα τοῦ ἀδελφοθέου.

Γ'. Προφητικά. Τοιοῦτον βιβλίον εἶναι ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἐθαγγελιστοῦ Ἰωάννου, γραφεῖσα ἐν Πάτμῳ. Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ προφητεύει ὁ Ἰωάννης τὸν θρίαμβον τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ κείμενον ὄλων τῶν βιβλίων τῆς Ἀγ. Γραφῆς διηρέθη ἀπὸ τοῦ Β' αἰῶνος μ.Χ., ἄγνωστον ὑπὸ ποίας χειρὸς, εἰς κεφάλαια καὶ στίχους. Καὶ τὰ μὲν κεφάλαια μετροῦνται κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἀρίθμωσιν μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, οἱ δὲ στίχοι μὲ ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς.

4.— Κανὼν τῆς Καινῆς Διαθήκης. Εἰς τὴν ἐποχὴν ἀκόμη τῶν Ἀποστόλων αἱ διάφοροι Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι εἶχον τὴν φιλοδοξίαν νὰ συγκεντρώσων ἀντίγραφα τῶν Ἐθαγγελίων ἢ τῶν ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων. Ἐκ τῆς αἰτίας αὐτῆς ἐξεδίδοντο πολλὰ ἀντίγραφα τῶν βιβλίων αὐτῶν ὑπὸ εἰδικῶν γραφέων. Τὸ ἔργον τότε τῆς ἀντιγραφῆς ἦτο δυσκολώτατον καὶ πολυδάπανον. Δὲν εἶχον οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης τὴν εὐκολίαν τοῦ χάρτου, διότι ἔγραφον ἐπάνω εἰς παπύρους ἢ μεμβράνας (δέρματα), οὔτε ἐγνώριζον τὴν τυπογραφίαν, διὰ τῆς ὁποίας ταχέως ἐκδίδομεν σήμερον ὅσαδήποτε θέλομεν ἀντίτυπα ἐνός βιβλίου. Τὰ βιβλία τότε ἐγράφοντο καὶ διεδίδοντο πάντοτε διὰ τῆς χειρὸς.

Πολλοὶ λοιπὸν Ἐκκλησίαι εἶχον συγκεντρώσει τὰ περισσότερα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἄλλαι δὲ εἶχον συγκεντρώσει τὸ σύνολον αὐτῶν. Ἐκ παραλλήλου καὶ πολὺ ἐνωρὶς, ἤρχισαν καὶ οἱ αἰρετικοὶ νὰ διαδίδων τὰς ἰδέας των, κυκλοφοροῦντες βιβλία ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐνός Ἀποστόλου ἢ ἄλλου σημαίνοντος προσώπου. Ἀπὸ αὐτὸ προήλθε μεγίστη σύγχυσις μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν. Διότι δὲν ἐγνώριζον ποία εἶναι

τὰ γνήσια βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης καὶ ποῖα εἶναι τὰ νόθα.

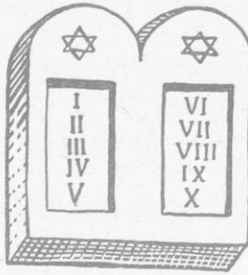
Αἱ διάφοροι Ἐκκλησιαί προσεπάθησαν τότε νὰ συντάξουν ἕνα κατάλογον τῶν γνησίων βιβλίων. Μέχρι σήμερον διεσώθη ὁ κατάλογος τῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἐθεώρουν γνήσια ἔργα τῶν Ἀποστόλων αἱ Ἐκκλησιαί τῆς Β. Ἀφρικῆς. Ὁ κατάλογος αὐτὸς ἔχει συνταχθῆ περὶ τὸ 190 μ.Χ. Εἶναι ὁ ἀρχαιότερος γνωστὸς κατάλογος καὶ φέρεται ὡς Κανὼν τοῦ Μουρατόρι, ἐπειδὴ αὐτὸς τὸν ἀνεκάλυψε καὶ τὸν ἐδημοσίευσε (1740).

Μὲ τὴν σύνταξιν τοῦ Κανόνος ἡσχολήθησαν καὶ ἀρχαῖοι ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Ὠριγένης, ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος, ὁ Κύριλλος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὁ θεολόγος Γρηγόριος κ.ἄ.

Ἄλλὰ καὶ σύνοδοι ἡσχολήθησαν μὲ τὸ ζήτημα τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ Κανόνος. Τοιαῦται σύνοδοι εἶναι ἡ ἐν Καρθαγένη, συνελθοῦσα κατὰ τὸ ἔτος 419, ἡ ἐν Λαοδικεῖα, συνελθοῦσα μεταξὺ τῶν ἐτῶν 350 - 380 κ.ἄ. Ὡστε ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Β' αἰῶνος ἔχει συμπληρωθῆ ὁ Κανὼν, τὸν ὁποῖον διάφοροι σύνοδοι ἀναγνωρίζουν καὶ ἐπικυρώνουν. Τὸ σύνολον τῶν βιβλίων αὐτῶν διεσώθη μέχρις ἡμῶν καὶ εἶναι τὸ πολυτιμότερον κτῆμα τῆς ἀνθρωπότητος.

Σήμερον ἡ Καινὴ Διαθήκη ἔχει μεταφρασθῆ εἰς ὄλας τὰς ὀμιλουμένας γλώσσας καὶ κυκλοφορεῖ εἰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων ἀντίτυπα κατ' ἔτος, φωτίζουσα καὶ ὀδηγοῦσα τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν εὐθὺν δρόμον τῆς ζωῆς.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

1. Ο ΘΕΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ

Ν ΑΡΧΗ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀράτος καὶ ἀκατασκευάστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. Καὶ εἶπεν

α) Ὁ Κόσμος

(Γεν. Α' 1-25)

ὁ Θεός· γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνά μέσον τοῦ φωτός καὶ ἀνά μέσον τοῦ σκότους. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα μία.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνά μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα, καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνά μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀνά μέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν· καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα δευτέρα.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ συγχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὴν ξηρὰν γῆν καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ εἶδεν ὁ

Θεός, ὅτι καλόν. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα τρίτη

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν ἀνά μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνά μέσον τῆς νυκτός· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς ἡμέρας καὶ εἰς ἑναυτούς· καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεός τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσων εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός, καὶ τοὺς ἀστέρας. Καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ Θεός ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀρχεῖν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός καὶ διαχωρίζειν ἀνά μέσον τοῦ φωτός καὶ ἀνά μέσον τοῦ σκότους. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα τετάρτη.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζώσων καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεός τὰ κήτη τὰ μεγάλα καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων ἑρπετῶν, ἃ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν, καὶ πᾶν πετεινὸν πτερωτὸν κατὰ γένος. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλά. Καὶ εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ Θεός, λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα πέμπτη.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἑρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεός τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ κτήνη κατὰ γένος αὐτῶν καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλά.

ΑΙ ΕΙΠΕΝ Ο ΘΕΟΣ· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ κατ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς
β) Ὁ ἄνθρωπος
 θαλάσσης καὶ τῶν πε- (Γεν. Α' 26-31, Β' 20β-25)
 τεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ

τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεός τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. Καὶ εὐλόγησεν αὐτούς ὁ Θεός,

λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, ὃ ἐστὶν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς, καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρώσιν· καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ παντὶ ἑρπετῷ ἔρποντι ἐπὶ τῆς γῆς, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρώσιν. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα ἕκτη.

Τῷ δὲ Ἀδὰμ οὐχ εὐρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ. Καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδὰμ καὶ ὑπνωσε· καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. Καὶ ἠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδὰμ. Καὶ εἶπεν Ἀδάμ· τοῦτο (B' 20β) νῦν ὁστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη· ἔνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

- 1.— Σκοπὸς τοῦ ἱεροῦ συγγραφέως εἶναι νὰ διδάξῃ, ὅτι ὁ κόσμος ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ μηδενός.
- 2.— Ὁ κόσμος ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ «καλὸς λίαν», ἀπηλλαγμένος δηλ. πάσης ἀτελείας καὶ παντὸς κακοῦ.
- 3.— Ἐκαστον τῶν δημιουργημάτων ἤρχετο εἰς φῶς, ἀφοῦ προηγουμένως ἐδημιουργοῦντο αἱ συνθήκαι διατηρήσεώς ταν εἰς τὴν ζωὴν.
- 4.— Ὁ ἄνθρωπος, ἀποτελῶν τὸ τελειότερον πλάσμα τῆς δημιουργίας, ἐπῆρξεν ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας δημιουργικῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ καὶ προικίζεται ἀπὸ Αὐτοῦ μὲ ἐξαιρετικὰ χαρίσματα, δηλ. τὸν νοῦν, τὴν ἑλευθέραν θέλησιν καὶ τὴν συνείδησιν.
- 5.— Ἡ γυνὴ ἐπλάσθη ὡς βοηθὸς εἰς τὸν ἄνδρα καὶ ὄχι δούλη.

2. ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΝ Τῷ ΠΑΡΑΔΕΙΣῳ

ΑΙ ΕΦΥΤΕΥΣΕΝ ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἑδὲμ κατὰ ἀνατολὰς καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε. Καὶ ἐξανέτειλεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραῖον εἰς ὄρασιν καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ.

Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. Καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.

Παρατηρήσεις

- 1.— Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι εἰς τὸν παράδεισον ζοῦν εὐτυχεῖς. Δὲν τοὺς συνταράσσει οὐδὲν πάθος.
- 2.— Αἱ μετὰ τοῦ Θεοῦ σχέσεις τῶν πρωτοπλάστων εἶναι ἁρμονικαί.
- 3.— Ἡ γνώστη μας καὶ μοναδικὴ ἀπαγόρευσις εἶναι ἄσκησις, ἡ ὁποία ἔχει σκοπὸν τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ ἀγαθόν.
- 4.— Τὴν εὐδαιμονίαν αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου ξερχεται νὰ ταράξῃ ἡ παρακοὴ τῶν πρωτοπλάστων εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, περὶ τῆς ὁποίας θὰ γίνῃ λόγος κατωτέρω.

3. ΠΑΡΑΚΟΗ ΚΑΙ ΠΤΩΣΙΣ

ΔΕ ΟΦΙΣ ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὃν ἐποίησε Κύριος ὁ Θεός. Καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· τί ὅτι εἶπεν ὁ Θεός, οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ παραδείσου; Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει· ἀπὸ καρποῦ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου φαγοῦμεθα, ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου, ὃ ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου,

εἶπεν ὁ Θεός οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ, οὐ δὲ μὴ ἄψησθε αὐτοῦ, ἵνα

μὴ ἀποθάνητε. Καὶ εἶπεν ὁ ὄφεις τῇ γυναικί· οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· ἥδει γὰρ ὁ Θεός, ὅτι ἢ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν.

Καὶ εἶδεν ἡ γυνή, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρωσίν καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι, καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε· καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. Καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, καὶ ἔραψαν φύλλα συκῆς καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα.

Καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν, καὶ ἐκρύβησαν ὃ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνή αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. Καὶ ἐκάλεσε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; Καὶ εἶπεν αὐτῷ· τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεός· τίς ἀνήγγειλέ σοι ὅτι γυμνός εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετείλαμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες; Καὶ εἶπεν ὁ Ἀδὰμ· ἡ γυνή, ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς τῇ γυναικί· τί τοῦτο ἐποίησας; Καὶ εἶπεν ἡ γυνή· ὁ ὄφεις ἠπάτησέ με, καὶ ἔφαγον. Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς τῷ ὄφει· ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ καὶ γῆν φαγῆ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. Καὶ ἔχθραν θήσω ἀνά μέσον σοῦ καὶ ἀνά μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀνά μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνά μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτὸς σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν.

Καὶ ἐξάπέστειλε τὸν Ἀδὰμ Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη. Καὶ ἐξέβαλε τὸν Ἀδὰμ καὶ κατώρισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς καὶ ἔταξε τὰ Χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην ρομφαίαν τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

- 1.—*Ἡ παρακοὴ τῶν πρωτοπλάστων γίνεται ἀφορμὴ νὰ διακοποῦν αἱ ἀρμονικαὶ σχέσεις τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου.*

- 2.—Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τώρα γεμάτη κόπους, λύπας καὶ ἀγῶ-
νας. Τὸ κακὸν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον.
- 3.—Ὁ Θεὸς ὑπέσχεθη εἰς τοὺς πρωτοπλάστους, ὅτι ἐκ τῆς θλιβεραῆς
καταστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν περιέπεσε τὸ ἀνθρώπινον γένος, θὰ
τὸ λυτρώσῃ εἰς τῶν ἀπογόνων τῆς Ἑῤας, ὁ Κύριος Ἡμῶν Ἰησοῦς
Χριστός. Ἡ ὑπόσχεσις αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸ π ρ ω τ ε υ α γ γ ἔ λ ι ο ν
τῆς σ ω τ η ρ ί ας τοῦ ἀνθρώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

1. Η ΠΡΟΣ ΝΩΕ, ΤΟΥΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΣ ΚΑΙ ΜΩΥΣΕΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

ΑΙ ΕΣΤΑΙ τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ὄψομαι τοῦ μνησθῆναι διαθήκην αἰώνιον ἀνά μέσον ἔμοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ ἀνά μέσον ψυχῆς ζώσης ἐν

α) Νῶε

πάσῃ σαρκί, ἣ ἐστὶν ἐπὶ (Γεν. Θ' 16-19, 26-27) τῆς γῆς. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Νῶε· τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθήκης, ἧς διεθέμην ἀνά μέσον ἔμοῦ καὶ ἀνά μέσον πάσης σαρκός, ἣ ἐστὶν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ Νῶε, οἱ ἐξεληθόντες ἐκ τῆς κιβωτοῦ, Σήμ, Χάμ, Ἰάφεθ· Χάμ δὲ ἦν πατὴρ Χαναάν. Τρεῖς οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Νῶε· ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

Καὶ εἶπε Νῶε· εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Σήμ, καὶ ἔσται Χαναάν παῖς οἰκέτης αὐτοῦ. Πλατύναι ὁ Θεὸς τῷ Ἰάφεθ, καὶ κατοικήσάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Σήμ καὶ γενηθήτω Χαναάν παῖς αὐτοῦ.

ΑΙ ΕΙΠΕ ΚΥΡΙΟΣ τῷ Ἀβραμ· ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου καὶ εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν σοι δεῦρο δείξω· καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα καὶ εὐλογήσω σε καὶ μεγαλυνῶ τὸ ὄνομά σου, καὶ ἔση εὐλογημένος· καὶ εὐλογήσω τοὺς εὐλογοῦντάς σε

β) Ἀβραάμ

(Γεν. ΙΒ' 1-4α, ΙΖ' 1β-7, ΚΒ' 15-18)

καὶ τοὺς καταρωμένους σε καταράσομαι· καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐπορεύθη Ἀβραμ, καθάπερ ἐλάλησεν αὐτῷ Κύριος.

Και ὤφθη Κύριος τῷ Ἀβραμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς σου· εὐαρέσκει ἐνώπιον ἐμοῦ καὶ γίνου ἀμεμπτος, καὶ θήσομαι τὴν διαθήκην μου ἀνά μέσον ἐμοῦ καὶ ἀνά μέσον σοῦ καὶ πληθυνῶ σε σφόδρα. Καὶ ἔπεσεν Ἀβραμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ ὁ Θεὸς λέγων· καὶ ἐγὼ ἰδοὺ ἡ διαθήκη μου μετὰ σοῦ, καὶ ἔση

Β' πατὴρ πλήθους ἐθνῶν, καὶ οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου Ἀβραμ, ἀλλ' ἔσται τὸ ὄνομά σου Ἀβραάμ, ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε. Καὶ αὐξάνῳ σε σφόδρα σφόδρα καὶ θήσω σε εἰς ἔθνη, καὶ βασιλεῖς ἐκ σοῦ ἐξελεύσονται. Καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου ἀνά μέσον σοῦ καὶ ἀνά μέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σέ, εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν, εἰς διαθήκην αἰώνιον, εἶναι σου Θεὸς καὶ τοῦ σπέρματός σου μετὰ σέ.

Καὶ ἐκάλεσεν ἄγγελος Κυρίου τὸν Ἀβραάμ δεῦτερον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγων· κατ' ἐμαντοῦ ὤμοσά, λέγει Κύριος, οὐ εἶνεκεν ἐποίησας τὸ ρῆμα τοῦτο, καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι'

Γ' ἐμέ, ἥ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, καὶ κληρονομήσει τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναντίων· καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ἀνθ' ὧν ὑπήκουσας τῆς ἐμῆς φωνῆς.

ΚΑΛΕΣΕ δὲ Ἰακώβ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· συνάχθητε, ἵνα ἀναγγεῖλω ὑμῖν, τί ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν· ἀθροίσθητε **γ)** Ἰακώβ καὶ ἀκούσατέ μου, υἱοὶ (Γεν. ΜΘ' 1-2, 8-10)

Ἰακώβ, ἀκούσατε Ἰσραὴλ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. Ἰούδα, σὲ αἰνέσαισάν οἱ ἀδελφοί σου· αἱ χεῖρες σου ἐπὶ νώτου τῶν ἐχθρῶν σου· προσκυνήσοσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρὸς σου. Σκύμνος λέοντος Ἰούδα· ἐκ βλαστοῦ, υἱέ μου, ἀνέβη· ἀναπεσῶν ἐκοιμήθης ὡς λέων καὶ ὡς σκύμνος· τίς ἐγερεῖ αὐτόν; Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ, ἕως ἐὰν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν.

ΡΟΦΗΤΗΝ ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ὡς ἐμέ ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ Θεός σου, αὐτοῦ ἀκούσαθε κατὰ πάντα, ὅσα ἐλάλησεν ἡ γῆ κατὰ τὸν λόγον τοῦ

ε) Μωυσῆς

(Δευτερ. ΙΗ' 15 - 19)

ἡμέρα τῆς ἐκκλησίας λέγοντες· οὐ προσθήσομεν ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου καὶ τὸ πῦρ τοῦτο τὸ μέγα οὐκ ὀφόμεθα ἔτι, οὐδὲ μὴ ἀποθάνωμεν. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· ὀρθῶς πάντα ἐλάλησάν μοι πρὸς σέ· προφήτην ἀναστήσω αὐτοῖς ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ὡσπερ σέ, καὶ δώσω τὰ ῥήματα ἐν τῇ στόματι αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς καθ' ὅτι ἂν ἐντείλωμαι αὐτῷ· καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν μὴ ἀκούσῃ ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

- 1.—Ὁ ἄνθρωπος, ἂν καὶ παρέβη τὴν θεῖαν ἐντολὴν καὶ ἐξεδιώχθη ἐκ τοῦ παραδείσου, δὲν ἔπαυσε νὰ ἀγαπᾶται ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἡ ὑπόσχεσις, ἣ ὅποια ἐδόθη εἰς τοὺς πρωτοπλάστους περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Σωτῆρος, ἐπαναλαμβάνεται πρὸς τὸν Νῶε, τοὺς πατριάρχας καὶ τὸν Μωυσέα.
- 2.—Ὁ Νῶε, ὄλιγον πρὶν ἀποθάνῃ, ἐκάλεσε τοὺς τρεῖς υἱούς του. Ἐδωκεν εἰς ὅλους τὴν ἐσχάτην του, προεφήτευσεν ὅμως ὅτι ὁ Σωτὴρ θὰ ἐγεννᾶτο ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ Σήμ.
- 3.—Ὁ Ἀβραάμ, ὁ γεννάρχης τῶν Ἑβραίων, ἦτο ἀπόγονος τοῦ Σήμ. Οὗτος ἔλαβε δις ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι ἐκ τῶν ἀπογόνων του θὰ γεννηθῇ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου. Τὴν μὲν πρώτην φοράν, ὅταν ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ Χαρρὰν πρὸς Νότον· τὴν δὲ δευτέραν, μετὰ τὴν δοκιμασίαν τῆς θυσίας τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του Ἰσαάκ. Αὕτη ἔλαβε χώραν εἰς τὴν Χαναάν.
- 4.—Ὁ Ἰακώβ ἐπίσης, εὐρισκόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, ὅταν ἀντελήφθη ἐγγίζοντα τὸν θάνατόν του, ἐκάλεσε τοὺς υἱούς του. Ἠσχίθη ἕκαστον καὶ προεῖπεν εἰς αὐτόν, ὅσα ἐπρόκειτο νὰ δοκιμάσῃ εἰς τὴν ζωὴν του. Εἰς τὸν Ἰούδα προεφήτευσεν ὅτι θὰ εἶναι ὁ πρόγονος τοῦ Σωτῆρος. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ἐκεῖνο τὸ σημεῖον τῶν λόγων

τοῦ Ἰακώβ, κατὰ τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζεται ὁ μέλλων νὰ γεννηθῆ Σωτῆρ ὡς π ρ ο σ θ ο κ ί α ἔ θ ν ῶ ν. Πάντες δηλ. οἱ λαοὶ θὰ περιμένουν τὴν ἀποστολὴν Σωτῆρος, τοῦ ὁποῖου σκοπὸς θὰ εἶναι ἡ σωτηρία ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

- 5.—Ἡ ἐδλογία καὶ προφητεία αὕτη τοῦ Ἰακώβ πρὸς τὸν Ἰούδα ἐπῆρξε μεγίστης σημασίας εἰς ὅλην τὴν μακρὰν καὶ πολυτάραχον ἐθνικὴν ζωὴν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ἐχρησίμευσεν ὡς στήριγμα καὶ ἐθέρμανε τὴν ἐλπίδα εἰς τὰς ἐθνικὰς ἀτυχίας. Ἔδωκε δύναμιν εἰς τὸν λαόν, ἐνέπνευσε τοὺς προφήτας καὶ ἐκράτησεν ἄσβεστον τὴν πίστιν εἰς τὸν Θεόν.
- 6.—Ἡ προφητεία τοῦ Ἰακώβ εὔρε πληρῆ τὴν ἐκπλήρωσιν της, διότι, τὸσον ἢ Παρθένος Μαρία ὅσον καὶ ὁ Ἰωσήφ, ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Δαβὶδ, ὁ ὁποῖος κατήγετο ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα.

2. ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ ΟΦΕΩΣ *

^{ἀπὸ Ἐζραὶν}
ΚΑΙ ΑΠΑΡΑΝΤΕΣ ἐξ Ὄρ τοῦ ὄρους ὄδον ἐπὶ θάλασσαν ἐρυθρὰν περιεκύκλωσαν γῆν Ἐδώμ· καὶ ὀλιγοψύχησεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ὁδῷ. Καὶ κατελάλει ^{ἐναντίον} ὁ λαὸς πρὸς τὸν Θεόν καὶ (Ἄριθμ. ΚΑ' 4-11) κατὰ Μωυσῆ λέγοντες· Ἰνα τί τοῦτο; Ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου, ἀπο-^{ποιήσωμεν} κτεῖναι ἐν τῇ ἐρήμῳ; Ὅτι οὐκ ἔστιν ἄρτος οὐδὲ ὕδωρ, ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν ^{ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἕλεος} προσώχθισεν ἐν τῷ ἄρτῳ τῷ διακένῳ τούτῳ. Καὶ ἀπέστειλε Κύριος εἰς τὸν λαόν τοὺς ὄφεις τοὺς

* Οἱ Ἰσραηλίται, ἀφοῦ παρέλαβον τὸν Νόμον ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινά, ἐξηκολούθησαν τὴν διὰ τῆς ἐρήμου πορείαν των, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων των. Ὁ λαὸς αὐτὸς ἐδέχθη ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ πολλὰς εὐεργεσίας. Ἐν τούτοις εἰς ἐκάστην δυσκολίαν, πού συνήντα εἰς τὴν σκληρὰν καὶ κουραστικὴν ἄλλωστε πορείαν του, ἐγόγγυζε διαρκῶς ἐναντίον τοῦ Μωυσέως.

Εὐρίσκοντο ἤδη πλησίον τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης, ὅταν διετύπωσαν νέα παράπονα. Ἐβαρύνθησαν πλέον τὸ μάννα καὶ ὑπέφερον ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν ὕδατος. Ἐνεθυμοῦντο διαρκῶς τὴν Αἴγυπτον! Δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ἐμπνεύσῃ κανεὶς τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἕνα λαὸν δούλων! Πόσον δύσκολον ἦτο τὸ ἔργον αὐτὸ διὰ τὸν Μωυσέα! Ὁ Θεὸς τότε ἔστειλε πρὸς τιμωρίαν των ὄφεις δηλητηριώδεις, οἱ ὁποῖοι ἐσκάρπιζον τὸν θάνατον. Νέα λοιπὸν παράπονα καὶ θρῆνοι ἠκούσθησαν.

Ὁ Θεὸς ἡμᾶς ἤλθε πάλιν βοηθός, ὅταν ἐνόμισεν ὅτι ἀρκετὰ εἶχον τιμωρηθῆ διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν των.

θανατοῦντας, καὶ ἔδακνον τὸν λαόν, καὶ ἀπέθανε λαὸς πολὺς τῶν υἱῶν
 Ἰσραὴλ. Καὶ παραγενόμενος ὁ λαὸς πρὸς Μωυσῆν ἔλεγον· ὅτι ἡμάρτομεν,
 ὅτι κατελάλησαμεν κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ σοῦ· εὐξαι οὖν πρὸς Κύ-
 ριον, καὶ ἀφέλετώ ἀφ' ἡμῶν τὸν ὄφιν. Καὶ ἤρξατο Μωυσῆς πρὸς
 Κύριον περὶ τοῦ λαοῦ. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωυσῆν· ποίησον σεαυτῷ
 ὄφιν καὶ θέσ αὐτὸν ἐπὶ σημείου, καὶ ἔσται ἐὰν δάκη ὄφιν ἄνθρωπον,
 πᾶς ὁ δεδηγμένος ἰδὼν αὐτὸν ζήσεται. Καὶ ἐποίησε Μωυσῆς ὄφιν
 χαλκοῦν καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου, καὶ ἐγένετο ὅταν ἔδακνεν
 ὄφιν ἄνθρωπον, καὶ ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν καὶ ἔζη. Καὶ
 ἀπῆραν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καὶ παρενέβαλον ἐν Ὠββῳθ.

ἔφυγον

Παρατηρήσεις

- 1.— Οἱ Ἰσραηλίται τιμωροῦνται ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν των.
- 2.— Ὁ Θεὸς χρησιμοποιεῖ διὰ τὴν σωτηρίαν των ἐκ τῆς ἁμαρτίας των αὐτῆς τὸν ὄφιν, διότι ἀκριβῶς αὐτὸς ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νὰ ἔλθῃ ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον.
- 3.— Ὁ «ἐπὶ σημείου» ὄφιν συμβολίζει τὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἀνύψωσιν τοῦ Σωτῆρος. Ὅπως δηλ. οἱ Ἰσραηλίται, ἀτενίζοντες εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν, ἐθεραπεύοντο ἀπὸ τὰ δῆγματα τῶν δηλητηριωδῶν ὄφρων, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ ἄνθρωποι, προσβλέποντες μετὰ πίστεως εἰς τὸν σταυρωθέντα Κύριον, θεραπεύονται ἀπὸ τὰς πληγὰς τῆς ἁμαρτίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ο ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ*

1. Ο ΜΩΣΑΪΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

ΙΠΕ ΔΕ Κύριος πρὸς Μωυσῆν· ἰδοὺ ἐγὼ πα-
ραγίνομαι πρὸς σέ ἐν στύλῳ νεφέλης, ἵνα ἀκούσῃ
ὁ λαὸς λαλοῦντός

α) Ἡ παράδοσις τοῦ νόμου

μου πρὸς σέ καὶ σοὶ πιστεύσωσιν
(Ἐξέδ. ΙΘ' 9-11, 16-20)

εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀνήγγειλε δὲ Μωυσῆς τὰ ρήμα-
τα τοῦ λαοῦ πρὸς Κύριον. Εἶπε δὲ Κύριος πρὸς
Μωυσῆν· καταβάς διαμάρτυραι τῷ λαῷ καὶ ἄ-
γισσον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια· καὶ ἔ-
στωσαν ἑτοιμοὶ εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην· τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ
καταβήσεται Κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινὰ ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ.

Ἐγένετο δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γεννηθέντος πρὸς ὄρθρον καὶ ἐγί-
νοντο φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλη γνωφώδης ἐπ' ὄρους Σινά, φωνὴ
τῆς σάλπιγγος ἤχει μέγα· καὶ ἐπτοήθη πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐν τῇ παρεμβολῇ.

* Τὴν σωτηρίαν τοῦ ἐν ἁμαρτίᾳ ζῶντος ἀνθρώπου ἀνέλαβε νὰ προπαρασκευάσῃ ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος. Οὗτος ἐγράφη ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Θεὸν εἰς δύο λιθίνας πλάκας καὶ ἐδόθη εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας διὰ τοῦ Μωυσέως ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινὰ κατὰ τὴν 14^η ἑκατονταετηρίδα π.Χ.

Ὁ Νόμος αὐτὸς ἔχει τὴν μορφήν 10 ἐντολῶν, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ τέσσαρες πρῶ-
ται ἀναφέρονται εἰς τὰ καθήκοντα τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Θεὸν καὶ αἱ ἐπόμεναι
ἕξ εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων σχέσεις.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος χαρακτηρίζει τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον ὡς «παιδαγωγὸν εἰς Χριστόν». Πράγματι σκοπὸς τῆς Μωσαϊκῆς Νομοθεσίας ἦτο νὰ προπαιδεύσῃ τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα δεχθοῦν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Π. Διαθήκη εἰς πολλὰ μέρη περιγράφει ἐμφανίσεις τοῦ Θεοῦ. Ἡ κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Νόμου ὅμως ἐμφάνισις Του εἶναι ἐκτάκτου μεγαλοπρεπειᾶς καὶ ἡ περιγραφή της ἐν ἀπὸ τὰ καλλίτερα τεμάχια τῆς Γραφῆς.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Και ἐξήγαγε Μωυσῆς τὸν λαὸν εἰς συνάντησιν τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς παρεμβολῆς, καὶ παρέστησαν ὑπὸ τὸ ὄρος. Τὸ ὄρος τὸ Σινὰ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ' αὐτὸ τὸν Θεὸν ἐν πυρὶ, καὶ ἀνέβαινον ὁ καπνὸς ὡσεὶ καπνὸς χαμίνου, καὶ ἐξέστη πᾶσι ὁ λαὸς σφόδρα· ἐγίνοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος προβαίνουσαι ἰσχυρότεραι σφόδρα· Μωυσῆς ἐλάλει, ὁ δὲ Θεὸς ἀπεκρίνατο αὐτῷ φωνῇ· κατέβη δὲ Κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινὰ ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους· καὶ ἐκάλεσε Κύριος Μωυσῆν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἀνέβη Μωυσῆς.

ΑΙ ΕΛΛΗΞΕ Κύριος πάντας τοὺς λόγους τούτους λέγων.

(Ἐν τολή 1η). Ἐγὼ εἰμι **β) Ὁ Νόμος**
Κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις (Ἐξόδ. Κ' 1-18)
ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δου-
λείας. Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.

(Ἐν τολή 2α). Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδω-
λον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ
ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι ὑποκάτω τῆς
γῆς. Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς· ἐγὼ γάρ
εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλωτής, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέ-
ρων ἐπὶ τέκνα, ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῦσί με καὶ
ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με καὶ τοῖς φυλάσσοσι τὰ
προστάγματά μου.

(Ἐν τολή 3η). Οὐ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου
ἐπὶ ματαίῳ.

(Ἐν τολή 4η). Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἀγιά-
ζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἔργα καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου· τῇ
δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου· οὐ ποιήσεις ἐν
αὐτῇ πᾶν ἔργον, σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου
καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑπόζυγιόν σου καὶ πᾶν
κτῆνός σου καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί. Ἐν γὰρ ἐξ ἡμέ-
ραις ἐποίησε Κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ
πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ· διὰ τοῦτο
εὐλόγησε Κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην καὶ ἡγίασεν αὐτήν.

(Ἐντολή 5η). Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς Κύριος ὁ Θεὸς σου δίδωσί σοι.

(Ἐντολή 6η). Οὐ μοιχεύσεις.

(Ἐντολή 7η). Οὐ κλέψεις.

(Ἐντολή 8η). Οὐ φονεύσεις.

(Ἐντολή 9η). Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.

(Ἐντολή 10η). Οὐκ ἐπιθυμήσεις ὅσα τῶ πλησίον σου ἐστί.

Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἑώρα τὴν φωνὴν καὶ τὰς λαμπάδας καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος καὶ τὸ ὄρος τὸ καπνίζον· φοβηθέντες δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἔστησαν μακρόθεν.

2. ΕΚΛΟΓΑΙ ΑΛΛΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΜΩΣΑΪΚΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΚΑΙ ΤΑΥΤΑ τὰ δικαιώματα, ἃ παραθήσῃ ἐνώπιον αὐτῶν. Ἐὰν κτήσῃ παῖδα Ἑβραῖον, ἐξ ἔτη δουλεύσει σοι· τῶ δὲ (Ἐξὸδ. ΚΑ' 1-2, 15-20, 24-25, 28-30, ΚΒ' 1-6, 20-31, ΚΓ' 1-13, 19-20) ἐβδόμῳ ἔτει ἀπελευθερωθήσῃ, καὶ ἐλεύθερος ἔσται ὡς δωρεάν.

Ὅς τύπτει πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω. Ὁ κακολογῶν πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ τελευτήσῃ θανάτῳ. Ὅς ἐὰν κλέψῃ τίς τινα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν ἀποδώται, καὶ εὐρεθῇ ἐν αὐτῷ, θανάτῳ τελευτάτω.

Ἐὰν δὲ λοιδορῶνται δύο ἄνδρες καὶ πατάξῃ τις τὸν πλησίον λίθῳ ἢ πυγμῇ, καὶ μὴ ἀποθάνῃ, κατακλιθῇ δὲ ἐπὶ τὴν κοίτην, ἐὰν ἐξαναστᾶς ὁ ἄνθρωπος περιπατήσῃ ἔξω ἐπὶ ῥάβδου, ἀθῶος ἔσται ὁ πατάξας· πλήν τῆς ἀργίας αὐτοῦ ἀποτίσει καὶ τὰ ἰατρεῖα.

Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρός, πόδα ἀντὶ ποδός, κατάκουμα ἀντὶ κατακούματος, τραῦμα ἀντὶ τραύματος, μάλωπα ἀντὶ μάλωπος. Ἐὰν δὲ τις πατάξῃ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ ἢ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ, καὶ ἐκτυφλώσῃ, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτούς ἀντὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτῶν. Ἐὰν δὲ τὸν ὀδόντα τοῦ οἰκέτου ἢ τὸν ὀδόντα τῆς θεραπαίνης αὐ-

τοῦ ἐκκόψῃ, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀδόντος αὐτῶν.

Ἐὰν δὲ κερατίσῃ ταῦρος ἄνδρα ἢ γυναῖκα καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις λιθοβοληθήσεται ὁ ταῦρος, καὶ οὐ βρωθήσεται τὰ κρέα αὐτοῦ· ὁ δὲ Κύριος τοῦ ταύρου ἀθῶος ἔσται. Ἐὰν δὲ ὁ ταῦρος κερατιστῆς ἦ πρὸ τῆς χθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης, καὶ διαμαρτύρωνται τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτόν, ἀνέλῃ δὲ ἄνδρα ἢ γυναῖκα, ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ προσαποθανεῖται. Ἐὰν δὲ λύτρα ἐπιβληθῇ αὐτῷ, δώσει λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅσα ἐὰν ἐπιβάλωσιν αὐτῷ.

Ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον ἢ πρόβατον καὶ σφάξῃ ἢ ἀποδώται, πέντε μόσχοις ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου καὶ τέσσαρα πρόβατα ἀντὶ τοῦ προβάτου. Ἐὰν δὲ ἐν τῷ διορύγματι εὔρεθῇ ὁ κλέπτῃς καὶ πληγείς ἀποθάνῃ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ φόνος· ἐὰν δὲ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτῷ, ἔνοχος ἔστιν, ἀνταποθανεῖται. Ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ αὐτῷ, πραθήτω ἀντὶ τοῦ κλέμματος. Ἐὰν δὲ καταληφθῇ καὶ εὔρεθῇ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα ἀπὸ τε ὄνου ἕως προβάτου ζῶντα, διπλᾶ αὐτὰ ἀποτίσει. Ἐὰν δὲ καταβοσκήσῃ τις ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα καὶ ἀφῇ τὸ κτήνος αὐτοῦ καταβοσκήσαι ἀγρὸν ἕτερον, ἀποτίσει ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ γέννημα αὐτοῦ· ἐὰν δὲ πάντα τὸν ἀγρὸν καταβοσκήσῃ, τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ καὶ τὰ βέλτιστα τοῦ ἀμπελῶνος αὐτοῦ ἀποτίσει. Ἐὰν δὲ ἐξεληθὼν πῦρ εὔρῃ ἀκάνθας καὶ προσεμπρήσῃ ἄλωνα ἢ στάχυν ἢ πεδίον, ἀποτίσει ὁ τὸ πῦρ ἐκκαύσας.

Ὁ θυσιάζων θεοῖς θανάτῳ ἐξολοθρευθήσεται, πλην Κυρίῳ μόνῳ. Καὶ προσήλυτον οὐ κακώσετε, οὐδὲ μὴ θλίψῃτε αὐτόν· ἤτε γὰρ προσήλυτοι ἐν γῆ Αἰγύπτῳ.

Πᾶσαν χήραν καὶ ὄρφανόν οὐ κακώσετε· ἐὰν δὲ κακία κακώσῃτε αὐτούς, καὶ κεκράξαντες καταβοήσωσι πρὸς με, ἀκοῆν εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτῶν καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ καὶ ἀποκτενῶ ὑμᾶς μαχαίρᾳ, καὶ ἔσονται αἱ γυναῖκες ὑμῶν χῆραι καὶ τὰ παιδιά ὑμῶν ὄρφανά.

Ἐὰν δὲ ἀργύριον ἐκδανείσῃς τῷ ἀδελφῷ τῷ πενιχρῷ παρὰ σοί, οὐκ ἔση αὐτόν κατεπειγόν, οὐκ ἐπιθήσεις αὐτῷ τόκον. Ἐὰν δὲ ἐνεχυράσῃς ἐνεχυράσῃς τὸ ἱμάτιον τοῦ πλησίον, πρὸ δυσμῶν ἡλίου ἀποδώσεις αὐτῷ· ἔστι γὰρ τοῦτο περιβόλαιόν αὐτοῦ, μόνον τοῦτο τὸ ἱμάτιον ἀσχημοσύνης αὐτοῦ· ἐν τίνι κοιμηθήσεται; Ἐὰν οὖν καταβοήσῃ πρὸς με, εἰσακούσομαι αὐτοῦ· ἐλεήμων γὰρ εἰμί.

Θεοὺς οὐ κακολογήσεις καὶ ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐ κακῶς ἐρεῖς. Ἀπαρχὰς ἄλωνος καὶ ληνοῦ σου οὐ καθυστερήσεις· τὰ πρωτότοκα τῶν

Handwritten note: 1777... 7000

Handwritten note: 1111... 2000

υιῶν σου δώσεις ἐμοί. Οὕτω ποιήσεις τὸν μόσχον σου καὶ τὸ πρόβατόν σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου· ἑπτὰ ἡμέρας ἔσται ὑπὸ τὴν μητέρα, τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἀποδώσεις μοι αὐτό. Καὶ ἄνδρες ἅγιοι ἔσσεσθέ μοι. Καὶ κρέας θηριάλωτον οὐκ ἔδεσθε, τῷ κυνὶ ἀπορρίψατε αὐτό.

Οὐ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν. Οὐ συγκαταθήσῃ μετὰ τοῦ ἀδίκου γενέσθαι μάρτυς ἄδικος. Οὐκ ἔση μετὰ πλειόνων ἐπὶ κακίᾳ. Οὐ προστεθήσῃ μετὰ πλήθους ἐκκλῖναι μετὰ τῶν πλειόνων, ὥστε ἐκκλῖναι κρίσιν. Καὶ πένητα οὐκ ἐλεήσεις ἐν κρίσει. Ἐὰν δὲ συναντήσῃς τῷ βοῖ τοῦ ἐχθοῦ σου ἢ τῷ ὑποζυγίῳ αὐτοῦ πλανωμένοις, ἀποστρέφας ἀποδώσεις αὐτῷ. Ἐὰν δὲ ἴδῃς τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἐχθοῦ σου πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτό, ἀλλὰ συναρεῖς αὐτὸ μετ' αὐτοῦ. Οὐ διαστρέψεις κριμα πένητος ἐν κρίσει αὐτοῦ. Ἀπὸ παντὸς ρήματος ἀδίκου ἀποστήσῃ· ἀθῶν καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς καὶ οὐ δικαιώσεις τὸν ἀσεβῆ ἕνεκεν δάρων. Καὶ δῶρα οὐ λήψῃ· τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῦ ὀφθαλμοὺς βλεπόντων καὶ λυμαινεται ρήματα δίκαια. Καὶ προσήλυτον οὐ θλίψετε· ὑμεῖς γὰρ οἴδατε τὴν ψυχὴν τοῦ προσηλύτου· αὐτοὶ γὰρ προσήλυτοι ἦτε ἐν γῆ Αἰγύπτου.

Ἐξ ἔτη σπερεῖς τὴν γῆν σου καὶ συνάξεις τὰ γεννήματα αὐτῆς· τῷ δὲ ἐβδόμῳ ἄφεςιν ποιήσεις καὶ ἀνήσεις αὐτήν, καὶ ἔδονται οἱ πτωχοὶ τοῦ ἔθνους σου, τὰ δὲ ὑπολειπόμενα ἔδεται τὰ ἄγρια θηρία. Οὕτω ποιήσεις τὸν ἀμπελώνά σου καὶ τὸν ἐλαιῶνά σου. Ἐξ ἡμέρας ποιήσεις τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀνάπαυσις, ἵνα ἀναπαύσῃται ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ ἵνα ἀναψύξῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδείας σου καὶ ὁ προσήλυτος.

Πάντα, ὅσα εἴρηκα πρὸς ὑμᾶς, φυλάξασθε. Καὶ ὄνομα θεῶν ἐτέρων οὐκ ἀναμνησθήσεσθε, οὐδὲ μὴ ἀκουσθῆ ἕκ τοῦ στόματος ὑμῶν.

Τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑορτάσατέ μοι. Τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων φυλάξασθε ποιεῖν· ἑπτὰ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, καθάπερ ἐνετειλάμην σοι, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μηνὸς τῶν νέων· καὶ ἑορτὴν θερισιμοῦ πρωτογεννημάτων ποιήσεις τῶν ἔργων σου, ὧν ἐὰν σπειρῆς ἐν τῷ ἀγρῷ σου, καὶ ἑορτὴν συντελείας ἐπ' ἐξόδου τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἔργων σου τῶν ἐκ τοῦ ἀγροῦ σου. Τὰς ἀπαρχὰς τῶν πρωτογεννημάτων τῆς γῆς σου εἰσοίσεις εἰς τὸν οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου. Οὐχ ἐψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ.

Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ἵνα φυλάξῃ σε ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπως εισαγάγῃ σε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἠτοίμασα σοι.

Παρατηρήσεις

- 1.—Ο Μωυσής με βάσιν πάντοτε τὰς δέκα ἐντολὰς ἐθέσπισε νόμους, οἱ ὅποιοι ῥυθμίζουν τὰς λεπτομερείας τῆς κοινωνικῆς καὶ θρησκευτικῆς ζωῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν.
- 2.—Ἡ Μωσαϊκὴ νομοθεσία εἶναι ἡ τελειότερα τῆς ἐποχῆς τῆς. Προβλέπει καὶ ρυθμίζει τὰς περισσοτέρας δυνατὰς περιπτώσεις εἰς τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν. Προστατεύει τοὺς γονεῖς, λαμβάνει ἐδεργετικὴν πρόνοιαν διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς δούλους, τιμωρεῖ τοὺς κλέπτας καὶ τοὺς ἀδίκους καὶ παρέχει ὁδηγίαν εἰς τοὺς ἄρχοντας διὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ δικαίου εἰς τοὺς ἀδικουμένους. Περιλαμβάνει ἀκόμη διατάξεις περὶ τῆς σωματικῆς ὑγείας.
- 3.— Πάντοτε ὅμως ὑπερθυμίζει εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας τὴν ὑπαρξιν τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι δημιουργὸς καὶ πατήρ, ἀλλὰ εἶναι καὶ ὁ δίκαιος τιμωρός.

3. ΟΙ ΙΣΡΑΗΛΙΤΑΙ ΛΑΤΡΕΥΟΥΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ*

ἸΠΕ ΔΕ Κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν ἐν γῆ Αἰγύπτου λέγων. Ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτός ἐστιν ὑμῖν ἐν τοῖς μηνσὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ. **α) Τὸ Πάσχα** (Ἐξῶδ. ΙΒ' 1-28) Ἰσον πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν Ἰσραὴλ λέγων τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον κατ' οἴκους πατριῶν, ἕκαστος πρόβατον κατ' οἰκίαν. Ἐὰν δὲ ὀλιγοστοὶ ᾧσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὥστε μὴ εἶναι ἱκανοὺς εἰς πρόβατον, συλλήφεται μεθ' ἑαυτοῦ τὸν γείτονα τὸν πλησίον αὐτοῦ κατὰ ἀριθμὸν ψυ-

* Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν θυσία εὐρίσκεται βαθύτατα ἐρριζωμένη εἰς τὴν ἱστορικὴν παράδοσιν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Τόσον ὁ γενάρχη τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὁ Ἀβραάμ, ὅσον καὶ οἱ παλαιότεροι αὐτοῦ Νῶε, Ἀδὰμ καὶ οἱ ἀπόγονοί του, ὁ Ἰσαάκ, ὁ Ἰακώβ, κ.ἄ. λατρεύουν τὸν Θεὸν διὰ θυσιῶν. Θυσιάζουσι καρποὺς ἢ ζῶα, διότι διάγουσι βίον γεωργικὸν ἢ ποιμενικόν.

Ὁ Μωυσῆς κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ἐυστηματοποίησε τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, ὀρίσας ἐορτάς. Καθώρισε δηλ. τακτὰς ἡμέρας, ἐκτὸς ἐκεῖνης τοῦ Σαββάτου, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ Ἰσραηλιταὶ θὰ λατρεύουν τὸν Θεὸν ἐνθυμούμενοι τὰς διαφορὰς εὐεργεσίας Του.

χῶν ἕκαστος τὸ ἀρκοῦν αὐτῷ συναριθμῆσεται εἰς πρόβατον. Πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἐνιαύσιον ἔσται ὑμῖν ἀπὸ τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν ἐρίφων λήψεσθε. Καὶ ἔσται ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης τοῦ μηνὸς τούτου, καὶ σφάζουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πλῆθος συναγωγῆς υἰῶν Ἰσραὴλ πρὸς ἐσπέραν. Καὶ λήφονται ἀπὸ τοῦ αἵματος καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν καὶ ἐπὶ τὴν φλιάν ἐν τοῖς οἴκοις, ἐν οἷς ἐὰν φάγωσιν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ φάγονται τὰ κρέα τῇ νυκτὶ ταύτῃ ὀπτά πυρὶ καὶ ἄζυμα ἐπὶ πικρίδων ἔδονται. Οὐκ ἔδεσθε ἀπ' αὐτῶν ὦμόν οὐδὲ ἠψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ' ἡ ὀπτά πυρὶ, κεφαλὴν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοσθίοις. Οὐκ ἀπολείψετε ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωὶ καὶ ὄστοῦν οὐ συντρίψετε ἀπ' αὐτοῦ· τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωὶ ἐν πυρὶ κατακαύσετε. Οὕτω δὲ φάγεσθε αὐτό· αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμένοι, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, καὶ αἱ βακτηρίαι ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν· καὶ ἔδεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς· πάσχα ἐστὶ Κυρίῳ.

Καὶ διελεύσομαι ἐν γῆ Αἰγύπτῳ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ καὶ πατάξω πᾶν πρωτότοκον ἐν γῆ Αἰγύπτῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους καὶ ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν Αἰγυπτίων ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν· ἐγὼ Κύριος. Καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῖν ἐν σημείῳ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς ὑμεῖς ἔστε ἐκεῖ, καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα καὶ σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι, ὅταν παίω ἐν γῆ Αἰγύπτῳ. Καὶ ἔσται ἡ ἡμέρα ὑμῖν αὕτη μνημόσυνον· καὶ ἑορτάσετε αὐτὴν ἑορτὴν Κυρίῳ εἰς πάσας τὰς γενεὰς ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον ἑορτάσετε αὐτήν. Ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε, ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης ἀφανιεῖτε ζύμην ἐκ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν.

Ἐκάλεσε δὲ Μωυσῆς πᾶσαν γερούσιαν υἰῶν Ἰσραὴλ καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· ἀπελθόντες λάβετε ὑμῖν αὐτοῖς πρόβατον κατὰ συγγενείας ὑμῶν καὶ θύσατε τὸ πάσχα. Λήψεσθε δὲ δέσμην ὑσσώπου, καὶ βάψαντες ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ παρὰ τὴν θύραν καθίξετε τῆς φλιᾶς καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν ἀπὸ τοῦ αἵματος, ὃ ἐστὶ παρὰ τὴν θύραν· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε ἕκαστος τὴν θύραν τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἕως πρωὶ. Καὶ παρελεύσεται Κύριος πατάξαι τοὺς Αἰγυπτίους καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν, καὶ παρελεύσεται Κύριος τὴν θύραν καὶ οὐκ ἀφήσει τὸν ὀλοθρευόντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάξαι. Καὶ φυλάξασθε τὸ ρῆμα τοῦτο νόμιμον σεκντῶ, καὶ τοῖς

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

υιοῦ σου ἕως αἰῶνος. Ἐὰν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν δῶ Κύριος ὑμῖν, καθότι ἐλάλησε, φυλάξασθε τὴν λατρείαν ταύτην. Καὶ ἔσται ἐὰν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς οἱ υἱοὶ ὑμῶν τίς ἡ λατρεία αὕτη; Καὶ ἐρεῖτε αὐτοῖς· Θυσία τὸ πάσχα τοῦτο Κυρίῳ, ὡς ἐσκέπασε τοὺς οἴκους τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν Αἴγυπτῳ, ἥνικα ἐπάταξε τοὺς Αἰγυπτίους, τοὺς δὲ οἴκους ἡμῶν ἐρρύσατο. Καὶ κύψας ὁ λαὸς προσεκύνησε. Καὶ ἀπελθόντες ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καθὰ ἐνετείλατο Κύριος τῷ Μωυσεῖ καὶ Ἀαρῶν, οὕτως ἐποίησαν.

Παρατηρήσεις

- 1.— Ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα ὀφείλει τὴν γένεσίν της εἰς τὸ ἱστορικὸν γεγονός τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς δουλείας τῶν Αἰγυπτίων. Εἶναι ἡ διάβασις ἀπὸ τῆς θλιβερᾶς δουλείας εἰς τὴν εὐχάριστον ἐλευθερίαν.
- 2.— Ἡ ἑορτὴ ὅμως αὕτη ἔχει καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς συμβολικὸν χαρακτήρα. Καὶ ἡμεῖς διέβημεν ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν χαρὰν τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ τῆς σωτηρίας, ἡ ὁποία ἐγένετο διὰ τῆς Σταυρικῆς Θυσίας τοῦ Κ.Η.Ι.Χ. Πράγματι ὁ κατὰ τὸ Πάσχα τῶν Ἑβραίων θυσιαζόμενος ἄμνος ἦτο τὸπος καὶ σύμβολον τοῦ «ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ», δηλ. τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος προσέφερε τὸν ἑαυτὸν Του θυσίαν διὰ τὴν σωτηρίαν μας.
- 3.— Τὰ κατὰ τὴν ἑορτὴν χρησιμοποιούμενα φαγητὰ εἶχον τὴν σημασίαν των. Οὕτω τὰ πικρὰ χόρτα ἐδήλουν τὴν πικρίαν τῆς δουλείας. Ὁ ἄζυμος ἄρτος ἦτο δεῖγμα προχειρότητος καὶ βιασύνης, διότι ἡ ἀπελευθέρωσις ἐγένετο αἰφνιδίως.

Κ ΑΙ ΑΡΙΘΜΗΣΕΤΕ ὑμῖν ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῶν σαββάτων, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἂν προσενέγκητε τὸ δράγμα τοῦ ἐπιθέματος, ἑπτὰ ἑβδομάδας **β) Ἡ Πεντηκοστή** ὀλοκλήρους, ἕως τῆς ἐ- (Λευτ. ΚΓ' 15-16, 18-22) παύριον τῆς ἐσχάτης ἑβδομάδος ἀριθμήσετε πεντήκοντα ἡμέρας καὶ προσοίσετε θυσίαν νέαν τῷ Κυρίῳ. Ἀπὸ τῆς κατοικίας ὑμῶν προσοίσετε ἄρτους ἐπίθεμα, δύο ἄρτους· καὶ προσάξετε μετὰ τῶν ἄρτων ἑπτὰ ἄμνους

ἀμώμους ἐνιαυσίους καὶ μόσχον ἓνα ἐκ βουκολίου καὶ κριοὺς δύο ἀμώμους, καὶ ἔσονται δλοκαύτωμα τῷ Κυρίῳ καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν θυσία ὁσμῆ εὐωδίας τῷ Κυρίῳ. Καὶ ποιήσουσι χιμάρων ἕξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἀμαρτίας καὶ δύο ἀμνοὺς ἐνιαυσίους εἰς θυσίαν σωτηρίου μετὰ τῶν ἄρτων τοῦ πρωτογεννήματος· καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς μετὰ τῶν ἄρτων τοῦ πρωτογεννήματος ἐπίθεμα ἐναντίον Κυρίου μετὰ τῶν δύο ἀμνῶν· ἅγια ἔσονται τῷ Κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ τῷ προσφέροντι αὐτὰ αὐτῷ ἔσται. Καὶ καλέσετε ταύτην τὴν ἡμέραν κλητὴν· ἅγια ἔσται ὑμῖν, πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν. Καὶ ἔταν θερίζετε τὸν θερισμὸν τῆς γῆς ὑμῶν, οὐ συντελέσετε τὸ λοιπὸν τοῦ θερισμοῦ τοῦ ἀγροῦ σου ἐν τῷ θερίζειν σε καὶ τὰ ἀποπίπτοντα τοῦ θερισμοῦ σου οὐ συλλέξεις, τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ ὑπολείψεις αὐτά· ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν.

Παρατηρήσεις

- 1.— Ἡ Πεντηκοστή ἑορτάζεται πενήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα.
- 2.— Σκοπὸς τῆς ἑορτῆς ἦτο νὰ εὐχαριστήσουν οἱ Ἰσραηλίται τὸν Θεὸν διὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν πρώτων καρπῶν.

ΑΙ ΕΛΑΛΗΣΕ Κύριος πρὸς Μωυσῆν λέγων. καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἐβδόμου τούτου ἡμέρα ἐξιλασμοῦ, κλητὴ ἅγια ἔσται ὑμῖν, καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ προσάξετε δλοκαύτωμα τῷ Κυρίῳ. Πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ· ἔστι γὰρ ἡμέρα ἐξιλασμοῦ αὕτη ὑμῖν, ἐξιλιάσασθαι περὶ ὑμῶν ἐναντι Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν. Πᾶσα ψυχὴ, ἣτις μὴ ταπεινωθήσεται ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. Καὶ πᾶσα ψυχὴ, ἣτις ποιήσει ἔργον ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἀπολείπεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. Πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσαις κατοικίαις ὑμῶν.

Παρατηρήσεις

- 1.—Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἐξιλασμοῦ ἐωρτάζετο ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς Ὁκτωβρίου. (Ἑβδομος μὴν ἦτο εἰς τοὺς Ἑβραίους ὁ Τιαρῆ).
- 2.—Σκοπὸς τῆς ἑορτῆς ἦτο νὰ ὑπενθυμίῃ εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας πάντοτε τὰς ἀμαρτίας των. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ μετανοοῦν καὶ διὰ θυσιῶν νὰ ζητοῦν συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Θεόν.

ΑΙ ΕΝ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου, ὅταν συντελέσητε τὰ γεννήματα τῆς γῆς, ἐορτάσετε τῷ Κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας· τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἀνάπαυσις καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀνάπαυσις. Καὶ λήψετε τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ καρπὸν ξύλου ὠραίου καὶ κάλλυνθρα φοινίκων, καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς καὶ ἰτέας καὶ ἄγνου κλάδους ἐκ χειμάρρου, εὐφρανθῆναι ἔναντι Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἐορτάσετε αὐτήν. Ἐν σκηναῖς κατοικήσετε ἑπτὰ ἡμέρας· πᾶς ὁ αὐτόχθων ἐν Ἰσραὴλ κατοικήσει ἐν σκηναῖς, ὅπως ἴδωσιν αἱ γενεαὶ ὑμῶν, ὅτι ἐν σκηναῖς κατέφυκα τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, ἐν τῷ ἔξαγαγεῖν με αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. Καὶ ἐλάλησε Μωσῆς τὰς ἐορτάς Κυρίου τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ.

δ) Σκηνοπηγία

(Λευϊτ. ΚΓ' 39-44)

Παρατηρήσεις

- 1.—Ἡ ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας ἐωρτάζετο ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας, ἀπὸ 15 - 22 Ὁκτωβρίου.
- 2.—Σκοπὸς τῆς ἑορτῆς ἦτο νὰ ἐνθυμοῦνται οἱ Ἰσραηλίται τὴν ὑπὸ σκηνὰς διαμονήν των κατὰ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη τῆς περιπλανησεῶς των εἰς τὴν ἔρημον, πρὶν ἐπιστρέφουν εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

1. Ο ΜΩΥΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΙΣΡΑΗΛΙΤΑΙ ΥΜΝΟΥΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ *

ΟΤΕ ΗΞΕ Μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν
 ᾠδὴν ταύτην τῷ Θεῷ καὶ εἶπαν λέγοντες·
 "Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται·
 ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν (Ἐξόδ. ΙΕ' 1-18)
 εἰς θάλασσαν. Βοηθὸς καὶ σκε-
 παστῆς ἐγένετο μοί· εἰς σωτηρίαν· οὗτός μου
 Θεός, καὶ δοξάσω αὐτόν, Θεὸς τοῦ πατρὸς μου,
 καὶ ὑψώσω αὐτόν. Κύριος συντρίβων πολέμους,

Κύριος ὄνομα αὐτοῦ. Ἄρματα Φαραὼ καὶ τὴν δυνάμιν αὐτοῦ ἔρριψεν
 εἰς θάλασσαν, ἐπιλέκτους ἀναβάτας τριστάτας κατεπόντισεν ἐν ἐρυθρᾷ
 θαλάσῃ, πόντω ἐκάλυψεν αὐτούς, κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὥσει λίθος.

* Πρῶτον καὶ σπουδαῖον ἐμπόδιον, τὸ ὁποῖον συνήτησαν οἱ Ἰσραηλίται
 κατὰ τὴν πορείαν των πρὸς τὴν γῆν Χαναάν, ἦτο ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα.

Ἡ κατάστασις ἐφαίνετο τραχικὴ, διότι Αἰγυπτιακὸς στρατός, ὁ ὁποῖος ἐφαί-
 νετο ἤδη, ἔσπευδε νὰ τοὺς ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν δουλείαν. Ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα ἠπλοῦτο
 ἐμπροσθέν των ἐμπόδιον ἀνυπερβλήτων καὶ τοὺς ἔφρασε τὸν δρόμον πρὸς τὴν
 ἐλευθερίαν. Ὁ Θεὸς ὅμως τοὺς ἐβοήθησεν, ὥστε διέβησαν κατὰ τὸν γνωστὸν θαυ-
 μαστὸν τρόπον τὴν θάλασσαν αὐτὴν καὶ διέφυγον διὰ παντός τὴν δουλείαν. Εἰς τὴν
 ἀνατολικὴν ὄχθην τῆς θαλάσσης οἱ Ἰσραηλίται ἐχωρίσθησαν εἰς δύο χορούς. Εἰς τὸν
 πρῶτον, τὸν χορὸν τῶν ἀνδρῶν, ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Μωυσῆς. Εἰς τὸν ἄλλον, τὸν χορὸν
 τῶν γυναικῶν, ἀρχηγὸς ἦτο ἡ Μαριάμ, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μωυσέως. Καὶ οἱ δύο χοροὶ
 ἔψαλλον τὸν ὕμνον τοῦτον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἔργον τοῦ Μωυσέως καὶ διαιρεῖται ὡς
 ἑξῆς:

- α) στιχ. 1 - 5. Ὑμνος πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἰσχυρότατον πολεμιστὴν.
- β) » 6 - 10. Δραματικὴ περιγραφή τῆς καταστροφῆς τοῦ Αἰγυπτια-
 κοῦ στρατοῦ.
- γ) » 11 - 18. Ὁ Θεὸς πάντοτε θὰ συντρίβῃ τοὺς ἐχθρούς τοῦ λαοῦ Του
 καὶ θὰ τὸν προστατεύῃ.

Ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, δεδοξασται ἐν ἰσχύϊ· ἡ δεξιὰ σου χεὶρ, Κύριε, ἔθραυσεν ἐχθρούς. Καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς ὑπεναντίους· ἀπέστειλας τὴν ὀργὴν σου καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς ὡς καλάμην. Καὶ διὰ πνεύματος τοῦ θυμοῦ σου διέστη τὸ ὕδωρ· ἐπάγη ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕδατα, ἐπάγη τὰ κύματα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. Εἶπεν ὁ ἐχθρός, διώξας καταλήψομαι, μεριῶ σκύλα, ἐμπλήσω ψυχὴν μου, ἀνελῶ τῇ μαχαίρᾳ μου, κυριεύσει ἡ χεὶρ μου. Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, ἐκάλυψεν αὐτοὺς θάλασσα· ἔδυσαν ὡσεὶ μόλιβος ἐν ὕδατι σφοδρῶ.

Τίς ὁμοίός σοι ἐν Θεοῖς, Κύριε; Τίς ὁμοίός σοι, δεδοξασμένος ἐν ἁγίοις, θαυμαστός ἐν δόξαις, ποιῶν τέρατα; Ἐξέτεινας τὴν δεξιάν σου, κατέπιεν αὐτοὺς γῆ. Ὁδήγησας τῇ δικαιοσύνῃ σου τὸν λαὸν σου τοῦτον, ὃν ἐλυτρώσω, παρεκάλεσας τῇ ἰσχύϊ σου εἰς κατάλυμα ἁγίων σου· Ἦκουσαν ἔθνη καὶ ὠργίσθησαν· ὠδῖνες ἔλαβον κατοικοῦντας Φυλιστιεὶμ. Τότε ἔσπευσαν ἡγεμόνες Ἐδώμ, καὶ ἄρχοντες Μωαβιτῶν, ἔλαβεν αὐτοὺς τρόμος, ἐτάκησαν πάντες οἱ κατοικοῦντες Χαναάν, Ἐπιπέσοι ἐπ' αὐτοὺς τρόμος καὶ φόβος, μεγεθεὶ βραχίονός σου ἀπολιθωθήτωσαν, ἕως ἄν παρέλθῃ ὁ λαός σου, Κύριε, ἕως ἄν παρέλθῃ ὁ λαός σου οὗτος, ὃν ἐκτίσω. Εἰσαγαγὼν καταφύτευσον αὐτοὺς εἰς ὄρος κληρονομίας σου, εἰς ἔτοιμον κατοικητήριόν σου, ὃ κατηρτίσω, Κύριε, ἁγίασμα, Κύριε, ὃ ἠτοίμασαν αἱ χεῖρές σου. Κύριος βασιλεύων τὸν αἰῶνα καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι.

ήλ. Αὐτάρκησεν αὐτὸν ἐν γῆ ἐρήμῳ, ἐν δίψῃ καύματος ἐν γῆ ἀνδρός. ἐκύκλωσεν αὐτὸν καὶ ἐπαίδευσεν αὐτὸν καὶ διεφύλαξεν αὐτὸν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, ὡς ἀετὸς ἀκεπάσαι νοσσιὰν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοῖς νεοσσοῖς αὐτοῦ ἐπεπόθησε, διείς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐδέξατο αὐτοὺς καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν μεταφρένων αὐτοῦ. Κύριος μόνος ἦγεν αὐτοὺς καὶ οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν θεὸς ἄλλοτριος. Ἀνεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἰσχύν τῆς γῆς, ἐψώμισεν αὐτοὺς γενήματα ἀγρῶν· ἐθήλασαν μέλι ἐκ πέτρας καὶ ἔλαιον ἐκ στερεᾶς πέτρας, βούτυρον βοῶν καὶ γάλα προβάτων μετὰ στέατος ἀρνῶν καὶ κριῶν, υἰῶν ταύρων καὶ τράγων, μετὰ στέατος νεφρῶν πυροῦ, καὶ αἷμα σταφυλῆς ἐπιαν οἶνον.

Καὶ ἔφαγεν Ἰακώβ καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάτισεν ὁ ἡγαπημένος, ἐπιπάνθη, ἐπαχύνηθη, ἐπλατύνηθη καὶ ἐγκατέλιπε τὸν Θεὸν τὸν ποιήσαντα αὐτὸν καὶ ἀπέστη ἀπὸ Θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ. Παρώξυνά με ἐπ' ἄλλοτριοῖς, ἐν βδελύγμασιν αὐτῶν παρεπίκρανά με· ἔθυσαν δαιμονίους καὶ οὐ Θεῶν, θεοῖς, οἷς οὐκ ᾔδεισαν· καινοὶ καὶ πρόσφατοι ἤκασιν, οὓς οὐκ ᾔδεισαν οἱ πατέρες αὐτῶν. Θεὸν τὸν γεννήσαντά σε ἐγκατέλιπες καὶ ἐπελάθου Θεοῦ τοῦ τρέφοντός σε.

Καὶ εἶδε Κύριος καὶ ἐζήλωσε καὶ παρώξυνθη δι' ὀργὴν υἰῶν αὐτοῦ καὶ θυγατέρων καὶ εἶπεν· ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν καὶ δεῖξω τί ἔσται αὐτοῖς ἐπ' ἐσχάτων ἡμερῶν· ὅτι γενεὰ ἐξεστραμμένη ἐστίν, υἰοί, οἷς οὐκ ἔστι πίστις ἐν αὐτοῖς. Αὐτοὶ παρεζήλωσάν με ἐπ' οὐ Θεῶν, παρώξυνά με ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν· Δ' κἀγὼ παραζηλώσω αὐτοὺς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέτῳ ποροφγιῶ αὐτούς. "Οτι πῦρ ἐκκέκχυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου, καυθήσεται ἕως ἄδου κάτω, καταφάγεται γῆν καὶ τὰ γενήματα αὐτῆς, φλέξει θεμέλια ὄρων. Συναῶξω εἰς αὐτοὺς κακὰ καὶ τὰ βέλη μου συντελέσω εἰς αὐτούς.

Εἶπα· διασπερῶ αὐτούς, παύσω δὲ ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν, εἰ μὴ δι' ὀργὴν ἐχθρῶν, ἵνα μὴ μακροχρονίσωσιν, ἵνα μὴ συνεπιθῶνται οἱ ὑπεναντίοι, μὴ εἰπῶσιν ἢ χεῖρ ἡμῶν ἢ ὑψηλὴ καὶ οὐχὶ Κύριος ἐποίησε ταῦτα πάντα. "Οτι ἔθνος ἀπολωλεκὸς βουλήν ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἐπιστήμη. Οὐκ ἐφρόνησαν συνιέναι ταῦτα καταδεξάσθωσαν εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον. Πῶς διώξεται εἰς χιλίους καὶ δύο μετακινήσουσι μυριάδας, εἰ μὴ ὁ Θεὸς ἀπέδοτο αὐτοὺς καὶ Κύριος παρέδωκεν αὐτούς; "Οτι οὐκ εἰσὶν ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν οἱ θεοὶ αὐτῶν· οἱ δὲ ἐχθροὶ ἡμῶν ἀνόητοι.

3. ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΗΣ ΑΝΝΗΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΤΟΥ ΣΑΜΟΥΗΛ *

ΑΙ ΕΙΠΕΝ (Ἄννα)· ἑστερεύθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ, ὑψώθη κέρας μου ἐν Θεῷ μου· ἐπλατύνθη ἐπ' ἐχθρούς μου τὸ (Α' Βασιλ. Β' 1-10) στόμα μου, εὐφράνθη ἐν σωτηρίᾳ σου. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἅγιος ὡς Κύριος, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν· οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σου.

Μὴ καυχᾶσθε, καὶ μὴ λαλεῖτε ὑψηλά, μὴ ἐξεληθέτω μεγαλορρημοσύνη ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν, ὅτι Θεὸς γνώσεον Κύριος καὶ Θεὸς ἐτοιμάζων ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ. Τόξον δυνατῶν ἠσθένησε, καὶ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμιν· πλήρεις ἄρτων ἠλαττώθησαν, καὶ οἱ πεινῶντες παρῆκαν γῆν· ὅτι στείρα ἔτεκεν ἑπτὰ, καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἠσθένησε. Κύριος θανατοῖ καὶ ζωογονεῖ, κατάγει εἰς ἄδου καὶ ἀνάγει· Κύριος πτωχίζει καὶ πλουτίζει, ταπεινοῖ καὶ ἀνυψοῖ. Ἄνιστᾶ ἀπὸ γῆς πένθητα καὶ ἀπὸ κοπρίας ἐγείρει πτωχὸν καθίσαι μετὰ δυναστῶν λαοῦ καὶ θρόνον δόξης κατακληρονομῶν αὐτοῖς.

Διδούς εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ καὶ εὐλόγησεν ἔτη δικαίου· ὅτι οὐκ ἐν ἰσχύϊ δυνατὸς ἀνὴρ, Κύριος ἀσθενῆ ποιήσει ἀντιδικον αὐτοῦ, Κύριος ἅγιος. Μὴ καυχᾶσθω ὁ φρόνιμος ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχᾶσθω ὁ δυνατὸς ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχᾶσθω ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τούτῳ καυχᾶσθω ὁ καυχώμενος, συνιεῖν καὶ γινώσκειν τὸν Κύριον καὶ ποιεῖν κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Κύριος ἀνέβη εἰς οὐρανοὺς καὶ ἐβρόντησεν, αὐτὸς κρινεῖ ἄκρα γῆς, καὶ δίδωσιν ἰσχύϊν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ ὑψώσει κέρας χριστοῦ αὐτοῦ.

* Κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα π.Χ. ἡ κατάστασις τῶν Ἰσραηλιτῶν δὲν ἦτο εὐχάριστος. Δυσκοιλία ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Φιλισταίων ἐβασάνιζον τὸν λαόν. Εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν γεννᾶται, κατὰ παραχώρησιν τοῦ Θεοῦ, ὁ Σαμουὴλ. Οἱ γονεῖς του, ὁ Ἐλκανὰ καὶ ἡ Ἄννα, ἦλθον εἰς Σηλώμ, ὅπου ἡ Σικηνὴ τοῦ Μαρτυρίου καὶ ὁ Ἄρχιερεὺς Ἦλί. Ἐκεῖ ἡ Ἄννα ἀφιέρωσε τὸν Σαμουὴλ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ λαοῦ Του διὰ τῆς προσευχῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία διαιρεῖται ὡς ἑξῆς.

α) Στιχ. 1 - 2. Ὑμνος πρὸς τὸν Θεόν.

β) » 3 - 6. Προτροπὴ πρὸς τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν ὑποταγὴν εἰς τὸν Θεόν.

γ) » 9 - 10. Ἡ εὐτυχία εὐρίσκειται μόνον πλησίον τοῦ Θεοῦ.

4. Ο ΤΩΒΙΤ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΕΙ ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΤΟΥ*

Ν ΤΗ ΗΜΕΡΑ ἐκείνῃ ἐμνήσθη Τωβίτ περὶ τοῦ ἀργυρίου, οὗ παρέθετο Γαβαβὴλ ἐν Ράγοις τῆς Μηδίας, καὶ εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· ἐγὼ ἤγησάμην θάνατον, τί οὐ καλῶ Τωβίαν τὸν υἱόν μου, ἵνα αὐτῷ

(Τωβίτ Δ' 1 - 21)

ὑποδείξω πρὶν ἀποθανεῖν με ; Καὶ καλέσας αὐτὸν εἶπε· παιδίον, ἐὰν ἀποθάνω, θάψον με, καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν μητέρα σου· τίμα αὐτὴν πά-

σας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου καὶ ποιεὶ τὸ ἀρεστὸν αὐτῇ καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτήν. Μνήσθητι, παιδίον, ὅτι πολλοὺς κινδύνους ἐώρακεν ἐπὶ σοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ· ὅταν ἀποθάνῃ, θάψον αὐτὴν παρ' ἐμοὶ ἐν ἐνὶ τάφῳ. Πάσας τὰς ἡμέρας, παιδίον, Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μνημόνευε καὶ μὴ θελήσῃς ἀμαρτάνειν καὶ παραβῆναι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ. Δικαιοσύνην ποιεὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου καὶ μὴ πορευθῆς ταῖς ὁδοῖς τῆς ἀδικίας· διότι ποιούντός σου τὴν ἀλήθειαν, εὐδοαί ἔσονται ἐν τοῖς ἔργοις σου καὶ πᾶσι τοῖς ποιούσι τὴν δικαιοσύνην.

Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σοὶ ποιεὶ ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φθονεσάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ ποιεῖν σε ἐλεημοσύνην· μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ παντὸς πτωχοῦ, καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ μὴ ἀποστραφῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ. Ὡς σοὶ ὑπάρχει κατὰ τὸ πλῆθος, ποιήσον ἐξ αὐτῶν ἐλεημοσύνην· ἐὰν ὀλίγον σοὶ ὑπάρχη, κατὰ τὸ ὀλίγον μὴ φοβοῦ ποιεῖν ἐλεημοσύνην· θέμα γὰρ ἀγαθὸν θησαυρίζεις σεαυτῷ εἰς ἡμέραν ἀνάγκης· διότι ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ρύεται καὶ οὐκ ἐξ εἰσελθεῖν εἰς τὸ σκότος· δῶρον γὰρ ἀγαθὸν ἐστὶν ἐλεημοσύνη πᾶσι τοῖς ποιούσιν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου. Πρόσεχε σεαυτῷ, παιδίον, διότι ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ ἀπώλεια καὶ ἀκαταστασία πολλή, καὶ ἐν τῇ ἀχρεϊότητι ἐλάττω-

* Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Τωβίτ, τοῦ ὁποίου ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἄγνωστος, ἐξιστορεῖται ὁ βίος ἐνὸς εὐσεβοῦς Ἰσραηλίτου, τοῦ Τωβίτ, ὁ ὁποῖος ἀπῆχθη αἰχμάλωτος μετὰ τῶν ἄλλων πατριωτῶν του ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων Σαλμανασάρ.

Πρόκειται περὶ μιᾶς συγκινητικῆς ἱστορίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Τωβίτ ἐτυφλώθη καὶ ἐπτώχευσεν ἐν τῇ ἐκτελέσει θεαρέστων πράξεων. Μετὰ πολλοὺς πόνους καὶ δοκιμασίας ἑθεραπεύθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀρετὴν του. Εἰς τὸ τεμάχιον τοῦτο ὁ Τωβίτ, νομίζων ὅτι θά ἀποθάνῃ, δίδει τὰς τελευταίας του συμβουλὰς εἰς τὸν υἱόν του Τωβίαν.

σις και ἔνδεια μεγάλη· ἡ γὰρ ἀχρειότης μήτηρ ἐστὶ τοῦ λιμοῦ. Μισθὸς παντὸς ἀνθρώπου, ὃς ἐὰν ἐργάσῃται παρὰ σοί, μὴ αὐλισθήτω, ἀλλ' ἀπόδος αὐτῷ παρατίμα, καὶ ἐὰν δουλεύσῃς τῷ Θεῷ, ἀποδοθήσεται σοι.

Πρόσεχε σεαυτῷ, παιδίον, ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου καὶ ἴσθι πεπαιδευμένος ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ σου. Καὶ ὁ μισεῖς, μηδενὶ ποιήσῃς. Οἶνον εἰς μέθην μὴ πίης, καὶ μὴ πορευθῆτω μετὰ σοῦ μέθη ἐν τῇ ὁδῷ σου. Ἐκ τοῦ ἄρτου σου δίδου πεινῶντι καὶ ἐκ τῶν ἱματίων σου τοῖς γυμνοῖς· πᾶν, ὃ ἐὰν περισσεύσῃ σοι, ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φθονεσάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ ποιεῖν σε ἐλεημοσύνην. Ἔκχεον τοὺς ἄρτους σου ἐπὶ τὸν τάφον τῶν δικαίων καὶ μὴ δῶς τοῖς ἀμαρτωλοῖς. Συμβουλίαν παρὰ παντὸς φρονίμου ζήτησόν καὶ μὴ καταφρονήσῃς ἐπὶ πάσης συμβουλίας χρησίμης. Καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὐλόγει Κύριον τὸν Θεὸν καὶ παρ' αὐτοῦ αἰτήσον, ὥπως αἱ ὁδοὶ σου εὐθεῖαι γένωνται, καὶ πᾶσαι αἱ τρίβοι καὶ βουλαὶ σου εὐδοθῶσι· διότι πᾶν ἔθνος οὐκ ἔχει βουλήν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος δίδωσι πάντα τὰ ἀγαθὰ καὶ ὃν ἐὰν θέλῃ, ταπεινοῖ, καθὼς βούλεται. Καὶ νῦν, παιδίον, μνημόνευε τῶν ἐντολῶν μου, καὶ μὴ ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ τῆς καρδίας σου.

Καὶ νῦν ὑποδεικνύω σοι τὰ δέκα τάλαντα τοῦ ἀργυρίου, ἃ παρέθემην Γαβαήλῳ τῷ τοῦ Γαβρία ἐν Ράγοις τῆς Μηδίας. Καὶ μὴ φοβοῦ, παιδίον, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν· ὑπάρχει σοι πολλά, ἐὰν φοβηθῆς τὸν Θεόν, καὶ ἀποστής ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας καὶ ποιήσῃς τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ.

5. Η ΙΟΥΔΙΘ ΣΩΖΕΙ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΤΗΣ*

ΑΙ ΗΝ ΙΟΥΔΙΘ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς χηρεύουσα ἔτη τρία καὶ μῆνας τέσσαρας. Καὶ ἐποίησεν ἑαυτῇ σκηνὴν ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν ὄσφυν αὐτῆς σάκκον, καὶ ἦν ἐπ' αὐτῆς τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως αὐτῆς. Καὶ ἐνήστευε πάσας τὰς ἡμέρας χηρεύσεως αὐτῆς, χωρὶς προσαββάτων καὶ σαββάτων καὶ προνουμηϊῶν καὶ νουμηϊῶν καὶ ἑορτῶν καὶ χαρμοσυνῶν οἴκου Ἰσραὴλ. Καὶ ἦν καλὴ τῷ εἶδει καὶ ὠραία τῇ ὄψει σφόδρα· καὶ ὑπελίπετο αὐτῇ Μανασσῆς, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας καὶ κτήνη καὶ ἀγρούς, καὶ ἔμενον ἐπ' αὐτῶν. . . . Ἐφοβεῖτο δὲ τὸν Θεὸν σφόδρα.

Καὶ ἤκουσε τὰ ρήματα τοῦ λαοῦ τὰ πονηρὰ ἐπὶ τὸν ἄρχοντα, ὅτι ὠλιγοψύχησαν ἐπὶ τῇ σπάνει τῶν ὑδάτων, καὶ ἤκουσε πάντας τοὺς λόγους Ἰουδίθ, οὗς ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς Ὁζίας, ὡς ὤμοσεν αὐτοῖς παραδώσειν τὴν πόλιν μετὰ ἡμέρας πέντε τοῖς Ἀσσυριοῖς. Καὶ ἀποστείλασα τὴν ἄβραν αὐτῆς τὴν ἐφεστῶσαν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῆς ἐκάλεσεν Ὁζίαν καὶ Χαβοῖν καὶ Χαρμὶν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως αὐτῆς, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτήν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· ἀκούσατέ δὴ μου, ἄρχοντες τῶν κατοικούντων ἐν Βαιτυλούᾳ, ὅτι οὐκ εὐθὺς ὁ λόγος ὑμῶν, ὃν ἐλαλήσατε ἐναντίον τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ ἐστήσατε τὸν ὄρκον, ὃν ἐλαλήσατε ἀνὰ μέσον τοῦ Θεοῦ καὶ ὑμῶν καὶ εἶπατε ἐκδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν, ἐὰν μὴ ἐν αὐταῖς ἐπιστρέψῃ ὁ Κύριος βοηθῆσαι ἡμῖν.

* Εἰς τὸ βιβλίον τῆς Ἰουδίθ, τοῦ ὁποίου ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἀγνωστος, ἐξαιρεται ἡ ἡρωϊκὴ δράσις καὶ ἡ σταθερότης τῆς βουλήσεως καὶ ἡ εὐσέβεια μιᾶς Ἰσραηλίτιδος, τῆς Ἰουδίθ. Ὁ Ὀλοφέρνης, στρατηγὸς τοῦ Ναβουχοδονόσορος, βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων, περιεκύκλωσε τὴν πατρίδα τῆς, τὴν Βαιτυλούα, καὶ ἐπεζήτηε τὴν καταστροφὴν τῆς.

Οἱ πολιορκημένοι ὑπέφερον ἐκ τῆς ἐλλείψεως ὕδατος καὶ ἐσχεδίαζον τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως. Εἰς τὸ τεμάχιον τοῦτο ἀναφαίνεται ἡ εὐσέβεια καὶ ὁ πατριωτισμὸς τῆς ἡρώιδος, ὅταν αὕτη ἐπενέβη διὰ νὰ ματαιώσῃ ἀσεβῆ καὶ λιπόψυχον ἀπόφασιν τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀμύνης τῆς πόλεως.

Και νῦν τίνες ἐστὲ ὑμεῖς, οἱ ἐπειράσατε τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον καὶ ἴστατε ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ υἰῶν ἀνθρώπων ; Καὶ νῦν Κύριον παντοκράτορα ἐξετάζετε καὶ οὐδὲν ἐπιγνώσεσθε ἕως τοῦ αἰῶνος, ὅτι βάθος καρδίας ἀνθρώπου οὐχ εὐρήσετε καὶ λόγους τῆς διανοίας αὐτοῦ οὐ διαλήψεσθε· καὶ πῶς τὸν Θεόν, ὃς ἐποίησε τὰ πάντα ταῦτα, ἐρευνήσετε καὶ τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸν λογισμὸν αὐτοῦ κατανοήσετε ; Μηδαμῶς, ἀδελφοί, μὴ παροργίζετε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν· ὅτι ἐὰν μὴ βούληται ἐν ταῖς πέντε ἡμέραις βοηθῆσαι ἡμῖν, αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἐν αἷς θέλει σκεπάσαι ἡμέραις ἢ καὶ ὀλοθρεῦσαι ἡμᾶς πρὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν.

Ἑμεῖς δὲ μὴ ἐνεχυράζετε τὰς βουλὰς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ Θεὸς ἀπειληθῆναι, οὐδὲ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου διατηθῆναι. Διόπερ ἀναμένοντες τὴν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν ἐπικαλεσώμεθα αὐτὸν εἰς βοήθειαν ἡμῶν, καὶ εἰσακούσεται τῆς φωνῆς ἡμῶν, ἐὰν ἦ αὐτῷ ἀρεστόν. Ὅτι οὐκ ἀνέστη ἐν ταῖς γενεαῖς ἡμῶν οὐδὲ ἐστὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον οὔτε φυλὴ οὔτε πατριὰ οὔτε δῆμος οὔτε πόλις ἐξ ἡμῶν, οἱ προσκυνοῦσι θεοῖς χειροποιήτοις, καθάπερ ἐγένετο ἐν ταῖς πρότερον ἡμέραις· ὧν χάριν ἐδόθησαν εἰς ρομφαίαν καὶ εἰς διαρπαγὴν οἱ πατέρες ἡμῶν καὶ ἔπεσον πτώμα μέγα ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. Ἡμεῖς δὲ ἕτερον θεὸν οὐκ ἐπέγνωμεν πλην αὐτοῦ· ὅθεν ἐλπίζομεν ὅτι οὐχ ὑπερόψεται ἡμᾶς, οὐδ' ἀπὸ τοῦ γένους ἡμῶν. Ὅτι ἐν τῷ ληφθῆναι ἡμᾶς οὕτως καθήσεται πᾶσα Ἰουδαία, καὶ προνομευθήσεται τὰ ἅγια ἡμῶν, καὶ ζητήσῃ τὴν βεβήλωσιν αὐτῶν ἐκ τοῦ αἵματος ἡμῶν καὶ τὸν φόνον τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς γῆς καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἐπιστρέψει εἰς κεφαλὴν ἡμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ἐὰν δουλεύσωμεν ἐκεῖ, καὶ ἐσόμεθα εἰς πρόσκομμα καὶ εἰς ὄνειδος ἐναντίον τῶν κτωμένων ἡμᾶς. Ὅτι οὐ κατευθυνθήσεται ἡ δουλεία ἡμῶν εἰς χάριν, ἀλλ' εἰς ἀτιμίαν θήσει αὐτὴν Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Καὶ νῦν, ἀδελφοί, ἐπιδειξώμεθα τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν, ὅτι ἐξ ἡμῶν κρέματα ἢ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ τὰ ἅγια καὶ ὁ οἶκος καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπεστήρικται ἐφ' ἡμῖν. Παρὰ ταῦτα πάντα εὐχαριστήσωμεν Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὃς πειράζει ἡμᾶς καθὰ καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν. Μνήσθητε ὅσα ἐποίησε μετὰ Ἀβραάμ καὶ ὅσα ἐπείρασε τὸν Ἰσαὰκ καὶ ὅσα ἐγένετο τῷ Ἰακώβ ἐν Μεσοποταμίᾳ τῆς Συρίας ποιμαίνοντι τὰ πρόβατα Λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ὅτι οὐ καθὼς ἐκείνους ἐπύρω-

σεν εἰς ἔτασμον τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἡμᾶς οὐκ ἐξεδίκησεν, ἀλλ' εἰς νοουθήτησιν μαστιγοῖ Κύριος τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ.

Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὁζίας· πάντα, ὅσα εἶπας, ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐλάλησας, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τοῖς λόγοις σου· ὅτι οὐκ ἐν τῇ σήμερον ἡ σοφία σου πρόδηλός ἐστιν, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν σου ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς τὴν σύνεσίν σου, καθότι ἀγαθὸν ἔστι τὸ πλάσμα τῆς καρδίας σου. Ἀλλ' ὁ λαὸς ἐδίψησε σφόδρα καὶ ἠνάγκασαν ποιῆσαι ἡμᾶς καθὰ ἐλαλήσαμεν αὐτοῖς καὶ ἐπαγαγεῖν ὄρκον ἐφ' ἡμᾶς, ὃν οὐ παραβησόμεθα. Καὶ νῦν δεήθητι περὶ ἡμῶν, ὅτι γυνὴ εὐσεβῆς εἶ, καὶ ἀποστελεῖ Κύριος τὸν ὑετὸν εἰς πλήρωσιν τῶν λάκκων ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐκλείψωμεν ἔτι.

Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Ἰουδιθ· ἀκούσατέ μου, καὶ ποιήσω πρᾶγμα, ὃ ἀφίξεται εἰς γενεὰς γενεῶν υἱοῖς τοῦ γένους ἡμῶν. Ὑμεῖς στήσεσθε ἐπὶ τῆς πύλης τὴν νύκτα ταύτην, καὶ ἐξελεύσομαι ἐγὼ μετὰ τῆς ἄβρας μου, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις, μεθ' ἃς εἶπατε παραδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐπισκέψεται Κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐν χειρὶ μου· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξευρενήσετε τὴν πρᾶξίν μου, οὐ γὰρ ἐρῶ ὑμῖν, ἕως τοῦ τελεσθῆναι ἃ ἐγὼ ποιῶ.

Σ η μ ε ἰ ο σ ι ς. Ἡ Ἰουδιθ κατῶρθωσε νὰ φονεύσῃ τὸν Ὀλοφέρνην καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα τῆς.

6. ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΔΕΒΒΩΡΑΣ*

ΑΙ ΗΣΑΝ Δεββώρα καὶ Βαράκ υἱὸς Ἀβινεέμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγοντες·

Ἀπεκαλύφθη ἀποκάλυμμα ἐν Ἰσραὴλ· ἐν τῷ ἐκουσιασθῆναι λαόν, εὐλογεῖτε (Κριτῶν Ε' 1 - 31) Κύριον. Ἀκούσατε, βασιλεῖς,

καὶ ἐνωτίσασθε, σατράπαι· ἐγὼ εἰμι τῷ Κυρίῳ, ἐγὼ εἰμι, ἄσομαι, ψαλῶ τῷ Κυρίῳ τῷ Θεῷ Ἰσραὴλ. Κύριε, ἐν τῇ ἐξόδῳ σου ἐν Σηεῖρ, ἐν τῷ ἀπαίρειν σε ἐξ ἀγροῦ Ἐδώμ, γῆ ἐσεισθη καὶ ὁ οὐρανὸς ἔσταξε δρόσους, καὶ αἱ νεφέλαι ἔσταξαν ὕδωρ· ὄρη ἐσαλεύθησαν ἀπὸ προσώ-

* Ἡ Δεββώρα ἦτο Κριτής τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Τὸν 12ον αἰῶνα π.Χ. οἱ Ἰσραηλιταὶ δὲν εὐρίσκοντο εἰς καλὴν κατάστασιν. Οἱ Χαναναῖοι ὑπέταξαν τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ ἐπὶ 20 ἔτη δεινῶς τοὺς ἐβασάνιζον. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Χαναναίων, ὁ

που Κυρίου Ἐλωί, τοῦτο Σινὰ ἀπὸ προσώπου Κυρίου Θεοῦ Ἰσραήλ. Ἐν ἡμέραις Σαμεγάρ υἱοῦ Ἀνάθ, ἐν ἡμέραις Ἰαήλ ἐξέλιπον ὁδοὺς καὶ ἐπορεύθησαν ἀτραπούς, ἐπορεύθησαν ὁδοὺς διεστραμμένα· ἐξέλιπον δυνατοὶ ἐν Ἰσραήλ, ἐξέλιπον, ἕως οὐ ἀνέστη Δεββώρα, ἕως οὐ ἀνέστη μήτηρ ἐν Ἰσραήλ. Ἐξελέξαντο θεοὺς καινοὺς· τότε ἐπολέμησαν πόλεις ἀρχόντων· θυρεὸς ἐὰν ὀφθῇ καὶ λόγῃ ἐν τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἐν Ἰσραήλ. Ἡ καρδία μου εἰς τὰ διατεταγμένα τῷ Ἰσραήλ· οἱ ἐκουσιαζόμενοι ἐν λαῷ εὐλογεῖτε Κύριον. Ἐπιβεβηκότες ἐπὶ ἔνου θηλείας μεσημβρίας, καθήμενοι ἐπὶ κριτηρίου καὶ πορευόμενοι ἐπὶ ὁδοὺς συνέδρων ἐφ' ὁδῶν, διηγεῖσθε ἀπὸ φωνῆς ἀνακρουομένων ἀνά μέσον ὑδρευομένων· ἐκεῖ δώσουσι δικαιοσύνας Κυρίῳ, δικαιοσύνας αὕξησον ἐν Ἰσραήλ. Τότε κατέβη εἰς τὰς πόλεις λαὸς Κυρίου. Ἐξεγείρου, ἐξεγείρου, Δεββώρα. Ἐξεγείρου, ἐξεγείρου, λάλησον ᾠδὴν· ἀνάστα Βαράκ, καὶ αἰχμαλώτισον αἰχμαλωσίαν σου, υἱὸς Ἀβινεέμ. Τότε κατέβη κατὰ λειμμα τοῖς ἰσχυροῖς, λαὸς Κυρίου κατέβη αὐτῶ ἐν τοῖς κραταιοῖς.

.....

Εἰς τί ἐκάθισαν ἀνά μέσον τῆς διγομίας τοῦ ἀκοῦσαι συρισμοῦ ἀγγέλων; Εἰς διακρίσεις Ρουβὴν μεγάλοι ἐξετασμοὶ καρδίας. Γαλαὰδ ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἐσκήνωσε· καὶ Δὰν εἰς τί παροικεῖ πλοίοις; Ἀσὴρ ἐκάθισε παραλίαν θαλασσῶν καὶ ἐπὶ διεξόδοις αὐτοῦ σκηνώσει. Ζαβουλὼν λαὸς ὠνειδίσει ψυχὴν αὐτοῦ εἰς θάνατον καὶ Νεφθαλὶ ἐπὶ ὑψὲ ἀγροῦ. Ἦλθον αὐτῶν βασιλεῖς, παρετάξαντο, τότε ἐπολέμησαν βασιλεῖς Χαναὰν ἐν Θαναὰχ ἐπὶ ὕδατι Μαγεδδῶ· δῶρον ἀργυρίου οὐκ ἔλαβον. Ἐξ οὐρανοῦ παρετάξαντο οἱ ἀστέρες, ἐκ τρίβων αὐτῶν παρετάξαντο μετὰ Σισάρα. Χειμάρρους Κισῶν ἐξέστυρεν αὐτούς, χειμάρρους ἀρχαίων, χειμάρρους Κισῶν· καταπατήσει αὐτὸν ψυχὴ μου δυνατὴ. Ὅτε ἐνεποδίσθησαν πτέρναι ἵππου, σπουδῇ ἔσπευσαν ἰσχυροὶ αὐτοῦ. Καταρᾶσθε Μηρῶζ, εἶπεν ἄγγελος Κυρίου, καταρᾶσθε, ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κατοικῶν αὐτήν, ὅτι οὐκ ἤλθοσαν εἰς βοήθειαν Κυρίου, εἰς βοή-

Σισάρα, ἐκράτει ὑπόδουλον τὸν λαὸν διὰ μεγάλης στρατιωτικῆς δυνάμεως· «ἐνεακόσια ἄρματα σιδηρᾶ ἦν αὐτῶν». Τότε ἀναφαίνεται ἡ Δεββώρα. Ἐνεψύχωσε τὸν στρατὸν καὶ ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν τὸν ἐνίσχυσιν τοῦ Θεοῦ. Πράγματι εἰς τὴν μάχην παρὰ τὸ ὕρος Θαβῶρ συνετρίβη ἡ δύναμις τῶν Χανααίων καὶ ἐφονεύθη ὑπὸ μιᾶς ἄλλης γυναίκας, τῆς Ἰαήλ, ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν.

Τὸ παρὸν τεμάχιον εἶναι ἐπινίκειος ὕμνος πρὸς τὸν Θεόν. Πρόκειται περὶ ἀρχαιοτάτου ὕμνου, ὁ ὁποῖος εἶναι πιθανὸν ἔργον τῆς Δεββώρας.

θειαν ἐν δυνατοῖς. Εὐλογηθεῖ ἐν γυναιξίν Ἰαήλ γυνὴ Χαβὲρ τοῦ Κιναίου, ἀπὸ γυναικῶν ἐν σκηναῖς εὐλογηθεῖ. Ὑδωρ ἤτησε, γάλα ἔδωκεν, ἐν λεκάνῃ ὑπερεχόντων προσήνεγκε βούτυρον. Χεῖρα αὐτῆς ἀριστερὰν εἰς πάσσαλον ἐξέτεινε καὶ δεξιὰν αὐτῆς εἰς σφῦραν κοπιώντων καὶ ἐσφυροκόπησε Σισάρα, διήλωσε κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπάταξε, διήλωσε κρόταφον αὐτοῦ. Ἄνὰ μέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς κατεκυλίσθη, ἔπεσε καὶ ἐκοιμήθη· ἀνὰ μέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς κατακλιθεὶς ἔπεσε· καθὼς κατεκλίθη, ἐκεῖ ἔπεσαν ἐξοδευθεῖς.

Διὰ τῆς θυρίδος παρέκυψε μήτηρ Σισάρα ἐκτὸς τοῦ τοξικοῦ, διότι ἤσχύνθη ἄρμα αὐτοῦ, διότι ἐχρόνισαν πόδες ἀρμάτων αὐτοῦ. Αἱ σοφαὶ ἄρχουσαι αὐτῆς ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτήν, καὶ αὐτὴ ἀπέστρεψε λόγους αὐτῆς ἑαυτῇ. Οὐχ εὐρήσουσιν αὐτὸν διαμερίζοντα σκῦλα; Οἰκτίρωμα οἰκτειρήσει εἰς κεφαλὴν ἀνδρός· σκῦλα βαμμάτων τῶ Σισάρα, σκῦλα βαμμάτων ποικιλίας, βάμματα ποικιλτῶν αὐτά, τῶ τραχήλω αὐτοῦ σκῦλα.

Οὕτως ἀπόλοιτο πάντες οἱ ἐχθροὶ σου, Κύριε· καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν ὡς ἔξοδος ἡλίου ἐν δυνάμει αὐτοῦ. Καὶ ἠσύχασεν ἡ γῆ τεσσαράκοντα ἔτη.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

- 1.—Ὅταν ὁ Θεὸς θέλῃ νὰ σώσῃ ἓνα λαόν, ἀναδεικνύει ἓνα ἀρχηγόν ὁ ὁποῖος θὰ ὑπηρετήσῃ τὸ θέλημά Του.
- 2.—Ἡ νίκη τοῦ Θαβῶρ ὑπῆρξεν ἔργον τῆς θείας προνοίας. Διότι ἡ βροχή, ἡ ὁποία τόσον ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς μάχης, ἦτο θεῖον δῶρον.
- 3.—Εἰς τὴν μάχην αὐτὴν ἔλαβον μέρος κυρίως δύο φυλαί, Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλίμ. Αἱ φυλαὶ Εδφραΐμ, Βενιαμίν, Μανασσῆ καὶ Ἰσάχαρ ἐβοήθησαν ἀπλῶς. Αἱ φυλαὶ Γάδ, Δὰν καὶ Ἀσήρ οὐδόλως ἔλαβον μέρος. Αἱ ὑπόλοιποι δὲ δύο φυλαὶ Συμεὼν καὶ Ἰούδα ἔχουν καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ.

7. Η ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΣΔΡΑ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ *

ΑΙ ΣΥΝΗΧΘΗΣΑΝ πᾶς ὁ λαὸς ὡς ἀνὴρ εἷς εἰς τὸ πλάτος τὸ ἔμπροσθεν πύλης τοῦ ὕδατος. Καὶ εἶπαν τῷ Ἐσδρα τῷ γραμματεῖ ἐνέγκαι τὸ βιβλίον νόμου Μωυσῆ, ὃν ἐνετείλατο Κύριος τῷ Ἰσραήλ. Καὶ ἤνεγκεν Ἐσδρας ὁ ἱερεὺς τὸν νόμον ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ ἀνδρῶν ἕως γυναικῶν καὶ πᾶς ὁ συνίαν ἀκούειν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου καὶ ἀνέγνω ἐν αὐτῷ ἀπὸ τῆς ὥρας τοῦ διαφωτίσαι τὸν ἥλιον ἕως ἡμισοῦς τῆς ἡμέρας ἀπέναντι τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ αὐτοὶ συνιέντες, καὶ ὄτα παντὸς τοῦ λαοῦ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ νόμου. Καὶ ἔστη Ἐσδρας ὁ γραμματεὺς ἐπὶ βήματος ξυλίνου. Καὶ ἤνοιξεν Ἐσδρας τὸ βιβλίον ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅτι αὐτὸς ἦν ἐπάνω τοῦ λαοῦ—καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤνοιξεν αὐτό,

* Ἡ Βαβυλωνιακὴ αἰχμαλωσία κατέστρεψε πᾶσαν ὀργανωμένην ἐθνικὴν καὶ θρησκευτικὴν ζωὴν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ὑπῆρξε τοῦτο μία δικαία τιμωρία! Διότι ὁ λαὸς αὐτός, ὁ τοσοῦτον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εὐεργετηθεὶς, πολλάκις ἐλησμόνησε τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ παρέβη τὰς ἐντολάς Του. Αὐτὸ ἄλλωστε συμβαίνει πάντοτε εἰς τὴν ζωὴν. Ὅσάκις εἰς ἄνθρωπος ἢ καὶ λαὸς ἀκόμη παραβαίνει τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, τιμωροῦνται ἀπὸ αὐτόν, διὰ νὰ ἀντιληφθοῦν τὸ σφάλμα των καὶ νὰ ἐπιστρέψουν πάλιν πλησίον Του.

Ἡ δοκιμασία αὕτη τῆς αἰχμαλωσίας διήρκεσεν 150 περίπου ἔτη. Ἡ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπάνοδος ἐγένετο εἰς δύο στάδια. Ἡ πρώτη ὁμάς ἐπέστρεψε κατὰ τὸ 536 π.Χ. ἐπὶ Κύρου τοῦ μεγάλου. Ἀρχηγὸς τῆς ὁμάδος ἦτο ὁ Ζοροβάβελ. Οὗτος κατέβαλεν ἐξαιρετικὰς προσπάθειάς διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, ὁ ὁποῖος κατέκειτο εἰς ἐρείπια. Ἡ δευτέρα ὁμάς ἐπανῆλθε κατὰ τὸ 458 π.Χ. ἐπὶ Ἀρταξέρξου τοῦ μακρόχειρος. Ἀρχηγὸς τῆς ὁμάδος αὐτῆς ἦτο ὁ ἱερεὺς Ἐσδρας. Οὗτος ἦτο γραμματεὺς, δηλ. νομοδιδάσκαλος.

Ὁ Ἐσδρας ἐπεδόθη μετὰ θαυμαστοῦ ζήλου εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς ἐθνικῆς ζωῆς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Βάσιν τῆς τοιαύτης ἀνασυγκροτήσεως ἐθεώρησε τὴν θρησκείαν. Διὰ τοῦτο συνέλεξε τὰ ἱερὰ βιβλία τοῦ Νόμου, καὶ, ἀφοῦ συνεκάλεσε τὸν λαὸν, ἀνέγνωσεν ἐνώπιόν του καὶ ἐν μέσῳ συγκινητικῶν σκηνῶν τὸν Νόμον. Ἀνεγένωσε δηλ. τὴν διαθήκην, ἣ ὅποια συνήφθη τὸ πρῶτον μεταξὺ τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ εἰς τὸ Σινά. Ὁ Ἐσδρας θεωρεῖται διὰ τοῦτο δευτέρως Μωυσῆς.

Τὸ παρὸν τεμάχιον ἀναφέρεται ἀκριβῶς εἰς τὴν σκηνὴν αὐτήν.

ἔστη πᾶς ὁ λαός—καὶ ἠύλόγησεν Ἐσδρας Κύριον τὸν Θεὸν τὸν μέγαν, καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ὁ λαὸς καὶ εἶπαν· ἀμήν, ἐπάραντες τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἔκυψαν καὶ προσεκύνησαν τῷ Κυρίῳ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν.

Καὶ ἀνέγνωσαν ἐν βιβλίῳ νόμου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐδίδασκειν Ἐσδρας καὶ διέστειλεν ἐν ἐπιστήμῃ Κυρίου, καὶ συνῆκεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ἀναγνώσει. Καὶ εἶπε Νεεμίας καὶ Ἐσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ γραμματεὺς καὶ οἱ Λευῖται καὶ οἱ συνετίζοντες τὸν λαὸν καὶ εἶπαν παντὶ τῷ λαῷ· ἡμέρα ἅγια ἐστὶ τῷ Κυρίῳ Θεῷ ἡμῶν, μὴ πενθεῖτε μηδὲ κλαίετε· ὅτι ἔκλαιε πᾶς ὁ λαός, ὡς ἤκουσαν τοὺς λόγους τοῦ νόμου. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· πορευέσθε φάγετε λιπάσματα καὶ πίετε γλυκίσματα καὶ ἀποστείλατε μερίδας τοῖς μὴ ἔχουσιν· ὅτι ἅγια ἐστὶν ἡ ἡμέρα τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· καὶ μὴ διαπέσητε, ὅτι ἐστὶ Κύριος ἰσχύς ἡμῶν. Καὶ οἱ Λευῖται κατεσιώπων πάντα τὸν λαὸν λέγοντες· σιωπάτε, ὅτι ἡμέρα ἅγια, καὶ μὴ καταπίπτετε. Καὶ ἀπῆλθε πᾶς ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἀποστέλλειν μερίδας καὶ ποιῆσαι εὐφροσύνην μεγάλην, ὅτι συνῆκαν ἐν τοῖς λόγοις οἷς ἐγνώρισεν αὐτοῖς.

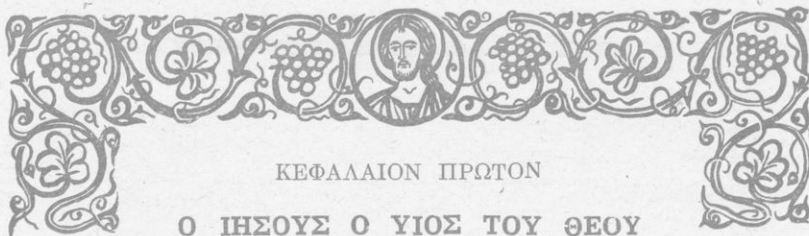
Καὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τούτου συνήχθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν σάκκοις καὶ σποδῷ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν. Καὶ ἐχωρίσθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ παντὸς υἱοῦ ἄλλοτρίου καὶ ἔστησαν καὶ ἐξηγόρευσαν τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν καὶ τὰς ἀνομίας τῶν πατέρων αὐτῶν. Καὶ ἔστησαν ἐπὶ τῇ στάσει αὐτῶν καὶ ἀνέγνωσαν ἐν βιβλίῳ νόμου Κυρίου Θεοῦ αὐτῶν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΙΗΣΟΥΣ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

1. ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ Ο ΥΙΟΣ ΜΟΥ Ο ΑΓΑΠΗΤΟΣ...

ΟΤΕ ΠΑΡΑΓΙΝΕΤΑΙ ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ

(Μαθ. Γ' 13 - 17,

Ἰωάν. Α' 29 - 34)

Α'

ἔρχῃ πρὸς με ; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπειν ἐστὶν

ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφίησιν αὐτόν· καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστεράν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

Τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν καὶ λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Οὗτός ἐστι περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον· ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἐμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. Καὶ ἐγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἤλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων. Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι τεθέαμαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστεράν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἐγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. Καὶ ἐώρακα καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱός τοῦ Θεοῦ.

Β'

2. ΣΥ ΕΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ...

ΛΘΩΝ ΔΕ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου ἠρώτα τοὺς μαθητάς αὐτοῦ λέγων· τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; Οἱ δὲ εἶπον· οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἕτεροι δὲ Ἰερემίαν ἢ ἓνα τῶν προφητῶν.

Λέγει αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπε· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ γὰρ ἐγὼ σοὶ λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Καὶ δώσω σοὶ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Τότε διεστέιλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα μηδενὶ εἰπωσιν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς.

Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

Καὶ προσλάβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων· ἰλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. Ὁ δὲ στραφεὶς εἶπε τῷ Πέτρῳ· ὑπάγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι. Ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὕρησει αὐτήν. Τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ.

3. ΙΗΣΟΥ, ΥΙΕ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΟΥ ΥΨΙΣΤΟΥ...

ΚΑΙ ΚΑΤΕΠΛΕΥΣΕΝ εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντίπερα τῆς Γαλιλαίας. Ἐξεληθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως, ὃς εἶχε (Λουκ. Η' 26 - 29α) δαιμόνια ἐκ χρόνων ἰκανῶν, καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλη εἶπε· τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου; Δέομαί σου, μὴ με βασανίσῃς. Παρήγγειλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου.

4. ΕΚ ΤΥΦΛΟΥ ΤΟ ΦΩΣ

ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΝ εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. Καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ραββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῆ; (Ἰωάν. Θ' 1 - 41) Ἄπεκριθῆ Ἰησοῦς· οὔτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῆ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. Ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσσε χαμαὶ καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ τυφλοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὑπάγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, ὃ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. Ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθε βλέπων.

Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; Ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι δὲ ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν. Ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι ἐγὼ εἰμι. Ἐλέγον οὖν αὐτῷ· πῶς ἀνέφχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; Ἄπεκριθῆ ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· ἄνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησε καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπέ μοι· ὑπάγε εἰς τὴν κολυμ-

βήθραν τοῦ Σιλωάμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα.

Εἶπον οὖν αὐτῷ· ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος ; Λέγει· οὐκ οἶδα.

Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτε τυφλόν. Ἦν δὲ σάββατον ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέφωξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. Πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. Ὁ δὲ εἶπε αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω. Ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. Ἄλλοι ἔλεγον· πῶς δύναται ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν ; Καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.

Λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν· σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς ; Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι προφήτης ἐστίν. Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος καὶ ἠρώτησαν αὐτούς λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ἡμεῖν λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη ; Πῶς οὖν ἄρτι βλέπει ; Ἀπεκρίθησαν δὲ αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον· οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἶδαμεν, ἢ τις ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν· αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. Ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα, ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. Διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε.

Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ· δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀμαρτωλὸς ἐστίν. Ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστὶν οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὦν ἄρτι βλέπω. Εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν· τί ἐποίησέ σοι ; Πῶς ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς ; Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ ἤκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκοῦειν ; Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι ; Ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπον· σὺ εἰ μαθητὴς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωυσέως ἐσμὲν μαθηταί. Ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωυσεὶ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν. Ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστίν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἶδατε πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέφωξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς. Οἶδαμεν δὲ ὅτι ἀμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ἦ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. Ἐκ τοῦ αἰῶνος

οὐκ ἤκουσθη ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ γεγεννημένου. Εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὄλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς ; Καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.

Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρῶν αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· καὶ τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν ; Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἑώρακας αὐτόν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. Ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· εἰς κρῖμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. Καὶ ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ ὄντες μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπον αὐτῷ· μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν ; Εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι βλέπομεν· ἢ οὖν ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

5. ΟΥΚ ἘΣΤΙΝ ΩΔΕ· ΗΓΕΡΘΗ

^{μαρκ} ΨΕ ΔΕ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. Καὶ ἰδοῦ σεισμός ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβάς (Ματθ. ΚΗ' 1 - 20) ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἡ ^{ὄψη} ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ

λευκὸν ὡσεὶ χιῶν. Ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσεισθήσαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναῖξιν· μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· οὐκ ἐστὶν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπε. Δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἐκειτο ὁ Κύριος. Καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοῦ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε· ἰδοῦ εἶπον ὑμῖν.

Καὶ ἐξεληθῶσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλῃς ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἰδοῦ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων· χαίρετε. Αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ

προσκύνησάν

προσεκύνησαν αὐτῷ. Τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κακεῖ με ὄψονται.

Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. Καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβουλίον τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγοντες· εἶπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἐκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. Καὶ εἰάν τις ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμους ποιήσωμεν.

Οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφημίση ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίους μέχρι τῆς σήμερον.

Οἱ δὲ ἔνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἑτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν αὐτῷ, οἱ δὲ ἐδίστασαν. Καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς.

Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

6. ΝΕΦΕΛΗ ΥΠΕΛΑΒΕΝ ΑΥΤΟΝ...

ὮΝ ΜΕΝ πρῶτον λόγον ἐποίησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς Ἀποστόλοις διὰ Πνεύματος Ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήφθη· οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὅπτανομενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκούσατέ μου· ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.

Οἱ μὲν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρό-

νω τούτω ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ ; Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ λήψετε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρεία καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

Καὶ ταῦτα εἰπόντων βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ, οἳ καὶ εἶπον· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν ; Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἑθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου ἐλαιῶνος, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ, σαββάτου ἔχον ὁδόν.

Γενικὴ παρατήρησις

Ὁ Σωτὴρ δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ κανένα ἄνθρωπον, διότι δὲν εἶχε ποτὲ οὔτε θὰ ἔχη ὁμοίον του ἐδῶ εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρξε μοναδικὸν φαινόμενον, διότι εἶναι Θεός, ὁ ὁποῖος ἔλαβε μορφὴν καὶ σάρκα ἀνθρώπου. Σκοπὸς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας Του ἦτο ἡ ἀπολύτρωσις καὶ ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐγεννήθη ὑπὸ ὄλως ἀσυνήθεις συνθήκας. Ἐλαβε σάρκα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου. Ἡ γῆ προσέφερεν εἰς Αὐτὸν τὸ σπῆλαιον ὡς λίκνον καὶ τὴν προσκύνῃσιν τῶν ἀπλοϊκῶν ποιμένων ὡς πρῶτην λατρείαν.

Ἡ ζωὴ Του ἐδαπανήθη εἰς τὴν ἀνακούφισιν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν πασχόντων. Ἐδίδασκε καὶ ἔκαμνε θαύματα. Τίποτε δὲν ἦτο ἀνώτερον τῶν δυνάμεών Του. Μὲ ἓνα λόγον Του ἢ μὲ μίαν χειρονομίαν ἔδιδε τὴν ὑγείαν καὶ τὴν χαρὰν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς. Οἱ παράλτοι ἠδύναντο νὰ περιπατοῦν καὶ νὰ ἐργάζωνται, οἱ τυφλοὶ νὰ βλέπουν, οἱ λεπροὶ νὰ καθαρίζωνται, οἱ νεκροὶ ἐπανήρχοντο εἰς τὴν ζωὴν. Τὰ δαιμόνια ἐταράσσοντο, ὅταν Τὸν ἀντίκρουζον. Ἡ θάλασσα ἐπήκουεν εἰς Αὐτὸν καὶ τὰ ἄφνηχα ἐπηρέτον τὰς ἐντολάς Του. Τὸ ὕδωρ μετεβάλλετο εἰς οἶνον, οἱ ἄρτοι ἐπολλαπλασιαζόντο, ἢ σικκὴ ἐξηραίνετο. Οἱ ἄνθρωποι ὠμολόγουν ὅτι « οὐδέποτε οὕτως εἶδομεν ».

Εἶναι ὁ θεμελιωτῆς μιᾶς νέας ζωῆς. Ἡ διδασκαλία Του, ὅπως θὰ διαπιστωθῆ ἀπὸ ὄσα ἀποσπάσματα ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς θὰ παρατεθοῦν εἰς τὸ βιβλίον αὐτό, εἶναι πρωτοφανῆς καὶ πρωτάκουστος. Εἶναι διδασκαλία γεμάτη ζωὴν καὶ δύναμιν. Διδάσκει τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἀτόμου καὶ τὴν ἀγάπην. Ὁλὴ ἡ ζωὴ Του ἐπῆρξεν ἀ γ ά π η. Οἱ ἄνθρωποι ὁμολογοῦν ὅτι « οὐδέποτε ἐλλήλησεν οὕτω ἄνθρωπος, ὡς οὗτος λαλεῖ ὁ ἄνθρωπος ». « Ἐγὼ εἶμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου », « ἐγὼ εἶμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ », « ἐγὼ εἶμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια » διεκήρυξεν.

Ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐτάφη. Ἐτάφη καὶ ἀνέστη. Ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς. Ἐζῆσε καὶ ἀπέθανεν ὡς ἄνθρωπος. Ἐγεννήθη καὶ ἐθανματούργησε καὶ ἐδίδαξε καὶ ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη ὡς Θεός. Εἶναι Θε ἄ ρ θ ρ ω π ο ς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΟΥ

1. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΟΥ

ΑΙ ΠΡΟΣΚΑΛΕΣΑΜΕΝΟΣ τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευματικῶν ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. Τῶν (Ματθ. Ι' 1-42, ΙΗ' 15-22) δὲ δώδεκα ἀποστόλων Α'

τὰ ὀνόματά εἰσι ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος, Σίμων ὁ Κανανίτης καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσακαριώτης, ὁ καὶ παραδούς αὐτόν.

Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων· εἰς ὄδον ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. Πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπρούς καθαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, μὴ πήραν εἰς ὄδον μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ράβδον· ἀξίος γάρ ἐστιν ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἀξίος ἐστίν, κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε. Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν λέγοντες· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. Καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω εἰρήνη ἡ ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. Καὶ

ὅς ἐάν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κοινορτόν τῶν ποδῶν ὑμῶν. Ἄμην λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῆ Σοδομῶν καὶ Γομόρρας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. Ἴδού ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραι.

Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἐνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. Ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσετε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε. Οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.

Παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. Ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλληλ· ἄμην γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Οὐκ ἔστι μαθητῆς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν Κύριον αὐτοῦ. Ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ τῷ δούλῳ ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. Εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβούλ ἐκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γὰρ ἔστι κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν ὃ οὐ γνωσθήσεται. Ὁ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἶπατε ἐν τῷ φωτί, καὶ ὃ εἰς τὸ οὐδὲ ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωματίων. Καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτείνειν· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γέεννῃ.

Οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; Καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. Ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσὶ. Μὴ οὖν φοβηθῆτε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοῖ ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐν αὐτῷ ἐμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ ἐμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Μὴ νο-

μισήτε ὅτι ἤλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἤλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. Ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ ἔχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ.

Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Ὁ εὐρῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ εὕρησει αὐτήν. Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. Ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήψεται. Καὶ ὁς ἐὰν ποτίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

Ἐὰν δὲ ἀμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὑπάγε καὶ ἐλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐὰν σοῦ ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου· ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἓτι ἓνα ἢ δύο, ἕνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῆ ἅπαν ῥῆμα· ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπέ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔστε δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Οὐ γὰρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· Κύριε, πσακίς ἀμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; Ἔως ἑπτάκις; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ.

2. Ο ΠΟΙΜΗΝ Ὁ ΚΑΛΟΣ

ΜΗΝ ΑΜΗΝ λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλήν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ ληστής· ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμὴν ἐστὶ τῶν προβάτων. Τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. Καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα ἐκβάλλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασι τὴν φωνὴν αὐτοῦ· ἄλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.

Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. Πάντες ὅσοι ἤλθον πρὸ ἐμοῦ, κλέπται εἰσὶ καὶ λησταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. Ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν εὐρήσει. Ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἤλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσιν. Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· ὁ μισθωτὸς δὲ οὐκ ὄν ποιμὴν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτά καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα. Ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει, ὅτι μισθωτὸς ἐστὶ καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν, καθὼς γινώσκει με πατὴρ καὶ γὼ γινώσκω τὸν πατέρα, καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἐστὶν ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης· κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποιμνὴ, εἷς ποιμὴν.

3. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΝΙΠΤΕΙ ΤΟΥΣ ΠΟΔΑΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ

ΡΟ ΔΕ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῆ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. (Ἰωάν. ΙΓ' 1-17)

Καὶ δείπνου γενομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου ἵνα αὐτὸν παραδῶ, εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ πατήρ, εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθε καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν· εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ὃ ἦν διεζωσμένος. Ἐρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Κύριε, σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνῶσις δὲ μετὰ ταῦτα. Λέγει αὐτῷ Πέτρος· οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὁ λελουμένος οὐ χρεῖαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίφασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἔστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. Ἦδει γάρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν· οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἔστε. Ὅτε οὖν ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀναπεσὼν πάλιν εἶπεν αὐτοῖς· γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; Ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ Διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμι γάρ. Εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ Κύριος καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. Ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀποστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. Εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά.

Η ΤΑΡΑΣΣΕΣΘΩ ἡμῶν ἡ καρδιά· πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μο-
ναὶ πολλαὶ εἰσιν· εἰ δὲ
μή, εἶπον ἂν ὑμῖν. Πο-
ρεύομαι ἐτοιμάσαι τό-
πον ὑμῖν· καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω ὑμῖν
τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς

α) Ἡ πίστις ἐπὶ τὸν
Ἰησοῦν σώζει
(Ἰωαν. ΙΔ' 1-6, 12-14)

πρὸς ἐμαυτὸν, ἵνα ὅπου εἰμι ἐγώ, καὶ ὑμεῖς ᾗτε. Καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπά-
γω οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε. Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς· Κύριε, οὐκ οἴ-
δαμεν ποῦ ὑπάγεις· καὶ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι; Λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται
πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ.

Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ
κακεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα
μου πορεύομαι, καὶ ὅτι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω,
ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. Ἐάν τι αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου,
ἐγὼ ποιήσω.

ΑΝ ΑΓΑΠΑΤΕ με, τὰς ἐντολάς τὰς ἐμὰς
τηρήσατε, καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ
ἄλλον παράκλητον δώ-
σει ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ'
ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα,
τὸ πνεῦμα τῆς ἀλη-
θείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ
θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς δὲ γινώ-
σκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν

β) Ἡ ἐνίσχυσις τοῦ
Ἁγίου Πνεύματος
(Ἰωαν. ΙΔ' 15-19, 25-31)

ἔσται. Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὄρφανούς· ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. Ἐτι μικρὸν
καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ
καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων· ὁ δὲ παράκλητος, τὸ
Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς
διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. Εἰρήνην ἀφήμι

ὕμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. Ἐκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. Εἰ ἠγαπήατέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι εἶπον, πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα· ὅτι ὁ πατὴρ μου μείζων μου ἐστὶ· καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. Οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν· ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν· ἀλλ' ἵνα γινῶ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατὴρ, οὕτω ποιῶ. Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

Ε ΓΩ ΕΙΜΙ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατὴρ μου ὁ γεωργός ἐστι. Πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαιρεί αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ. Ἡδὴ ὑμεῖς

Υ Ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή (Ἰωάν. ΙΕ' 1-10)

καθαροὶ ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. Μείνατε ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. Καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἄφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε. Ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Ὁ μένων ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολὺν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. Ἐὰν μὴ τις μείνῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συναρῶσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσι καὶ καίεται. Ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ ρήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν. Ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατὴρ μου, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε, καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. Καθὼς ἠγάπησέ με ὁ πατὴρ, καὶ ἐγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς· μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. Ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολάς τοῦ πατρὸς μου τητήρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ.

ΝΤΟΛΗΝ ΚΑΙΝΗΝ δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνη καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.

δ) Ἡ καινὴ ἐντολὴ

(Ἰωάν. ΙΓ' 34-35, ΙΕ' 11-13)

ΜΕΙΣ ΦΙΛΟΙ μου ἐστε, ἐὰν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. Οὐκέτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι

ε) Ἡ θέσις τῶν μαθητῶν ἔναντι τοῦ Ἰησοῦ

(Ἰωάν. ΙΕ' 14-17)

πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελε-

ξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς υπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μόνη, ἵνα ὅ,τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δῶ ὑμῖν. Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσχετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον μεμίσηκεν. Εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. Μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· οὐκ ἐστί δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. Ἄλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με. Εἰ μὴ ἤλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἀμαρτίας αὐτῶν. Ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. Εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἐωράκασι καὶ μεμίσηκασι καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. Ἄλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν, ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν. Ὅταν δὲ

ἔλθη ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε.

ΑΥΤΑ ΛΕΛΑΛΗΚΑ ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. Ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρεῖαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. Καὶ ταῦτα ποιήσουσιν, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. Ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα

στ) Αἱ μελλοντικαὶ δοκιμασίαι τῶν μαθητῶν
(Ἰωάν. ΙΣΤ' 1 - 33)

ὑμῖν ἵνα, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, μνημονεύητε αὐτῶν ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. Ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην. Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με ποῦ ὑπάγεις; Ἄλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. Ἄλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν· συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. Ἐάν γάρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐάν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς· καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸ κῆρυγμα περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως.

Περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα μου ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτε με· περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. Ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὀδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. Ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμὰ ἐστί· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα. Εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους· τί ἐστί τοῦτο ὃ λέγει ὑμῖν, μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με, καὶ ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; Ἐλεγον οὖν· τοῦτο τί ἐστίν ὃ λέγει τὸ μικρὸν; Οὐκ οἶδαμεν τί λαλεῖ. Ἐγὼ οὖν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον, μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με,

καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψασθέ με ; Ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνηήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται.

Ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη, λύπην ἔχει, ὅτι ἤλθε ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. Καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδιά, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν. Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδὲν· ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν. Ἔως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾗ πεπληρωμένη. Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρησία περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε· καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατήρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον. Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφήμι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Ἴδε νῦν παρησία λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. Νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ. Ἐν τούτῳ πιστευόμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἄρτι πιστεύετε· ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια καὶ ἐμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμι μόνος, ὅτι ὁ πατήρ μετ' ἐμοῦ ἐστι.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. Ἐν τῷ κόσμῳ θλιψὶν ἔξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

- 1.— Οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν ἀποστολὴν των, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Ἐὐαγγελίου, ἔχουν νὰ παλαίσουν καὶ πρὸς τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὸν ἀγῶνά των αὐτὸν θὰ ἔχουν ὡς ὄπλον τὴν ἀρετὴν. Πράγματι χρειάζεται μεγάλη ψυχικὴ δύναμις νὰ νικήσῃ κανεὶς τὸ κακὸν διὰ τῆς καλωσύνης.
- 2.— Οἱ μαθηταὶ δὲν θὰ ἔχουν οὐδεμίαν ὀλικὴν ὠφέλειαν ἐκ τοῦ ἔργου των.
- 3.— Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ συγκροθῇ μὲ τίποτε ἀπὸ ὅσα

- δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποκτήσῃ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν. Ἐὰν συνέπῳς κερδίσῃ τὴν ψυχὴν του, ἀπέκτησε τὸ μεγαλύτερον κέρδος. Ἡ ἀπώλεια τῆς ψυχῆς δὲν δύναται νὰ ἀναμετροθῇ μὲ οἰαδήποτε ὑλικὰ ἀγαθὰ. Ἡ ἀξία τῆς ψυχῆς ὀφείλεται εἰς τὴν ἀθανάσιαν αὐτῆς.
- 4.— Οἱ μαθηταὶ ἔλαβον τὸ δικαίωμα νὰ συγχωροῦν ἁμαρτίας. Τὸ δικαίωμα τοῦτο μετεβίβασαν βραδύτερον εἰς τοὺς Ἐπισκόπους καὶ τοὺς ἱερεῖς, οἱ ὅποιοι παρέχον τὴν συγχώρησιν διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ἔξομολογήσεως.
- 5.— Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ ὁποῖος δίδει τὴν ζωὴν Του ὑπὲρ τῶν λογικῶν προβάτων, τῶν ἀνθρώπων.
- 6.— Οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ ἀναμένουν τὴν ἀποστολὴν τοῦ Παρακλήτου, δηλ. τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον θὰ τοὺς φωτίσῃ, θὰ τοὺς ἐνδυναμώσῃ καὶ θὰ τοὺς διδάξῃ τὰ πάντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ *

ΔΩΝ ΔΕ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα α) Ἦ κατὰ Χριστὸν εὐτυχία αὐτοῦ ἐδίδασκειν (Ματθ. Ε' 1 - 12) αὐτοὺς λέγων.

Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. *Ἰδὲ παρακληθῆσονται*

Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

* Ἦ ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ τὸν θεμελιώδη νόμον τῆς Χριστιανικῆς κοινωνίας. Πράγματι δὲν ὑπάρχει πρόβλημα τοῦ ἀτομικοῦ ἢ κοινωνικοῦ βίου, τοῦ ὁποίου ἡ λύσις νὰ μὴ εὑρίσκειται εἰς τὰς διατάξεις του.

Ὁ Εὐαγγελικὸς νόμος, ὅπως ὀνομάζεται ἀκόμη ἢ ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία τοῦ Κυρίου, συμπληρᾷ καὶ τελειοποιεῖ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον. Ὁ νόμος ἐκεῖνος, ὁ Μωσαϊκός, εἶχε σκοπὸν νὰ προπαιδεύσῃ τοὺς ἀνθρώπους, νὰ τοὺς ἐτοιμάσῃ, ἵνα δεχθοῦν τὸν τέλειον νόμον τοῦ Σωτῆρος, Ὁ νόμος ὅμως τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ ὁποῖος περιέχει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἔχει σκοπὸν τὴν ἠθικὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Θὰ εἶναι πάντοτε ἀτέλης οἰοσδήποτε χαρακτηρισμὸς τοῦ ἠθικοῦ τούτου κώδικος τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας, ὅπως θὰ εἶναι ἐλλιπὴς καὶ πᾶσα ἀνάπτυξις τῶν ἀληθειῶν του, τῶν ὁποίων τὸ μεγαλεῖον δύναται κανεὶς νὰ συλλάβῃ εἰς τὸν νοῦν του. δὲν εἶναι ὅμως εὐκόλον καὶ νὰ τὸ παραστήσῃ διὰ τοῦ λόγου.

Δὲν πρόκειται περὶ ρητορικοῦ λόγου. Γλυκύτης καὶ ἀφέλειας καὶ ἀπλότης διακρίνει τὴν διατύπωσιν τῶν ὑψηλῶν του ἀληθειῶν.

Τὴν ὁμιλίαν αὐτὴν ἐξεφώνησεν ὁ Κύριος εἰς τὸ ὑπαιθρον. Εἰς γραφικὸν τινα λόφον πλησίον τῆς λίμνης Τιβεριάδος. Τὸ ἀκροατήριόν Του ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀπλοϊκοὺς καὶ ἀσόφους ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἐκάθηγτο εἰρηνικοὶ ἐπὶ τῆς χλόης, ἐνῶ ἐκεῖνος καθήμενος ἐπὶ τινος λίθου διέγραφε τὸν ἀγιώτερον καὶ τελειότερον τρόπον ἀτομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου.

Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.

Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ.

Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

ΜΕΙΣ ΕΣΤΕ τὸ ἄλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μω-
ρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσε-
ται; Εἰς οὐδὲν ἰσχύει
ἔτι εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω

β) Ἡ θέσις τῶν Χριστιανῶν
(Ματθ. Ε' 13 - 16)

καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ κείρουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Η ΝΟΜΙΣΗΤΕ ὅτι ἤλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς
προφήτας· οὐκ ἤλθον κα-
ταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι.
Ἄμην γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως
ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ

γ) Σχέσις τοῦ Εὐαγγελικοῦ
νόμου πρὸς τὸν Μωσαϊκὸν
(Ματθ. Ε' 17 - 20)

ἡ γῆ, ἵωτα ἐν ἡ μίᾳ κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως ἂν πάντα γένηται. Ὅς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

ΗΚΟΥΣΑΤΕ ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.

Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκὴ ἔνοχος

δ) Περὶ φόνου

(Ματθ. Ε' 21 - 26)

ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ρακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κακεῖ μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλαγῆθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς σε παραδῶ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βθηγήσῃ· ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως οὗ ἀποδώσῃ τὸν ἔσχατον κοδράντην.

ΗΛΙΝ ΗΚΟΥΣΑΤΕ ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐκ ἐπιорκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου.

Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι

ε) Περὶ ὄρκου

(Ματθ. Ε' 33 - 37)

θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῆ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

ΗΚΟΥΣΑΤΕ ὅτι ἐρρέθη, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ραπίσει ἐπὶ τὴν

στ) Περὶ ἀντιδικίας

(Ματθ. Ε' 38 - 42)

δεξιάν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ ὅστις σε ἀγγαρεῦσει μίλιον ἓν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο· τῷ αἰτοῦντί σε δίδου καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

ΚΟΥΣΑΤΕ ὅτι ἐρρέθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς,

ζ) Περὶ ἀγάπης
(Ματθ. Ε' 43 - 47)

καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; Οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; Καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς φίλους ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; Οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν; Ἔσεσθε οὖν ἡμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν.

ΡΟΣΕΧΕΤΕ τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ

η) Περὶ ἐλεημοσύνης
(Ματθ. ΣΤ' 1 - 4)

ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὅταν οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσσης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σοῦ δὲ ποιούντος ἐλεημοσύνην μὴ γνῶτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοὶ ἐν τῷ φανερῷ.

ΑΙ ὍΤΑΝ προσεύχη, οὐκ ἔση ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι

θ) Περὶ προσευχῆς
(Ματθ. ΣΤ' 5 - 15)

τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ ὅταν προσεύχη, εἰσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοὶ ἐν τῷ φανερῷ. Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε ὥσπερ οἱ ἔθνηκοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὃν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.

Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήτει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

ΟΤΑΝ ΔΕ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμήν λέγω

ι) Περὶ νηστείας

(Ματθ. ΣΤ' 16 - 18)

ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ νηστεύων ἀλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

ΜΗ ΘΗΣΑΥΡΙΖΕΤΕ ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διόρυσσουσι, καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε

Ἄνθρωπος καὶ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ

(Ματθ. ΣΤ' 19 - 34)

σῆς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διόρυσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν. Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. Εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; Οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίους δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσῃσθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστί

τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος ; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συναγούσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν ; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα ; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε ; Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομών ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιένυσιν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι ; Μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα ; Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς. Χ

ΜΗ ΚΡΙΝΕΤΕ ἵνα μὴ κριθῆτε· ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ **ιβ) Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ πλησίον** μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. Τί δὲ βλέ-

(Ματθ. Ζ' 1-6)

πεῖς τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῶ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς ; Ἡ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου ; Ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις· ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

Μὴ δότε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ρήξωσιν ὑμᾶς.

ΑΠΕΙΤΕ καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὕρησете, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ **ιγ) Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ οὐράνιος πατὴρ** αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. Ἡ τίς ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄν-

(Ματθ. Ζ' 7-27)

θρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ ;

Και ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ ; Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτουῦσιν αὐτόν ;

Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

ΕΙΣΕΛΘΕΤΕ διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσ- **ιδ)** Αἱ δύο ὁδοὶ
 ερχόμενοι δι' αὐτῆς. Τί στενὴ ἡ πύ- (Ματθ. Ζ' 13-14)
 λη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν !

ΠΡΟΣΕΧΕΤΕ δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσι λύ- **ιε)** Οἱ ψευδοπροφῆται
 κοὶ ἄρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρ- (Ματθ. Ζ' 15-23)
 πῶν αὐτῶν ἐπιγνώσαθε αὐτούς. Μὴ τι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκαν-

θῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα ; Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποῦς καλοῦς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποῦς πονηροῦς ποιεῖ. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποῦς πονηροῦς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποῦς καλοῦς ποιεῖν. Πᾶν δένδρον μὴ ποιῶν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσαθε αὐτούς.

Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε Κύριε, οὐ τῷ σῶ ὀνόματι προσεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν ; Καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

ΠΑΣ ΟΥΝ ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ **ιστ)** Τὰ θεμέλια
 φρονίμῳ, ὅστις ἠκοδόμησε τὴν οἰκίαν (Ματθ. Ζ' 24-27)
 αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ

βροχὴ καὶ ἤλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἐπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ

τὴν πέτραν. Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μαρῶ, ὅστις ἀκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἤλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ· καὶ ἔπεσε, καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.

Καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

- 1.— Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία τοῦ Κυρίου θὰ ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῆ: « Ἡ περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ ». Πράγματι ὁ Κύριος περὶ αὐτῆς πραγματεύεται ὡς τοῦ ὑψίστου ἰδανικοῦ, πρὸς τὸ ὅποιον πρέπει νὰ συγκεντροῦται ἡ προσοχὴ καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου.
- 2.— Διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ψυχικὴ καλλιέργεια, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται μόνον διὰ τοῦ Εὐαγγελικοῦ νόμου. Οὗτος ἐξαρτᾶ τὴν ἠθικὴν ἀξίαν πάσης πράξεως ἐκ τῆς καθαρότητος τῆς καρδίας, τῆς βουλήσεως, καὶ διακηρύττει τοὺς πνευματικὸς θησαυροὺς πολὺ ἀνωτέρους ἀπὸ τοὺς οἰουσδήποτε ἄλλους ὕλικούς.
- 3.— Ἡ ἀγάπη ἀποτελεῖ οὐσιῶδες γνώρισμα γνησίου καὶ τελείου χριστιανικοῦ βίου.
- 4.— Ὁ κατὰ τὸν Εὐαγγελικὸν νόμον ζῶν χριστιανὸς εἶναι τὸ παράδειγμα καὶ τὸ ἄλλας τῆς κοινωνίας, εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς ὁποίας συντελεῖ, ὅπως ἀκριβῶς ἡ προζύμη εἰς τὴν ζύμωσιν τῆς ἀρτοζύμης.
- 5.— Διὰ τῆς ὁμιλίας αὐτῆς ὁδηγεῖται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποφεύγῃ τὰ πάθη, ὀργὴν, μῖσος, θυμὸν, ἐπιθυμίαν κακὴν, τὰ ὁποῖα εἶναι αἱ ἀφορμαὶ μεγαλυτέρων ἁμαρτιῶν. Δίδεται ἐπίσης τὸ μέτρον τῆς ἀληθοῦς θρησκευτικῆς ζωῆς, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένη πάσης ἀκρότητος καὶ ὑποκρισίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ*

1. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΠΟΡΕΩΣ

ΑΙ ΕΛΑΛΗΣΕΝ αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων· ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι. Καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἔλθόντα τὰ πετεινὰ (Ματθ. ΙΓ' 3-12, 17-23) κατέφαγεν αὐτά· ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηράνθη· ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἀκάνθαι καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά· ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπὸν ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἐξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. Ὁ ἔχων ὄτα ἀκούειν ἀκουέτω. Καὶ προσελθόντες οἱ

* Πολλάκις ὁ Κύριος κατὰ τὴν διδασκαλίαν Του μεταχειρίζεται παραβολάς. Αἱ παραβολαὶ εἶναι σύντομοι ἱστορίαι, φανταστικαὶ ἢ πραγματικαί, ἐκ τοῦ καθημερινοῦ βίου, τὰς ὁποίας διηγεῖται ὁ Ἰησοῦς μὲ ἀπλὴν χάριν καὶ ἀφέλειαν. Αἱ διηγῆσεις ὅμως αὐταὶ κρύπτουν βαθεῖας θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἀληθείας.

Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κηρύγματος χρησιμοποιοῦνται διὰ τῶν παραβολῶν τὰ πράγματα τοῦ φυσικοῦ κόσμου, τὰ ὅποια βοηθοῦν εἰς τὴν παραστατικὴν ἔκφρασιν καὶ ζωηρὰν παρομοίωσιν ἀληθειῶν, αἱ ὁποῖαι σφίζουσιν τὸν ἄνθρωπον. Ὁ γεωργός, τοῦ ἀλιέως τὸ δίκτυον, τοῦ κήπου τὰ λάχανα, ἡ πορφύρα τοῦ βασιλέως, τοῦ ἐπαίτου τὰ ράκη, τοῦ ληστοῦ ἡ σκληρότης καὶ ἡ αὐτοθυσία τοῦ βοσκοῦ ἐνοῦνται εἰς συμβολισμούς, διὰ τῶν ὁποίων ζωηρότατα ὑφαίνεται ὁ λόγος καὶ ἐντυπῶνται ἢ διδασκαλίαι βαθύτερον εἰς τὰ ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν Εὐαγγέλιον μὲ εἰκόνας εἶναι αἱ παραβολαί, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μελετῆ καὶ συνεπῶς νὰ ἀφελῆται καὶ ὁ πλεόν ἀγράμματος ἄνθρωπος.

Ὁ Κύριος εἶπε πολλὰς παραβολάς. Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ θὰ ἴδωμεν μερικὰς ἀπὸ αὐτὰς.

μαθηται εἶπον αὐτῶ· διατί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς ; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ὅτι ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται.

Ἄμην γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφηῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπειραντος. Παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ αἶρει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρεῖς. Ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθέως μετὰ χαρᾶς δεχόμενος καὶ λαμβάνων αὐτόν· οὐκ ἔχει δὲ ρίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστι, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται. Ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλοῦτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. Ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιῶν· ὃς δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὁ μὲν ἑκατόν, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα.

Παρατηρήσεις

- 1.—Ὁ θεῖος γεωργὸς σκορπίζει τὸν σπόρον, τὴν διδασκαλίαν Του, εἰς τὸν ἀγρόν Του, τοὺς ἀνθρώπους.
- 2.—Διὰ τὴν καρποφορίαν τῆς διδασκαλίας, τοῦ σπόρου, ἀπαραίτητος προϋπόθεσις εἶναι ἡ ἀγαθὴ διάθεσις καὶ πρόθυμος συμμόρφωσις ἐκείνου, ὅστις ἀκούει τὴν διδασκαλίαν.
- 3.—Ἡ τύχη τοῦ σπόρου, τῆς διδασκαλίας, ἐξαρτᾶται ὄχι ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν σπόρον, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἔδαφος, δηλ. ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ὅπου θὰ πέσῃ.

2. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΟΝΗΡΟΥ ΔΟΥΛΟΥ

ΜΟΙΩΘΗ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συναῖραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν προσηνέχθη αὐτῷ εἰς ὄφει- (Ματθ. ΙΗ' 23 - 35)
λέτης μυρίων ταλάντων. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦπραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι.

Πεσὼν οὖν ὁ δούλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα σοὶ ἀποδώσω. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δούλος ἐκεῖνος εὔρεν ἓνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὄφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε λέγων· ἀπόδος μοι εἴ τι ὄφειλεις. Πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ ἀποδώσω σοι· ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως οὗ ἀποδῶ τὸ ὀφειλόμενον. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· δούλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεισάς με. Οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγὼ σε ἠλέησα ; Καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδῶ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. Οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἂν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν. #

Παρατηρήσεις

- 1.— Τὸ νόημα τῆς παραβολῆς εὐρίσκεται εἰς τὸν τελευταῖον στίχον. Ὁ Θεὸς ὡς πατὴρ ἀγαπᾷ τὰ τέκνα Του, τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προνοεῖ δι' αὐτά. Εἶναι ἔμως καὶ δίκαιος. Θὰ ἀποδώσῃ εἰς κάθε ἓνα κατὰ τὰ ἔργα του. Ἐὰν ἐφάνησαν οἱ ἄνθρωποι σκληροὶ πρὸς τοὺς συνανθρώπους των καὶ ὁ Θεὸς θὰ τοὺς κρίνῃ μετὰ τὸ αὐτὸ μέτρον. Ἐάν, τοῦναντίον, ἔδειξαν καλωσύνην καὶ μακροθυμίαν εἰς ἐκείνους,

οἱ ὅποιοι τοὺς ἔπαισαν, καὶ ὁ Θεὸς θὰ τοὺς μεταχειρισθῆ ἐπίσης μὲ εὐσπλαγχνίαν καὶ μακροθυμίαν.

3. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΣΑΜΑΡΕΙΤΟΥ

Αἱ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω ; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται ; Πῶς (Λουκ. Γ' 25-37) γινώσκεις ; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀγαπήσεις Κύριον, τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· εἶπε

δὲ αὐτῷ· ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποιεῖ καὶ ζήση. Ὁ δὲ θέλων διακαιοῦν ἑαυτὸν εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ τίς ἐστί μου πλησίον ;

Ἐπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχώ, καὶ ληστὰῖς περιέπεσεν· οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα.

Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. Ὁμοίως δὲ καὶ λευίτης γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἔλθων καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρεῖτης δὲ τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτόν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ τὴν αὐριον ἐξελθὼν, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ,τι ἂν προσδαπανήσης, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι.

Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστὰς ; Ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως. #

Παρατηρήσεις

- 1.— Οὐδεμία διάκρισις φυλῆς, θρησκευματος, γλώσσης, ἐχθροῦ ἢ φίλου πρέπει νὰ γίνεταί προκειμένον κανεὶς νὰ κάμῃ τὸ καλόν.

2.—^ο ἄνθρωπος, ὅταν πράττη μίαν ἐνάρετον πράξιν, δὲν πρέπει ν' ἀποβλέπη εἰς οὐδὲν προσωπικὸν κέρδος.

4. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΦΡΟΝΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΥ

Εἶπε δὲ τις αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου· διδάσκαλε, εἶπε τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι τὴν κληρονομίαν μετ' ἐμοῦ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; (Λουκ. ΙΒ' 13 - 21)
 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· ὁρᾶτε καὶ φυλάσσετε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. Εἶπε δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτούς λέγων.

Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; Καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ ἔρω τῇ ψυχῇ μου· ψυχῆ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτοίμασας τί ἐσται; Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσηθε. Οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; #

Παρατηρήσεις

- 1.—^η εἰς τὰ πρόσκαιρα ἀγαθὰ, τὰ ὕλικὰ καὶ ἐπίγεια, προσκόλλησις εἶναι καθαρὰ ἀνοησία. Ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ δαπανᾷ τὴν ἐνεργητικότητά του διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι τόσον μάταια καὶ πρόσκαιρα, ὅπως καὶ ἡ παροῦσα ζωὴ.
- 2.—^ο εἰς Θεὸν πλοῦτος εἶναι ὁ ἀληθὴς πλοῦτος. Οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ πράξεις ἀγάτης καὶ ἔργα ἐλεημοσύνης καὶ ἀρετῆς. Διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ πλούτου αὐτοῦ ἀξίζει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξοδεύῃ τὰς δυνάμεις του καὶ πρὸς αὐτὸν νὰ ἔχη ἐστραμμένην διαρκῶς τὴν προσοχὴν του.

5. ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΩΛΟΤΟΣ ΠΡΟΒΑΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ

ΤΑΝ ΔΕ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶ-
ναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. Καὶ διε-
γύγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγον-
τες ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς (Λουκ. ΙΕ' 1 - 20)
προσδέχεται καὶ συνεσθίει
αὐτοῖς. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύ-
την λέγων· τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν
πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ κατα-
λείπει τὰ ἐνεήκοντα ἑνέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πο-

ρεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως οὐ εὔρη αὐτό ; Καὶ εὐρῶν ἐπιτίθησιν
ἐπὶ τοὺς ὄμους αὐτοῦ χαίρων, καὶ ἔλθων εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς
φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς· συγχάρητέ μοι ὅτι εὔρον τὸ
πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. Λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ
οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνεήκοντα ἑνέα δικαίοις,
οἵτινες οὐ χρειὰν ἔχουσι μετανοίας.

Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀτολέσῃ δραχμὴν μίαν,
οὐχὶ ἄπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου
εὔρη ; Καὶ εὐροῦσα συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ τὰς γείτονας λέγουσα·
συγχάρητέ μοι ὅτι εὔρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπόλεσα. Οὕτω, λέγω ὑμῖν,
χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετα-
νοοῦντι.

6. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ

ἮΠΕ ΔΕ· ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς. Καὶ
εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· πάτερ, δός μοι
τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. Καὶ διεῖλεν αὐ-
τοῖς τὸν βίον. Καὶ μετ' οὗ (Λουκ. ΙΒ' 11 - 32)
πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν
ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν
μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσχόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ
ζῶν ἀσώτως. Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα
ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην,
καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολι-
τῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἐπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ

βόσκειν χοίρους. Καὶ ἐπεθύμει γεμίσει τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατιῶν ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε· πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῶ ἀπόλλυμαι! Ἄναστας πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· οὐκέτι εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποιήσον με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. Καὶ ἀναστάς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ.

Ἔτι δὲ μακρὰν αὐτοῦ ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμῶν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὸς ἦν καὶ εὐρέθη. Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι.

Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν, καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παιδῶν ἐπυνθάνετο τί εἶη ταῦτα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἤκει καὶ ἔθυσεν ὁ πατὴρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγαίνοντα αὐτόν ἀπέλαβεν. Ὁργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελε εἰσελθεῖν. Ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρί· ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος, ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν· εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὸς ἦν καὶ εὐρέθη. #

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

- 1.— Διὰ τῶν τριῶν τούτων παραβολῶν θέλει ὁ Κύριος νὰ διδάξῃ τὴν μεγίστην ἀξίαν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου.
- 2.— Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ζῆ βίον ἁμαρτωλόν, εἶναι ἀφορμὴ μεγάλης λύπης εἰς τὸν Θεόν. Ὁ Θεὸς πάντοτε ἐπιθυμεῖ τὴν εἰς Αὐτὸν ἐπι-

στροφήν και σωτηρίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ἡ τοιαύτη ἐπάνοδος εἶναι ἀφορμὴ πολλῆς χαρᾶς εἰς τὸν οὐρανόν.

3.—Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου θεωρεῖται ἰδιαίτερος ὡς ὁ μαργαρίτης τῶν παραβολῶν. #

7. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΕΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ

ἮΠΕ ΔΕ πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἀφ' ἑαυτοῦς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιπούς, τὴν παραβολὴν ταύτην.

Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν (Λουκ. ΙΗ' 9-14)

εἰς τὸ ἱερόν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσήχετο· ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμι ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων,

ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δις τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. Καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἐστῶς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι, ἀλλ' ἔτυπεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. #

Παρατηρήσεις

- 1.—Ἡ ὑποκρισία καὶ ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι πάντοτε ἀηδεῖς ἐκδηλώσεις, ὅταν μάλιστα αἱ κακίαι αὐταὶ ἀναμειγνύονται εἰς τὸ ἱερόν καθήκον τῆς προσευχῆς.
- 2.—Ἡ μετὰ συντριβῆς καὶ ταπεινοφροσύνης, μετὰ πένθους, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς μακαρισμούς, προσευχὴ εἶναι τὸ καλύτερον συστατικόν, ἵνα εἰσακουσθῇ αὐτὴ ἀπὸ τὸν Θεόν.

8. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΜΠΕΛΩΝΟΣ

ΜΟΙΑ ΓΑΡ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώ-
 πῳ οἰκοδεσπότη, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶ ἰμισθώ-
 σασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Καὶ
 συμφωνήσας μετὰ τῶν ἐργατῶν (Ματθ. Κ' 1-16)
 ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστει-
 λεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Καὶ ἐξελ-
 θὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν
 τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, καὶ ἐκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε

καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν· οἱ δὲ ἀπῆλ-
 θον. Πόλλιν ἐξελθῶν περὶ ἕκτην καὶ ἑνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως.
 Περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἐξελθῶν εὗρεν ἄλλους ἐστῶτας ἀργούς, καὶ
 λέγει αὐτοῖς· τί ὧδε ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί ; Λέγουσιν αὐτῷ·
 ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. Λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν
 ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἐὰν ᾖ δίκαιον λήψεσθε. Ὁ ψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ
 κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ
 ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρῶ-
 των. Καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνά δηνάριον.
 Ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήψονται, καὶ ἔλαβον καὶ
 αὐτοὶ ἀνά δηνάριον. Λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου λέ-
 γοντες ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσως ὑμῖν αὐτοὺς
 ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. Ὁ δὲ
 ἀποκριθεὶς εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου
 συνεφώνησάς μοι ; Ἄρον τὸ σὸν καὶ ὑπάγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ
 δοῦναι· ὡς καὶ σοί· ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὁ θέλω ἐν τοῖς ἔμοις, εἰ
 ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ἐστὶν ὅτι ἐγὼ ἀγαθὸς εἰμι ; Οὕτως ἔσονται
 οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ πρῶτοι ἔσχατοι· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὅλι-
 γοὶ δὲ ἐκλεκτοί. #

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

- 1.—*Ἡ ἀμοιβή, τὴν ὁποῖαν θὰ λάβουν οἱ καλοὶ ἄνθρωποι, δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ μῆκος τοῦ χρόνου, κατὰ τὸν ὁποῖον εἰργάσθη καθείς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν προθυμίαν μετὰ τῆς ὁποίας ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν καὶ τὸν βαθμὸν τῆς προσαρμογῆς πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τοῦ οἰκοδεσπότου.*

2.—Ο συνειρισμός, ὁ φθόνος καὶ ἡ ἀνευλαβὴς διαγωγὴ εἶναι ἀσφαλεῖς ἀποδείξεις ὅτι δὲν εἶναι κανεῖς καλὸς χριστιανός.

9. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ ΓΕΩΡΓΩΝ

ΛΛΗΝ ΠΑΡΑΒΟΛΗΝ ἀκούσατε. Ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσε ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε καὶ ὥρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ὠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς (Ματθ. ΚΑ' 33-44) καὶ ἀπεδήμησεν. Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. Ὑστερον δ' ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων· ἐντραπήσονταί τὸν υἱὸν μου. Οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνη ποιῶντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς· καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν. ✠

Παρατηρήσεις

1.—Οἱ γεωργοὶ εἶναι οἱ σκληροὶ τὴν καρδίαν Ἰουδαῖοι, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον ἐφόνευσαν τοὺς προφῆτας, τοὺς δούλους τῆς παραβολῆς, ἀλλὰ ἐπρόκειτο νὰ φονεύσουν καὶ αὐτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν κληρονόμον τοῦ ἀμπελῶνος.

- 2.— Η τιμωρία τῶν κακῶν γεωργῶν ὑπῆρξε σκληρά. Ὅχι μόνον ἡ Ἱερουσαλήμ κατεστράφη, ἀλλὰ καὶ ὁ περιήρημος Ναὸς ἀνεσκάφη ἐκ θεμελίων καὶ αὐτοί, μετὰ περιπλανήσεις καὶ ἀγῶνας αἰῶνων, μόλις κατορθῶνουν ν' ἀποκτήσουν ἐθνικὴν ἐστίαν.
- 3.— Ὁ ἀμπελών, δηλ. ἡ Χριστιανικὴ διδασκαλία, παρεδόθη εἰς ἄλλους ἀξιοτέρους γεωργοὺς καὶ μάλιστα εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες εἴμεθα τὸ ἔθνος «τὸ ποιοῦν τοὺς σκοποὺς αὐτῆς».

10. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΟΤΕ ΟΜΟΙΩΘΗΣΕΤΑΙ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. Πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμοι καὶ αἱ πέντε μωραί. Αἵ φρόνιμες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγεῖοις αὐτῶν μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν. Χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταζαν πᾶσαι καὶ ἐκάθειδον. Μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν. Αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. Ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι· μήποτε οὐκ ἀρκέσει ἡμῖν καὶ ὑμῖν πορευέσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. Ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος καὶ αἱ ἑτοιμοὶ εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. Ὑστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε οὖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ἣ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. #

11. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΤΑΛΑΝΤΩΝ

ΣΠΕΡ ΓΑΡ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύ-

(Ματθ. ΚΕ' 14 - 30)

ναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. Ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. Ὁ

δὲ τὸ ἐν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν ἐν τῇ γῆ καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! Ἐπὶ ὀλίγα ἤς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! Ἐπὶ ὀλίγα ἤς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰληφώς εἶπε· Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῆ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ! Ἦδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα! Ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἔλθων ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ· καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐβάλατε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Παρατηρήσεις

- 1.—²Αμφότεραι αἱ παραβολαὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, τῆς ὁποίας ὁ χρόνος εἶναι ἄγνωστος.
- 2.—²Ἐκαστος τῶν ἀνθρώπων πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι ἕτοιμος διὰ τὴν κρίσιν.
- 3.—²Ὁ ἄνθρωπος θὰ λογοδοτήσῃ κατὰ τὴν μέλλουσαν κρίσιν ἐπὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐδαπάνησεν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν τὰ χαρίσματα, τὰ τάλαντα, πνευματικὰ ἢ σωματικὰ, διὰ τῶν ὁποίων ἐπροόκτισεν αὐτὸν ὁ Θεός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Η ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

1. ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

Ν ΔΕ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῶ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. Οὗτος ἦλθε πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῶ· ραββί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς (Ἰωάν. Γ' 1-21)

γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾗ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῶ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἴαν μὴ τις γεννηθῆ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν

τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος· πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέροντων ; Μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δευτέρου εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι ; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος πνεῦμά ἐστι.

Μὴ θαυμάσης ὅτι εἰπὸν σοι, δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Πνεύματος. Ἀπεκρίθη ὁ Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῶ· πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι ; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῶ· σὺ εἶ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις ; Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὁ οἶδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὁ ἐωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. Εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε ; Καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῶ οὐ-

ρανῶ. Καὶ καθὼς Μωυσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὕψωθη-
ναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπό-
ληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον.

Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν
μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ'
ἔχη ζωὴν αἰώνιον. Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν
κόσμον ἵνα κρίνη τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῆ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. Ὁ
πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται, ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ
πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Αὕτη δὲ ἐστὶν
ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι
μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. Πᾶς γὰρ
ὁ φαῦλα πράσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ
ἐλεγχθῆ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς,
ἵνα φανερωθῆ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν Θεῷ ἐστὶν εἰρησμένον.

2. ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ

Σ ΟΥΝ ἔγνω ὁ Κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ Φα-
ρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ
βαπτίζει ἢ Ἰωάννης — καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς
οὐκ ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθη-
ται αὐτοῦ — ἀφῆκε τὴν Ἰου- (Ἰωάν. Δ' 1-34)
δαίαν καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἔδει δὲ
αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας. Ἐρχεται
οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγομένην Συ-
χάρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ· Ἰω-
σήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. Ὁ οὖν Ἰησοῦς κε-
κοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν
ὥσει ἕκτη. Ἐρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλησά ὕδωρ. Λέγει
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· δός μοι πιεῖν. Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθησαν
εἰς τὴν πόλιν ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι. Λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σα-
μαρεῖτις· πᾶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὐσης γυναι-
κὸς Σαμαρεῖτιδος; Οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις. Ἀπε-
κρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰ ἤδεις τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς
ἐστὶν ὁ λέγων σοι, δός μοι ποιεῖν, σὺ ἂν ἤτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν
ἂν σοι ὕδωρ ζῶν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε, οὔτε ἀντλημα ἔχεις, καὶ

τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; Μὴ σὺ μερίζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; Ἄπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίη ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ ἔρχομαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ὑπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. Ἄπεκρίθη ἡ γυνή καὶ εἶπεν· οὐκ ἔχω ἄνδρα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπας ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἐστὶ σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας.

Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σὺ. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· γύναι, πίστευσόν μοι ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ. Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. Ἄλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτι οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιοῦτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. Πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἤλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μόντοι εἶπε, τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς;

Ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα· μήτι· οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; Ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἐν δὲ τῷ μεταξύ ἠρώτων αὐτόν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ραββί, φάγε. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρώσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. Ἐλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν βρώμᾶ ἐστὶν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον.

Παρατηρήσεις

- 1.—*Ἡ ἐν Χριστῷ ἀναγέννησις εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀναγέννησις αὐτὴ συνίσταται εἰς τὴν ριζικὴν μεταβολὴν τοῦ βίου.*
- 2.—*Ἡ πρὸς τὸν Ἰησοῦν πίστις, ἐκδηλουμένη δι' ἔργων, σώζει.*
- 3.—*Ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα καὶ λατρεύεται ὁποῦδήποτε «ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

1. ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΛΟΥΣΙΟΥ ΝΕΑΝΙΣΚΟΥ

ΑΙ ΕΚΠΟΡΕΥΟΜΕΝΟΥ Αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμῶν εἰς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτὸν· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζῶν αἰώνιον κληρονομήσω; (Μαρκ. Ι' 17 - 25)
'Ο δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ·

τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ Θεός. Τὰς ἐντολάς οἶδας· μὴ μοιχεύσης, μὴ φονεύσης, μὴ κλέψης, μὴ ψευδομαρτυρήσης, μὴ ἀποστερήσης, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. 'Ο δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. 'Ο δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐν σέ ὑστερεῖ· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς πτωχοῖς καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι, ἄρας τὸν σταυρὸν σου. 'Ο δὲ ^{ἀκούσας} στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλὰ. Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται!

Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. 'Ο δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς· τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν· εὐκολώτερον ἐστὶ κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ραφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.

2. Η ΔΩΡΕΑ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ

ΚΑΙ ΚΑΘΙΣΑΣ ὁ Ἰησοῦς κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. Καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά· καὶ ἔλθουσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὃ ἐστὶ κοδράντης. Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα ἢ πτωχὴ αὕτη πλεῖον πάντων ἔβαλε τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον· αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

3. Η ΦΙΛΟΔΟΣΙΑ ΤΩΝ ΥΙΩΝ ΖΕΒΕΔΑΙΟΥ

ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΑΒΩΝ πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώγουσιν αὐτὸν καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰακώβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες· διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὡς ἐὰν αἰτήσωμεν ποιήσης ἡμῖν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετε ποιῆσαι με ὑμῖν; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· δός ἡμῖν ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. Δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· δυνάμεθα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσει ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' ὅς ἡτοίμασται. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς λέγει αὐτοῖς· οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν· οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὅς ἐάν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, καὶ ὅς ἐάν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

4. Η ΞΗΡΑΝΘΕΙΣΑ ΣΥΚΗ

ΡΩΙΑΣ ΔΕ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπέινασε· καὶ ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἤλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὔρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ· μηκέτι ἐκ σοῦ γένηται καρπὸς εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκὴ.

Καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες· πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκὴ; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς τοιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε, ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· καὶ πάντα ὅσα ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες, λήψεσθε.

5. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Ν ΕΚΕΙΝῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; Καὶ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς παιδίον

ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Καὶ ὅς ἐάν δέξηται παιδίον τοιοῦτον ἐν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· ὅς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων ἐμέ, συμφέρεи αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ

μύλος ὀνικὸς εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῆ ἔν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστὶν ἔλθειν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἑκεῖνῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.

Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα ἐπιθῆ αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ προσεὔξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶ- B'
πεν ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἔλθειν πρὸς με· τῶν B'
γάρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἑκεῖθεν.

6. Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

ΣΑΝ ΔΕ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς. Ἐγένετο δὲ πάση ψυχῇ φόβος, πολλὰ τε τέ- (Πράξ. Β' 42-47, Δ' 32-37)
ρατα καὶ σημεῖα διὰ A'
τῶν ἀποστόλων ἐγένετο.

Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά, καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκόν καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχε· καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον μετελαμβάνον τροφῆς ἐν ἀγαλλίασει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. Ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σφζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν B'
αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. Καὶ μεγάλη δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς.

Οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, παλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδοδο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν.

Ἰωσῆς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ὃ ἐστὶ

μεθερμηγευόμενον υἱὸς παρακλήσεως. Λευΐτης, Κύπριος τῷ γένει, ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

Παρατηρήσεις

- 1.— Ἡ ἀγάπη ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα γνησίου χριστιανικοῦ βίου. Δὲν μᾶς ἐπιτρέπει αὕτη νὰ ἔχωμεν ἐγωιστικὰς ἀντιλήψεις περὶ τῆς ζωῆς, ἀλλὰ μᾶς δίδει τὴν δύναμιν νὰ ἀποστερούμεθα τῶν εἰς τὴν διάθεσίν μας ὕλικῶν ἀγαθῶν, προκειμένων δι' αὐτῶν νὰ φανῶμεν χρήσιμοι εἰς τοὺς συνανθρώπους μας. Ἡ ἀγάπη ἀκόμη μᾶς ὑπαγορεύει ἔργα αὐτοθυσίας, ἐξαγνίζει τὴν διάθεσίν μας καὶ θεμελιώνει τὴν χρυσὴν βᾶσιν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Εἶναι φανερὸν ὅτι ἐχθρὸς τῆς ἀγάπης εἶναι ὁ ἐγωισμὸς καὶ τὸ συμφέρον.
- 2.— Ἡ ἀγάπη συνδέει τὰ μέλη μιᾶς οἰκογενείας καὶ ἀσφαλίζει τὴν εἰρηκὴν τῶν ζωῆν. Στολίζει τὴν γυναῖκα, ἐξευγενίζει τὴν δύναμιν τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀνυψώνει τὰ τέκνα εἰς τὴν θέσιν πραγματικῶν ἀδελφῶν.
- 3.— Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἐφήρμοσαν τοῦτον τὸν νόμον τῆς ἀγάπης καὶ οὐδεὶς ἐπῆρχε μεταξύ των δυστυχῆς.

οἱ ἀσπίδοι ἀποκρίντο πρὸς τὴν θεῖαν κοινω-
νία ὡς τὴν θεῖαν διδασκαλίαν. Οἱ πρῶτοι δὲ πρὸς θεοὺς
ἔλθον σεβασμῶν πρὸς αὐτοὺς ἐνεκα τῶν ψυχῶν
θανάτων τὰ ὅμοια ἔσμεν ὅσοι οἱ πρὸς θεοὺς
ἔσαν ἐπιφύνοι εἶσαν ἐπὶ ὅσων τῶν
περιουσιῶν τῶν. μ. γ. π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ

1. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΤΑΛΑΝΙΖΕΙ ΤΟΥΣ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥΣ*

ΟΤΕ Ο ΙΗΣΟΥΣ ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ λέγων· ἐπὶ τῆς Μωσέως κατέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποι- (Ματθ. ΚΓ' 1-39) εἶτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γάρ, καὶ οὐ ποιοῦσι. Δεσμεύουσι γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ

τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινήσαι αὐτά. Πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. Πλατύνουσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν, φιλοῦσι δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ραββί ραββί.

Ἑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ραββί· εἷς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν ὁ διδάσκαλος, ὁ Χριστός· πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. Καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γὰρ ἐστὶν ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἷς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός. Ὁ δὲ μεῖζων ὑμῶν ἐστὶ ὑμῶν διάκονος. Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

* Οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς εἶναι ἡ ἀρχαία ἐκείνη τάξις τῶν ὑποκριτῶν Ἰουδαίων, ἡ ὅποια ὑπὸ φαινομενικῆν εὐσέβειαν ἐκρυπτε ψυχὴν διεφθαρμένην. Εἶχον ἤδη λάβει τὴν ἀπόφασίν των νὰ φονεύσῃ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐξήτουν τὴν πρὸς τοῦτο κατάλληλον περίστασιν. Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Σωτῆρος φανεροῦν ὅλην τὴν κατωτέροτητα τοῦ βίου των.

Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσώτερον κρίμα.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.

Οὐαὶ ὑμῖν, ὀδηγοὶ τυφλοί, οἱ λέγοντες· ὃς ἂν ὁμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδὲν ἐστίν, ὃς δ' ἂν ὁμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. Μωροὶ καὶ τυφλοὶ! Τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἀγιάζων τὸν χρυσόν; Καί· ὃς ἂν ὁμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδὲν ἐστίν, ὃς δ' ἂν ὁμόσῃ ἐν τῷ δῶρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. Μωροὶ καὶ τυφλοὶ! Τί γὰρ μείζων, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον; Ὁ οὖν ὁμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὁμνυεῖ ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ ναῷ ὁμνυεῖ ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικήσαντι αὐτόν· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὁμνυεῖ ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἥδυσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα δὲ ἑδεῖ ποιῆσαι κάκεῖνα μὴ ἀφίεναι. Ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες!

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρὸν.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὠραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. Οὕτω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοὶ ἐστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, καὶ λέγετε· εἰ ἤμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεν κοι-

νωνοί αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. Ὡστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφῆτας. Καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. Ὁφείετε, γεννήματα ἐχιδνῶν ! Πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γενένης ; Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφῆτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσατε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσατε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἕξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεάν ταύτην.

Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν ! Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ἄρνες τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησατε. Ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. Λέγω, γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδῃτε ἀπ' ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. //

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

Τὰ πρὸς τοὺς Φαρισαίους ἀπευθυνόμενα « Ὁδαί » ἀναφέρονται εἰς ὄλους τοὺς κύκλους τῆς ἁμαρτωλῆς δράσεώς των. Ἰδιαιτέρως δέ: α) εἰς τὴν μετὰ σκληρότητας καὶ ἀπάτης ἀσκουμένην πλεονεξίαν των, β) εἰς τὴν ἐσφαλμένην ἐρμηνεῖαν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, γ) εἰς τὰς προσηλυτιστικὰς των προσπάθειάς καὶ δ) εἰς τὴν ὑποκριτικὴν δικαιοσύνην των.

Κατηγορεῖται ἰδιαιτέρως ἡ ὑποκρισία των, διότι παριστάνουν τὸν εὐσεβῆ, τηροῦντες μετὰ σχολαστικότητος τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους τῆς λατρείας. Σέβονται καὶ τιμοῦν τὴν μνήμην τῶν εὐσεβῶν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν τῆς Ἰσραηλιτικῆς Ἱστορίας, τοὺς ὁποίους ὁμως ἐφόνευσαν οἱ πρόγονοί των.

2. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΠΡΟΦΗΤΕΥΕΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ

ΑΙ ΕΞΕΛΘΩΝ ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ· καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδειῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ βλέπετε

(Ματθ. ΚΔ' 1-27, 42-51)

Α'

ταῦτα πάντα ; Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῆ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ καταλυθήσεται. Καθιμένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἑλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες· εἶπε ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος ; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·

Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες, ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι. Μελλήσεται δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι, ἀλλ' οὕτω ἐστὶ τὸ τέλος. Ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου. Καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους. Καὶ πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσι πολλοὺς, καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. Ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. Καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι καὶ τότε ἔξει τὸ τέλος. Ὅταν οὖν ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ρηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἐστῶς ἐν τόπῳ ἁγίῳ—ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω—τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη, ὃ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβαινέτω ἄραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὃ ἐν τῷ ἁγρῷ μὴ ἐπιστρέψάτω ὀπίσω ἄραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. Οὐκὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. Προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτω. Ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται. Καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ

ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστὸς ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε· ἐγερθήσονται γὰρ ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. Ἰδοὺ ^{ὁ γοεὶς ὑμῶν} προεῖρηκα ὑμῖν.

Ἐάν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν, ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶ, μὴ ἐξέλθητε, ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Γρηγορεῖτε οὖν ὅτι οὐκ οἴδατε ποία ὥρα ὁ Κύριος ὑμῶν ἔρχεται. Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης ποία φυλακὴ ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἶασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δούλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφήν ἐν καιρῷ; Μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσι B' τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. Ἐάν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δούλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριός μου ἐλθεῖν, καὶ ἄρξῃται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων, ἤξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

- 1.— Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ περὶ Ἱερουσαλὴμ προφητεία τοῦ Κυρίου, ἐπαληθεύσασα πλήρως κατὰ τὸ ἔτος 72 μ.Χ. Τότε δηλ. ὁ Τίτος, στρατηγὸς ἀκόμη τῶν Ρωμαίων, κατέλαβε τὴν πόλιν καὶ κατέστρεψε τὸν ναόν, τὸ ἔθνικόν καὶ θρησκευτικόν τοῦτο κέντρον τῶν Ἰσραηλιτῶν.
- 2.— Ὁ χρόνος τῆς ἐπανόδου τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν μέλλουσαν κρῖσιν εἶναι ἄγνωστος. Διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι ἕτοιμος, ἵνα κριθῇ ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ περισσότερα εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

ΑΙ ΕΣΧΑΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

1. Η ΜΕΛΛΟΥΣΑ ΚΡΙΣΙΣ

ΤΑΝ ΔΕ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ (Ματθ. ΚΕ' 31 - 46) αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων ὡσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων.

Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην, καὶ συνηγάγετέ με, γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθένησα, καὶ ἐπεσκεψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην, καὶ ἤλθετε πρὸς με.

Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν ; Πότε δέ σε εἶδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνόν καὶ περιεβάλομεν ; Πότε δέ σε εἶδομεν ἄσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς σε ; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.

Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ καταρμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἐπείνασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἄσθενής καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκεψασθέ με.

Τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες· κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμεν σοι; Τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐν τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

- 1.— Ὁ χρόνος τῆς μελλούσης κρίσεως εἶναι ἄγνωστος.
- 2.— Ἡ μέλλουσα κρίσις εἶναι ἡ ἱκανοποίησις τῶν δικαίων καὶ ἐναρέτων ἀνθρώπων. Πράγματι οἱ δίκαιοι θὰ ἀπολαύσουν οὐράνιου εὐτυχίας καλούμενοι πλησίον τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἁμαρτωλοὶ ὅμως θὰ εἶναι δυστυχεῖς αἰωνίως, διότι θὰ ἀποδιωχθοῦν μακρὰν τοῦ Θεοῦ.
- 3.— Στοιχεῖον τὸ ὁποῖον θὰ βαρύνῃ τὴν κρίσιν περὶ ἐκάστου ἀνθρώπου θὰ εἶναι αἱ πράξεις τῆς παρουσίας ζωῆς. Πράξεις δηλ. αἱ ὁποῖαι φανερώσουν ἐγωισμόν καὶ συμφέρον εἶναι αἰτία καταδίκης καὶ τιμωρίας. Τοῦναντίον πράξεις ἀγάπης καὶ ἐλεημοσύνης δικαιολογοῦν πρόσκλησιν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ διὰ μίαν εὐτυχῆ πλησίον Του ζωὴν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ
Η ΔΙΑΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

1. ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΑΙ ΕΝ τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό. Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὡσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν

α) Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Πράξ. Β' 1-13)

ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι· καὶ ὠφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι.

Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῆ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· οὐκ ἰδοῦ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; Καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῆ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ἧ ἐγεννήθημεν, Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἑλαμίται καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρῆτες καὶ Ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ; Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; Ἕτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσίν. //

ΤΑΘΕΙΣ ΔΕ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκα ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς· ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ ἅπαντες, **β** Τὸ κήρυγμα τοῦ Πέτρου (Πράξ. Β' 14-36)

τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ρήματα μου. Οὐ γάρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας· ἀλλὰ τοῦτο ἔστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ· καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὀράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται. Καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι. Καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἶμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδια καπνοῦ· ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα πρὶν ἢ ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. Καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται.

Ἄνδρες Ἰσραηλιῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἶδατε, τοῦτον τῇ ὀρισμένη βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἐκδοτον λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπῆξαντες ἀνείλετε· ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησε λύσας τὰς ὀδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. Δαυὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἔστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ. Διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σὰρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδου οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.

Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυὶδ ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη καὶ τὸ μνημα αὐτοῦ ἔστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. Προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἶδώς ὅτι ὄρκω ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν καθίσει ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, προειδὼν

ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ὅτι οὐ κατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ἄδου οὐδὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. Τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὐ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες. Τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθεὶς, τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἐξέχεε τοῦτο ὃ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. Οὐ γὰρ Δαυὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός· εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε. #

ΚΟΥΣΑΝΤΕΣ δὲ κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ, εἰπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστολοὺς· τί ποιήσομεν, ἄνδρες ἀδελφοί; Πέτρος γ) Οἱ πρῶτοι πιστοὶ
(Πράξ. Β' 37 - 41)

δὲ ἔφη πρὸς αὐτούς· μετανόησατε καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψετε τὴν δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακράν, ὅσους ἂν προσκαλέσεται Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἐτέροις τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύρετο καὶ παρεκάλει λέγων· σῶθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης.

Οἱ μὲν οὖν ἀσμένως ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχὰι ὡσεὶ τρισχίλιαι. #

Παρατηρήσεις

- 1.— Ὁ Κύριος πολλάκις εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τοὺς μαθητάς Του· ὅτι θὰ λάβουν τὸν Παράκλητον, δηλ. τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ἐμενον λοιπὸν συγκεντρωμένοι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ εἰς τὸ ὑπερῶνον τοῦ Μάρκου, ὅπου ἐτελέσθη ὁ μυστικὸς δεῖπνος, περιμένοντες τὴν ἀποστολήν Του.
- 2.— Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐφώτισε τὸν νοῦν των, ἐνίσχυσε τὴν θέλησίν των καὶ ἐπλημύρισε τὴν καρδίαν των μὲ θάρρος ἀκατανίκητον. Οἱ ἀμαθεῖς ἀλείεις τῆς Τιβεριάδος μετεμορφώθησαν διὰ μιᾶς εἰς σοφοὺς διδασκάλους τοῦ κόσμου. Ὁ Πέτρος, ὁ ὁποῖος ἐφοβήθη τὴν ἀνάκρισιν μιᾶς ὑπηρετρίας κατὰ τὴν τραγικὴν νύκτα τῆς συλλήψεως

τοῦ Ἰησοῦ, ἀποκτᾶ τὴν ἰκανότητα καὶ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἐμυλήσῃ δημοσίᾳ καὶ νὰ προσελκύσῃ τρεῖς χιλιάδας ψυχάς. Ὁμολογουμένως «μεγάλα τὰ τοῦ Πνεύματος κατορθώματα».

3.— Περὶ τῆς Πεντηκοστῆς ἰδ. Μέρος Α' Κεφ. Β' 3. #

3. Ο Ἰ ΠΡΩΤΟΣ ΜΑΡΤΥΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ *

ΤΕΦΑΝΟΣ ΔΕ πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.

Ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων καὶ Ἀ-

α) Σύλληψις τοῦ
διακόνου Στεφάνου
(Πράξ. ΣΤ' 8-15)

λεξανδρέων καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστη-
ναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει. Τότε

ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάβασφῆμα εἰς Μωυσῆν καὶ τὸν Θεόν· συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ

* Τὸ δένδρον τῆς πίστεως ἐπότισε τὸ αἷμα τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς θρησκείας μας. Ἀλλὰ καὶ ἀμέτρητον πλῆθος μαρτύρων προσέφερε τὴν θυσίαν τοῦ αἱματός του διὰ τὴν ἐδραίωσιν καὶ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Ὁ πρῶτος μάρτυς εἶναι ὁ διάκονος Στέφανος. Δύο κατ' ἐξοχὴν ἀρεταὶ κοσμοῦσι τὸν μάρτυρα. Πίστις βαθεῖα καὶ ἀκλόνητος εἰς τὸν Ἰησοῦν ἀφ' ἐνός καὶ συγκινητικὴ ἀφοσίωσις εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλαδελφίας ἀφ' ἐτέρου.

Ὁ Στέφανος εἶχε ἐκλεγῆ διάκονος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ἔργον τῶν διακόνων, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐπτά, ἦτο νὰ διαμοιράζουσι τὰ βοηθήματα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ νὰ διαχειρίζονται τὰς προσφορὰς τῶν πλουσιωτέρων ἐκ τῶν χριστιανῶν. Ὁ Στέφανος ὅμως δὲν ἤρκειτο εἰς τὰ καθήκοντα ταῦτα, ἀλλὰ ὠμίλει δημοσίᾳ προσελκύων νέους Χριστιανούς.

Τοῦτο ἐξώργισε μερικὸς τῶν συναγωγῶν τῆς διασπορᾶς. Αἱ συναγωγαὶ γενικῶς ἦσαν τόποι θρησκευτικῆς συγκεντρώσεως διὰ τοὺς Ἰουδαίους. Τοιαῦτα συναγωγαὶ εἶχον ἰδρυθῆ εἰς ὅλας τὰς Ἰουδαϊκὰς κοινότητας τῆς διασπορᾶς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἱερουσαλήμ. Οἱ Λιβερτίνοι (λατινιστί: libertini = ἀπελευθέροι) ἦσαν Ἰουδαῖοι, οἱ ὅποιοι ὑπεδουλώθησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους κατ' ἀρχὰς καὶ ἀπηλευθερώθησαν κατόπιν ὑπὸ τῶν Ἰδίων.

Τῇ ὑποκινήσει λοιπὸν τῶν Λιβερτίνων καὶ τῶν Κυρηναίων συνελήφθη ὁ Στέφανος καὶ ὠδηγήθη εἰς τὸ Μέγα Συνέδριον, τὸ ὁποῖον ἐδίκαζε τοὺς ὑβριστάς τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ νόμου. Τοῦτο ἀπετελεῖτο ἀπὸ 71 μέλη, τὰ ὁποῖα ἐλέγοντο βουλευταὶ καὶ εἶχε Πρόεδρον τὸν Ἀρχιερέα. Τὸ συνέδριον εἶχε τὰ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. *

τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον, ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας· ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα βλάσφημα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ νόμου· ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθνη ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωυσῆς. Καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν ἅπαντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου. #

ΠΠΕ ΔΕ ὁ Ἀρχιερεὺς· εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει ;
 'Ο δὲ ἔφη· ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε·

.....
 Σολομῶν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ (τῷ Θεῷ) οἶκον. Ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψι-

στος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει· ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομή-

σετέ μοι, λέγει Κύριος, ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου ; Οὐχὶ ἡ χεὶρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα ; Σιληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς αἰεὶ τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ ἀντιτίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. Τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν ; Καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου. οὐ νῦν ὑμεῖς προδότες καὶ φονεῖς γεγένησθε· οἷτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

β) Ἀπολογία ἐνώπιον
 τοῦ Συνεδρίου
 (Πράξ. Ζ' 1, 47-53)

ΚΟΥΟΝΤΕΣ ΔΕ ταῦτα διεπρίοντο ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν καὶ ἐβρυχόντο τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν.

Ἐπάρχων δὲ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν

εἶδε δόξαν Θεοῦ καὶ Ἰησοῦν ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπεν· ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνεωγμένους καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δε-

ξιῶν τοῦ Θεοῦ ἐστῶτα. Κράζαντες δὲ φωνῇ μεγάλη συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν καὶ ὤρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς

γ) Ὁ λιθοβολισμὸς
 (Πράξ. Ζ' 54, Η' 3)

πόλεως ἑλιθοβόλου. Καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου, καὶ ἑλιθοβόλου τὸν Στέφανον, ἐπικαλοῦμενον καὶ λέγοντα· Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. Οἱ δὲ τὰ γόνατα ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ· Κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη. Σαῦλος δὲ ἦν ^{ὁ ἀποστόλος} συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων. Συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς καὶ ἐποίησαν κοπετόν μέγαν ἐπ' αὐτῷ.

Σαῦλος δὲ ἐλυμαινέτο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακὴν.

✠ 4. Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ *

ΔΕ ΣΑΥΛΟΣ ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν **α) Σκευὸς ἐκλογῆς** (Πράξ. Θ' 1 - 22) πρὸς τὰς συναγωγὰς, ὅπως

ἐάν τις εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλὴμ. Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ, καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ· Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; Εἶπε δέ· τίς εἶ, κύριε; Ὁ δὲ Κύριος εἶπεν· ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαλήθησεται σοι τί σε δεῖ ποιεῖν. Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἰστή-

✠ * Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κατήγετο ἀπὸ τὴν Ταρσὸν τῆς Κιλικίας. Ἐγενήθη κατὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα μ.Χ. Ἐσπούδασε τὴν Μωσαϊκὴν νομοθεσίαν παρὰ τῷ Γαμαλιήλ, ὁ ὁποῖος ἦτο διακεκριμένος ἐρμηνευτὴς τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Ὁ Παῦλος ἦτο Φαρισαῖος καὶ ζηλωτὴς τῶν πατριῶν παραδόσεων. Εἶχε πλήρη μόρφωσιν. Τοῦτον ἐξέλεξεν ὁ Ἰησοῦς, ἵνα κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιόν Του εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τοὺς ἐθνικούς. Τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τοῦ Παύλου ἦτο Σαοὺλ καὶ Σαῦλος. Βραδύτερον προσλαμβάνει ὁ ἴδιος τὸ λατινικὸν ὄνομα Παῦλος, τὸ ὁποῖον σημαίνει « μικρός ». Ὁ Παῦλος ἔχει ἐκ γενετῆς τὰ δικαιώματα τοῦ ρωμαίου πολίτου.

κεσαν ἔνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες, Ἠγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεφγμένων τε τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδένα ἔβλεπε· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. Καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.

Ἦν δὲ τις μαθητῆς ἐν Δαμασκῶ ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν ὄραματι· Ἀνανία. Ὁ δὲ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ, Κύριε· ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτὸν ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην εὐθεῖαν καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Τάρσεα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται, καὶ εἶδεν ἐν ὄραματι ἄνδρα ὀνόματι Ἀνανιαν εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα, ὅπως ἀναβλέψῃ. Ἀπεκρίθη δὲ Ἀνανίας· Κύριε, ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις σου ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δησᾶν πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου.

Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος· πορεύου, ὅτι σκευὸς ἐκλογῆς μοι ἐστὶν οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἔθνῶν καὶ βασιλείων υἱὸν τε Ἰσραὴλ· ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. Ἀπῆλθε δὲ Ἀνανίας καὶ εἰσήλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε· Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέ με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθαλμοὶ σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἧ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῆς Πνεύματος Ἁγίου. Καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, ἀνέβλεψέ τε, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, καὶ λαβὼν τροφήν ἐνίσχυσεν. Ἐγένετο δὲ ὁ Σαῦλος μετὰ τῶν ὄντων ἐν Δαμασκῶ μαθητῶν ἡμέρας τινάς, καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Ἰησοῦν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ ποροθήσας ἐν Ἱερουσαλήμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐλήλυθεν, ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς;

Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυνε τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῶ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός.

NAXΘENTΕΣ ΔΕ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἤλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. Αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν.

β) Οἱ πρῶτοι καρποὶ *

(Πράξ. ΙΓ' 13-49)

Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες· ἄνδρες ἀδελφοί, εἰ ἔστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. Ἀναστάς δὲ Παῦλος καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ εἶπεν· ἄνδρες Ἰσραηλῖται καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἀκούσατε. Ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροιίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς, καὶ ὡς τεσσαρακονταετῆ χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν κατεκληρονόμησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν. Καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα ἔδωκε κριτὰς ἕως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. Κάκειϋθεν ἡγήσαντο βασιλεῖα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ἔτη τεσσαράκοντα· καὶ μεταστήσας αὐτὸν ἤγειρεν αὐτοῖς τὸν Δαυῖδ εἰς βασιλεῖα, ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας εὖρον Δαυῖδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. Τούτου ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγειρε τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν, προκηρῦξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ. Ὡς δὲ ἐπλήρου ὁ Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγε· τίνα με ὑπο

* Ὁ Παῦλος, κληθεὶς εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα, παρέμεινεν ἐπ' ὀλίγον χρόνον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ πατρίδα Ταρόν. Ἐπὶ πόσον χρόνον ἔμεινεν ἐκεῖ δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν. Γεγονός πάντως εἶναι ὅτι ἑνωρὶς εὐρίσκομεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. Ἡ Ἀντιόχεια εἶναι πολυάνθρωπος πόλις καὶ πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολῆς. Ὀνομάζεται διὰ τοῦτο νέα Ρώμη. Ἐνταῦθα ὁ Παῦλος συνεδέθη στενότερον μετὰ τοῦ Βαρνάβα καὶ τοῦ Ἑλληνος ἱατροῦ Λουκᾶ. Ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ὁ Παῦλος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Ἰωάννην — Μάρκον, ἐπιχειρεῖ τὴν πρώτην τοῦ ἱεραποστολικῆν ὁδοπορίαν. Ἐπισκέπτεται τὴν Κύπρον καὶ τὰς ἀπέναντι Χώρας τῆς Μ. Ἀσίας.

νοεῖτε εἶναι ; Οὐκ εἰμὶ ἐγώ, ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὐ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι.

Ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ γένους Ἀβραάμ καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν Θεόν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἀπεστάλη. Οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες, καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένης κρίναντες ἐπλήρωσαν. Καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὐρόντες ἤτήσαντο Πιλάτον ἀναρεθῆναι αὐτόν. Ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. Ὁ δὲ Θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ὡς ὥφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλὴμ, οἳτινὲς εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. Καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ Θεὸς ἐκτεπλήρωκε τοῖς τέκνοις αὐτῶν, ἡμῖν, ἀναστήσας Ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ γέγραπται· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἶρηκεν, ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ πιστά. Διὸ καὶ ἐν ἐτέρῳ λέγει· οὐ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ καὶ εἶδε διαφθοράν· ὃν δὲ ὁ Θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδε διαφθοράν. Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν τῷ νόμῳ Μωυσέως δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιούται. Βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις· ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ᾧ οὐ μὴ πιστεῦσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν.

Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων παρεκάλουν τὰ ἔθνη εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ρήματα ταῦτα. Λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ, οἳτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἐπειθον αὐτοὺς προσμένειν τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ. Τῷ τε ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις ἀντιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες. Παρρησιασάμενοι δὲ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπον· ὑμῖν

ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξιόους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. Οὕτω γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ Κύριος· τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν τοῦ εἶναι σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. Ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον καὶ ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον· διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας.

ΓΕΝΕΤΟ ΔΕ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. Οἱ δὲ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. Ἰκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν πρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ

γ) Δοκιμασίαι *
(Πράξ. ΙΔ' 2-28)

τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, δίδοντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι τῶν χειρῶν αὐτῶν. Ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. Ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς, συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας Λύστραν καὶ Δέρβην καὶ τὴν περιχώρον, ἀκεῖ ἦσαν εὐαγγελιζόμενοι.

Καὶ τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσίν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων, ὃς οὐδέποτε περιεπατήκει. Οὗτος ἤκουσε τοῦ Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ σωθῆναι, εἶπε μεγάλη τῇ φωνῇ· ἀνάστηθι. ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. Καὶ ἤλατο καὶ περιεπάτει. Οἱ δὲ ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν ὁ Παῦ-

* Ὁ Παῦλος ἐδοκίμασε τὰς πρώτας πικρίας ἐκ τοῦ ἔργου του εἰς τὴν Πάφον τῆς Κύπρου. Αἱ δοκιμασίαι προέρχονται ἀπὸ τοὺς πατριώτας του, τοὺς Ἰουδαίους. Αὐτοὶ ἐξήγειραν τὸν ὄχλον ἐναντίον του. Ἐπειτα τὸν ἠκολούθησαν εἰς τὸ Ἰκόνιον. Ὁ ἀπόστολος μετὰ τοῦ Βαρνάβα ἔφυγον τότε εἰς τὴν Λύστραν καὶ τὴν Δέρβην. Εἰς τὴν Λύστραν εἶχον ἀπίθανον περιπέτειαν. Οἱ ἐκεῖ ἐθνικοὶ ἱερεῖς, ἰδόντες ἐν θαῦμα τῶν ἀποστόλων, ἐνόμισαν τὸν μὲν Βαρνάβαν ὡς τὸν Δία, διότι φαίνεται ὅτι ἦτο ὑψηλός, τὸν δὲ Παῦλον ὡς τὸν Ἑρμῆν, τὸν Θεὸν τοῦ λόγου, ἐπειδὴ ὠμίλει. Ἡτοιμάθησαν μάλιστα νὰ προσφέρουν εἰς αὐτοὺς θυσίαν.

λος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ λέγοντες· οἱ θεοὶ ὁμοιωθέν-
 τες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς· ἐκάλουν τε τὸν μὲν Βαρνάβαν
 Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγουμένους τοῦ λόγου.
 Ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως αὐτῶν, ταύρους καὶ
 στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν. Ἀ-
 κουσάντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαρρηξάντες τὰ ἱμά-
 τια αὐτῶν εἰσεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον κράζοντες καὶ λέγοντες· ἄνδρες,
 τί ταῦτα ποιεῖτε; Καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγ-
 γελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν Θεὸν
 τὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ
 πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· ὃς ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς εἰσῆκε πάντα τὰ
 ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοι γε οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν
 ἀφῆκεν ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρπο-
 φόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν. Καὶ ταῦτα
 λέγοντες μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

Ἐπῆλθον δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ πεί-
 σαντες τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυραν ἔξω τῆς πόλεως,
 νομίσαντες αὐτὸν θεθνάαι. Κυκλωσάντων δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν ἀνα-
 στάς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθε σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς
 Δέρβην. Εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ μαθητεύσαντες ἱκα-
 νοὺς ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἀντιόχειαν, ἐπιστηρί-
 ζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει,
 καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
 Θεοῦ. Χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν καὶ
 προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθετο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ, εἰς ὃν πε-
 πιστεύκασι. Καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθον εἰς Παμφυλίαν, καὶ λα-
 λήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέβησαν εἰς Ἀττάλειαν, κἀκεῖθεν ἀπέ-
 πλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ
 εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν. Παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν
 ἐκκλησίαν ἀνήγγειλαν ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξε
 τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως. Διέτριβον δὲ ἐκεῖ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς
 μαθηταῖς.

ΑΡΕΛΘΟΝΤΕΣ δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς Τρωάδα. Καὶ δράμα διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη τῷ Παύλῳ· ἀνὴρ τις ἦν Μακεδῶν ἐστῶς, παρκαλαῶν αὐτὸν καὶ λέγων· διαβὰς εἰς

δ) Τὸ ἐν Ἑλλάδι ἔργον *

α) Εἰς τοὺς Φιλίππους

(Πρᾶξ. ΙΣΤ' 8-40)

Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. Ὡς δὲ τὸ δράμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ Κύριος εὐαγγελισασθαι αὐτούς.

Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθράκην, τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νεάπολιν, ἐκεῖθεν τε εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶ πρώτη

* Πρῶτος σταθμὸς τοῦ Παύλου εἰς τὴν Εὐρώπην ὑπῆρξεν ἡ νῆσος Θάσος. Ἐκεῖθεν διεπέρασεν εἰς τὴν Νεάπολιν καὶ τοὺς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας. Ἀπὸ ἐκεῖ ἦλθεν ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν συνοδῶν του εἰς τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Ἀπολωνίαν, πόλεις παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ. Μετὰ μικρὰν ἐκεῖ παραμονὴν ἀνεχώρησε διὰ Θεσσαλονίκην, ἡ ὁποία ἦτο καὶ τότε μεγάλη πόλις. Ὁ λιμὴν τῆς ἦτο πηγὴ πλοῦτου εἰς τοὺς κατοίκους τῆς. Ὑπῆρχεν ἐνταῦθα μεγάλη Ἰουδαϊκὴ συναγωγὴ. Ὁ Παῦλος ἔμεινεν εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ἐπ' ὄλιγον. Οἱ πατριῶταί του τὸν ἠκολούθουν πάντοτε μετὰ τὴν διάθεσιν νὰ ἐξουδετερώσουν τὸ κήρυγμά του. Τὸν ἠνάγκασαν λοιπὸν νὰ φύγῃ ἀμέσως πρὸς τὴν Βέροϊαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπεβίβασθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὸ Φάληρον καὶ ἀνέβη πρὸς τὰς Ἀθήνας.

Αἱ Ἀθῆναι, τὸ παλαιὸν κέντρον τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, διετήρουν ἀκόμη κάποιαν φήμην ἀπὸ τὴν παλαιὰν δόξαν. Ἡ ἀνήσυχος ἀναζήτησις τῆς ἀληθείας ἐξηκολούθει ν' ἀπασχολῇ τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ Παῦλος εὔρε μὲν ἐκεῖ πρόθυμον ἀκροατήριον ἀλλὰ πολὺ διατακτικόν. Ἀπὸ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐξεφώνησεν ἕνα τῶν ὠραιότερων λόγων του. Περίληψιν τοῦ λόγου αὐτοῦ μᾶς διέσωσεν ὁ Λουκάς. Ταύτην θὰ ἀναγνώσωμεν εἰς τὰς σελίδας τοῦ παρόντος βιβλίου. Μετὰ τὰς Ἀθήνας ἡ Κόρινθος δέχεται τὴν εὐεργετικὴν διδασκαλίαν τοῦ Παύλου. Ἐμεινεν ἐκεῖ 18 μῆνας. Τὴν Κόρινθον ἐπισκέφθη καὶ ἄλλην φορὰν βραδύτερον ὁ Παῦλος. Ἡ πόλις αὐτὴ ἐφείνετο εἰς τὸν Παῦλον περισσότερον κατάλληλος νὰ δεχθῇ τὴν νέαν διδασκαλίαν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὑποδοχὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπῆρξε κατ' ἀρχὰς ψυχρὰ καὶ ἀδιάφορος. Ἡ πρὸς τὴν ἔρευναν ὅμως καὶ τὴν μάθησιν φυσικῇ τῶν Ἑλλήνων διάθεσις, ὅπως καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβεια των συνετέλεσαν, ὥστε οὗτοι βαθύτερον παντὸς ἄλλου λαοῦ νὰ ἀσχοληθοῦν μετὰ τὴν μελέτην τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας. Οἱ Ἕλληνες ἐδάνεισαν βεβαίως εἰς τὸν Χριστιανισμὸν τὴν γλῶσσάν των καὶ οὕτω ἐβοήθησαν εἰς τὴν διατύπωσιν καὶ τὴν διάδοσιν τῆς διδασκαλίας του, ἔλαβον ὅμως ἐξ αὐτοῦ τὴν δύναμιν, ἵνα ἀναστήσουν, ἐπὶ Μ. Κων/τίνου, ἐκ νέου τὸ κράτος των, τὸ ὅποιον ἔχει πλέον χριστιανικὸν χαρακτῆρα.

τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις κολωνία. Ἦμεν δὲ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς, τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἐξ αὐτῆς πόλεως παρὰ ποταμὸν οὗ ἐνομιζέτο προσευχὴ εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναῖξί. Καὶ τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πόλεως Θυατείρων, σεβομένη τὸν Θεόν, ἤκουεν, ἧς ὁ Κύριος διήνοιξε τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. Ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε λέγουσα· εἰ κερικάτέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μένατε· καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς. Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς προσευχὴν παιδισκῆν τινὰ ἔχουσιν πνεῦμα πύθωνος ἀπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχε τοῖς Κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη. Αὕτη κατακολουθήσασα τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ ἔκραζε λέγουσα· οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσὶν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας. Τοῦτο δὲ ἐποιοεῖ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπε· παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελεῖν ἀπ' αὐτῆς. Καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπίς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἴλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπον· οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν ἔθῃ ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὐσι. Καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν. Καὶ οἱ στρατηγοὶ περιρρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ραβδίσειν, πολλὰς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· ὅς παραγγεῖλιαν τοιαύτην εἰληφώς ἔβαλεν αὐτούς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον. Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουσαν τὸν Θεόν· ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι. Ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμοτηρίου, ἀνεφύθησαν τε παραχορῆμα αἱ θύραι πᾶσαι καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη.

Ἐξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ἰδὼν ἀνεφωγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος μάχαιραν ἐμελλεν ἐαυτὸν ἀναιρεῖν νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους. Ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ Παῦλος λέγων· μηδὲ πράξης σεαυτῷ κακόν· ἅπαντες γὰρ ἐσμεν ἐνθάδε. Αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, καὶ ἔντρομος γενόμενος προσέπεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη· κύριοι, τί με

δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; Οἱ δὲ εἶπον· πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. Καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα, ἀναγαγὼν τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ παρέθηκε τραπέζαν, καὶ ἠγαλλιάσατο πανοικίᾳ πεπιστευκῶς τῷ Θεῷ.

Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ραβδούχους λέγοντες· ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. Ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν Παῦλον, ὅτι ἀπεστάλκασιν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθῆτε. Νῦν οὖν ἐξεληθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. Ὁ δὲ Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς· δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλον εἰς φυλακὴν· καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; Οὐ γάρ, ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν. Ἀνήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ραβδούχοι τὰ ρημάτων ταῦτα· καὶ ἐφοβήθησαν ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσι, καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτοῖς, καὶ ἐξαγαγόντες ἡρώπων ἐξεληθεῖν τῆς πόλεως. Ἐξεληθόντες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν, καὶ ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς παρεκάλεσαν αὐτοὺς καὶ ἐξῆλθον.

ΙΟΔΕΥΣΑΝΤΕΣ δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολωνίαν ἦλθον εἰς Θεσσαλονικὴν, ὅπου ἦν ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. Κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ β) Εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ τὴν Βέροϊαν (Πράξ. ΙΖ' 1-15) εἰσῆλθε πρὸς αὐτούς, καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέγετο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, διανοίγων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. Καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἐπεισθήσαν καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος, γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι.

Προσλαβόμενοι δὲ οἱ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι τῶν ἀγοραίων τινᾶς ἀνδρας πονηροὺς καὶ ὀχλοποιήσαντες ἐθορύβουν τὴν πόλιν, ἐπιστάντες τε τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς ἀγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον· μὴ εὐρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον τὸν Ἰάσονα καὶ τινὰς ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρ-

χας, βοῶντες ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνόθαδε
 πάρεισιν, οὓς ὑποδέδεται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δο-
 γμάτων Καίσαρος πράσσουσι, βασιλέα ἕτερον λέγοντες εἶναι, Ἰησοῦν.
 Ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα, καὶ λα-
 βόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς.
 Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε Παῦλον καὶ τὸν
 Σίλαν εἰς Βέροϊαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰ-
 ουδαίων ἀπήεσαν. Οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίῃ,
 οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνα-
 κρίνοντες τὰς γραφὰς εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. Πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν
 ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληγίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀν-
 δρῶν οὐκ ὀλίγοι. Ὡς δὲ ἐγνώσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι
 ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροῖα ^{ἐπαύσαν} κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ,
 ἤλθον ^{ἐκ τῆς Ἰουδαίας} κακεῖ ^{ἐκ τῆς Ἰουδαίας} σαλευόντες τοὺς ὄχλους.

Εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξᾠπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ὡς
 ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμενον δὲ ὁ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. Οἱ δὲ καθι-
 στῶντες τὸν Παῦλον ἤγαγον αὐτὸν ἕως Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν
 πρὸς τὸν Σίλαν καὶ Τιμόθεον ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξήεσαν.

Ν ΔΕ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοῦ τοῦ
 Παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ
 θεωροῦντι κατείδωλον οὔσαν
 τὴν πόλιν. Διελέγετο μὲν οὖν γ) Εἰς τὰς Ἀθήνας
 ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαί- (Πράξ. ΙΖ' 16 - 34)
 οῖς καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ
 πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. Τινὲς
 δὲ τῶν Ἐπικουρείων καὶ τῶν Στοϊκῶν φιλοσό-
 φων ^{ὁσπερ οὖν αὐτὸν} συνέβαλλον αὐτῷ, καὶ τινες ἔλεγον· τί ἂν θέλοι ^{ὁσπερ οὖν αὐτὸν} οὗτος λέγειν; Οἱ δέ· ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι· ὅτι
 τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο αὐτοῖς.

Ἐπιλαβόμενοι τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον πάγον ἤγαγον λέγοντες·
 δυνάμεθα γινῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχὴ; Ξενί-
 ζοντα γὰρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν γινῶναι
 τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξέ-
 νοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον. Στα-
 θεῖς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη·

Ἄνδρες Ἀθηναῖοι,

Κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. Διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὖρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, ἀγνώστῳ Θεῷ. Ὁν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. Ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς Κύριος ὑπάρχων οὐκ ἐν χειροποίητοις ναοῖς κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὄρισας προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν, ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὖροιεν, καὶ γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι· τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς τὰ νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν, διότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ἧ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὤρισε, πίστιν παρασχῶν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον· ἀκουσόμεθά σου πάλιν περὶ τούτου. Καὶ οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν. Τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστυσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

ΕΤΑ ΔΕ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ Παῦλος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον· καὶ εὗρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, δ) Εἰς τὴν Κόρινθον (Πράξ. ΙΗ' 1-11) Ποντικὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς Ῥώμης, προσῆλθεν αὐτοῖς, καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι ἔμεινε παρ' αὐτοῖς καὶ εἰργάζετο ἥσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ.

Διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἐπειθὲ τε Ἰουδαίους καὶ Ἑλληνας. Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος, συνείχετο τῷ πνεύματι ὁ Παῦλος διαμαρτυρούμενος τοῖς Ἰουδαίοις τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. Ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπε πρὸς αὐτούς· τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγώ· ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς οἰκίαν, τινὸς ὀνόματι Ἰούστου, σεβομένου τὸν Θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ.

Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ Κυρίῳ σὺν ὄλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος δι' ὄραματος ἐν νυκτὶ τῷ Παύλῳ· μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσης, διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεται σοι τοῦ κακῶσαι σε, διότι λαὸς ἐστὶ μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Ἐκάθισέ τε ἑνιαυτὸν καὶ μῆνας ἕξ διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

ΚΡΙΝΕ ΓΑΡ ὁ Παῦλος παραπλευσαι τὴν Ἐφeson, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευδε γάρ, εἰ δυνατόν ἦν αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱερουσόλυμα.

ε) **Τελευταῖαι ὑποθήκαι** *
(Πράξ. Κ' 16 - 38)

Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἐφeson μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. Ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ἡμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ

* Ὁ Παῦλος ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐβιάζετο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἱερουσόλυμα. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ εἶχε φανερώσει εἰς αὐτόν, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐπανέλθῃ πλέον εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Ἐστάθμευσε λοιπὸν ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν Μίλητον καὶ ἐκάλεσεν ἐκεῖ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου. Εἰς τὴν Ἐφeson, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀσίας, εἶχε παραμείνει ὁ Παῦλος ἐπὶ τριετίαν (53 - 58) καὶ ἴδρυσεν μὲ κόπους, ἀγῶνας καὶ κινδύνους Χριστιανικὴν ἐκκλησίαν ἀξιόλογον. Εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς Μιλήτου ἔλαβε χώραν ἢ συγκλητικὴ σκηνὴ τοῦ τελευταίου ἀποχωρισμοῦ καὶ ἠκούσθησαν αἱ τελευταῖαι συμβουλαὶ καὶ ὑποθήκαι τοῦ Ἀποστόλου πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου.

πολλῶν δακρῶν καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων, ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους, διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλῆσι τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετάνοιαν καὶ πίστιν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς, πλὴν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται λέγον ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις μένουσιν. Ἄλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχὴν μου τιμίαν ἑμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ἔψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες, ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Διὸ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων· οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ. Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. Ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἀφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. Διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρῶν νουθετῶν ἕνα ἕκαστον. Καὶ τὰ νῦν παρατίθεται ὑμᾶς, ἀδελφοί, τῷ Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. Ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα· αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρεῖαις μου καὶ τοῖς οὔσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐται. Πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν ὅτι οὕτω κοπιῶντες δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε· μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, θείς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσήύξατο. Ἰκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων, καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουσαν αὐτόν, ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. Προέπεμπον δὲ αὐτόν εἰς τὸ πλοῖον.

Γενική παρατήρησις

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν Ἀποστόλων. Ἡ ὑπὸ τοῦ Κυρίου πρόσκλησις τοῦ Παύλου ἀποτελεῖ ὁμολογουμένως σταθμὸν ἀξιοσημείωτον εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οὗτος διακρίνεται μεταξὺ τῶν μεγάλων φυσιογνωμιῶν τῆς θρησκείας μας.

*Ἔργον ἰδικόν του κυρίως εἶναι ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Ἑλλήνων. Τὸ ὄξυ πνευμά του ἀντελαμβάνετο τὴν σημασίαν τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τοὺς Ἕλληνας. Εἰργάσθη ὅσον οὐδεὶς ἄλλος. Εἰς αὐτὸν ὀφείλεται ἡ τιμὴ ὅτι διέσπασε τὸν σφικτὸν θώρακα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι ἤθελον νὰ φυλακίσουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὸ ἔργον τοῦ Παύλου ἔγινε παγκόσμιος θρησκεία. Βαθύτερον ἀπὸ οἰονδήποτε ἄλλον ἀπόστολον συνέλαβε τὸ ἀκριβὲς καὶ βαθὺ νόημα τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου καὶ ἀπέβη ὁ κυριώτερος ἐρμηνευτὴς του.

* Ὑπῆρξεν ἀκούραστος ὁδοιπόρος καὶ σπορευτής. Διέσχισε πολλάκις τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ διέτρεξε τὴν Ἑλλάδα. Ἐσπειρε τὸν σπόρον τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ. Ἀνεχώρει ἀπὸ μίαν πόλιν καὶ ἐπανήρχετο πάλιν. Τὸ ἀνήσυχον πνευμά του παρηκολούθει τὰ πάντα. Ἐγραφεν ἐπιστολάς, ὡσάκις δὲν ἠδύνατο αὐτοπροσώπως νὰ τακτοποιήσῃ ἀναφνόμενα ζητήματα εἰς τὰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας, τὰς ὁποίας ἴδρυνεν. Ἐφώτιζε τοὺς μὴ γνωρίζοντας, παρεκάλει, ἤλεγχεν, ἠπειλεί, ἀποβλέπων εἰς ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν, τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Ἐὐαγγελίου. Αἱ κακουχίαι καὶ οἱ κίνδουνοι τῶν ταξειδιῶν ἦσαν ἀνίκανοι νὰ τοῦ ἀνακόψουν τὴν ὁρμὴν. Αἱ φυλακίσεις, οἱ ραβδισμοί, αἱ δοκιμασίαι ἦσαν δι' αὐτὸν πηγὴ θάρρους. Ἦτο ἄνθρωπος δράσεως καὶ πίστεως.

Χάρις εἰς τὴν προσπάθειαν τοῦ Παύλου ἡ Μ. Ἀσία, ἡ Μακεδονία, ἡ Ἑλλὰς ἐδέχθησαν τὸν Χριστιανισμὸν. Ἡ Ρώμη ἐδιδάχθη ἀπὸ αὐτόν. Ἡ Συρία καὶ αὐτὴ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἤκουσαν τὸ κήρυγμά του.

Τὸ ἔργον του ἐστεφάνωσεν ὁ μαρτυρικός του θάνατος. Ὑπέστη τὸ μαρτύριον εἰς τὴν Ρώμην ἐπὶ Νέρωνος ἴσως τὸ 67 μ.Χ. Προσῆλθεν εἰς τὸ μαρτύριον μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐπετέλεσε πλήρως τὸ καθήκον του. Ὀλίγον ἄλλως τε πρὸ τοῦ θανάτου του εἶχε γράφει πρὸς τὸν μαθητὴν του Τιμόθεον: « τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν

δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. Λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι Κύριος».

4. Η ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ *

ΑΙ ΤΙΝΕΣ κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφούς ὅτι ἐὰν μὴ περιτέμνησθε τῷ ἔθει Μωυσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι. Γενομένης οὖν στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβῃ πρὸς αὐτούς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τινὰς ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τὴν Φοινίκην καὶ Σαμαρείαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς.

Παραγερόμενοι δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνηγγεiliάν τε ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως. Ἐξανέστησαν δὲ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωυσέως.

Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου. Πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης ἀναστάς Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς: ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι. Καὶ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς δοὺς αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καθὼς καὶ ἡμῖν, καὶ οὐδὲν διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρῖσας τὰς καρδίας αὐτῶν. Νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν Θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τρά-

* Σπουδαῖον ζήτημα ἀπασχόλησε τοὺς χριστιανούς τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῆς Μ. Ἀσίας κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους. Ἐγενήθη δηλ. ἐρώτημα, ἐὰν οἱ ἐξ ἐθνικῶν προερχόμενοι χριστιανοὶ ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ τηροῦν τὰς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἐκλήθη νὰ ἀποφασίσῃ ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος, ἡ ὁποία συνήλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα περίπου τὸ ἔτος 50 μ.Χ.

χηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι ; Ἄλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι καθ' ὃν τρόπον ἀκαεῖνοι. Ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος καὶ ἤκουον Βαρνάβαν καὶ Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι δι' αὐτῶν.

Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων· ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου. Ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἔθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. Μωυσῆς γάρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος. Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον Βαρσαββᾶν καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν τάδε· οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἔθνῶν χαίρειν. Ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξεληθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες περιτέμεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, οἷς οὐ διεστείλαμεθα, ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδόν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀπεστάλακαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. Ἐδοξε γάρ τῳ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βᾶρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. Ἐρωσθε.

Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες ἦλθον εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολὴν. Ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

1. Η ΙΣΧΥΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ*

ΟΤΕ ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ἕπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. Καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑρωδιανῶν λέγοντες· διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων· εἰπέ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; Ἐξεστὶ δούναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ; Γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπε· τί με πειράζετε, ὑποκριταί; Ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κῆνσου. Οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. Καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνος ἢ εἰκῶν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; Λέγουσιν αὐτῷ· Καίσα-

* Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰησοῦ ἀπησχόλει τοὺς Ἰουδαίους τὸ ἐξῆς ζήτημα. Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἐπιβάλοι εἰδικὸν φόρον κατὰ κεφαλὴν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔκοψαν ἰδιαιτερον νόμισμα ἀξίας ἐνὸς δηναρίου, τὸ ὁποῖον ὠνομάζετο κῆνσος. Μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων λοιπὸν ὑπῆρχον διαφωναί, ἐὰν ὁ φόρος αὐτὸς ἦτο σύμφωνος πρὸς τὸν Μωσαϊκὸν νόμον. Οἱ Φαρισαῖοι ἐπίστευον ὅτι ἦτο παράνομος ἡ πληρωμὴ κεφαλικοῦ φόρου εἰς ξένον ἡγεμόνα. Ὁ φόρος ὀφείλεται, ἔλεγον, μόνον εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων. Ἄλλοι ἐξ ἀντιθέτου, ὅπως οἱ Ἑρωδιανοί, οἱ ὑποστηρικταὶ τοῦ βασιλείως Ἑρώδου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀντύπα, εἶχον ἀντίθετον γνώμην.

Ὁ Ἰησοῦς ἐκλήθη ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, ἵνα λύσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἡ σκέψις ὁμοῦ τῶν Φαρισαίων ἦτο πονηρά. Ἐπιζήτουν δηλ. νὰ παγιδεύσωσιν τὸν Ἰησοῦν εἰς τοὺς λόγους. Διότι, ἐὰν μὲν ἔτιδεν ἀρνητικὴν ἀπάντησιν, θὰ καταγγέλλοι αὐτὸν ὡς ἐπαναστάτην ἐνώπιον τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς. Ἐὰν δὲ ἔτιδεν καταφατικὴν ἀπάντησιν, θὰ ἤρχετο εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ αἰσθημα τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἐμίσει τὸν φόρον τοῦτον. Ἰδοὺ ὁμοῦ ποία ὑπῆρξεν ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία ρυθμίζει σαφῶς τὴν σχέσιν τοῦ νόμου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου ἐκτίθει τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου. Ψηφισοῦντο ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ρος· τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. Καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

2. ΣΧΕΣΙΣ ΘΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΟΤΕ ΑΠΕΛΘΩΝ ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις ἤγαγεν αὐτοὺς (τοὺς ἀποστόλους) οὐ μετὰ βίας· ἐφοβοῦντο γάρ τὸν λαόν, ἵνα μὴ λιθασθῶσιν· ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. Καὶ (Πράξ. Ε' 26-32) ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς λέγων· οὐ παραγγελία παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ ; Καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλήμ τῆς διδασχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου.

Ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπον· πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου· τοῦτον ὁ Θεὸς ἀρχηγόν καὶ σωτῆρα ὕψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Καὶ ἡμεῖς ἐσμεν αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ρημάτων τούτων, καὶ τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ Ἅγιον ὃ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

- 1.—Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν καταργεῖ τὴν κρατικὴν ὀργάνωσιν. Τοῦναντίον παραδέχεται τὰ ἀγαθὰ τῆς ὀργανωμένης πολιτείας καὶ συνιστᾷ τὴν ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους καὶ τοὺς ἄρχοντας.
- 2.—Ἡ εἰς πολιτείαν ὀργάνωσις τῶν Ἑλλήνων στηρίζεται ἐπὶ αἰῶνας ἤδη εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Νομίζει κανεὶς ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς εἶναι ἀδελφοὶ δανεῖζοντες ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματός των, ὥστε νὰ κατορθώωσιν νὰ νικοῦν πολλὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας φέρει ἡ μακρὰ των ζωή.

3.—²Εὰν ὁ ἀνθρώπινος νόμος ἐρχεται εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, τότε ὁ ἄνθρωπος πρέπει μᾶλλον νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν θεῖον παρὰ εἰς τὸν ἀνθρώπινον νόμον.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

1. Ὁ Θεὸς δημιουργεῖ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον

α) Ὁ κόσμος. — Ἐν ἀρχῇ = κατ' ἀρχάς, ἐνῶ τίποτε ἄλλο δὲν ὑπῆρχε. ἐποίησε = ἐδημιούργησε. οὐρανὸν καὶ γῆν = ὅλον τὸν κόσμον· δηλ. τοὺς ἀστέρας, ποὺ εἶναι εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν. ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος = ἀδιαμόρφωτος, χωρὶς νὰ λάβῃ τὴν τελικὴν τῆς μορφῆς· ἔρημος καὶ ἐστερημένη πάσης ζωῆς. Ἀόρατος, ἀκατασκεύαστος, σκότος, ἄβυσσος· διὰ τῶν λέξεων αὐτῶν δίδεται μία πλήρης εἰκὼν τῆς φρικώδους καταστάσεως τῆς γῆς, πρὶν ἀκόμη ἐκδηλωθῆ ἔπ' αὐτῆς οἰαδήποτε δημιουργικῆ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. πνεῦμα = ἄνεμος, ἢ ἄυλος δύναμις. Πνεῦμα Θεοῦ = ἡ δημιουργικὴ καὶ ζωοποιὸς δύναμις τοῦ Θεοῦ. Εἶπεν ὁ Θεός· εἶναι ἔκφρασις ἀνθρωποπαθῆς, διότι ὁ Θεὸς παρίσταται ὡς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔχει φωνὴν καὶ λόγον. γεννηθήτω φῶς = νὰ γίνῃ τὸ φῶς. καλὸν = ὠραῖον (αἰσθητικὴ ἀποψις), κατὰλληλον διὰ τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον ἐδημιουργήθη (λογικὴ ἀποψις). καὶ διεχώρισεν· πρόκειται περὶ χρονικῆς διαδοχῆς φωτὸς καὶ σκοτοῦς. ἡμέρα = μεγάλη περίοδος χρόνου ἀντιστοιχοῦσα πρὸς γεωλογικὴν περίοδον (περίοδον τῆς ἡλικίας τῆς γῆς). στερῆμα = στερεὸς οὐράνιος θόλος, ὁ ὁποῖος κρατεῖ τὸ ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ ὕδωρ.

Ἡ γῆ κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς δημιουργίας ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς δημιουργικῆς δραστηριότητος τοῦ Θεοῦ (γεωκεντρισμός). Τὸ ἔργον τῆς τρίτης ἡμέρας διαιρεῖται εἰς δύο στάδια ἀκολουθοῦντα

κατὰ λογικὴν διαδοχὴν. Κατὰ τὸ πρῶτον τὰ ὕδατα ἀποσύρονται εἰς τὰς βαθείας γραμμὰς τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Κατὰ τὸ δεύτερον παντὸς εἶδους χλόη καὶ δένδρα καλύπτουν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. *συνιαγωγή* = συγκέντρωσις. *ὀφθήτω* = ἄς φανῆ. *συνήθη* = ἐμαζεύθη. *συστήματα τῶν ὑδάτων* = τὸ σύνολον τῶν ὑδάτων. *ἐξήνεγκε* = ἐξέφερε, ἐβλάστησε. *καθ' ὁμοιότητα* = ἵνα ὁμοιάζουν. *ξύλον* = δένδρον. *κατὰ γένος* = κατὰ εἶδη. *φωστῆρες* . . . εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς = σώματα φωτεινά, ἵνα φωτίζουν τὴν γῆν. καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα = ἄς εἶναι διακριτικὰ σημεῖα. Καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν = ἄς εἶναι, ἵνα φωτίζουν. εἰς ἀρχὰς = ἵνα ἀρχῇ. Τριπλῆ εἶναι ἡ ἀποστολὴ τῶν ἀστέρων : α) νὰ φωτίζουν τὴν γῆν, β) νὰ χωρίζουν χρονικῶς τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν νύκτα καὶ γ) νὰ χαρακτηρίζουν τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους μετὰς περιοδικὰς τῶν κινήσεις. Ὁ ἱερὸς συγγραφεὺς τονίζει ἰδιαιτέρως τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀστέρων, διὰ νὰ προφυλάξῃ τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσαν εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν ἀστρολατρείαν. *ἐρπετὰ*· ἔννοεῖ τὰ θαλάσσια ζῷα. *ψυχῶν ζωσῶν* = μετὰ ζώην, ζωτανά. καὶ *εὐλόγησεν*· διότι οἱ Ἑβραῖοι ἐπίστευον ὅτι τὰ μὲν ζῷα ἔχουν ζώην, τὰ φυτὰ ὅμως δὲν ἔχουν. *πληρώσατε* = γεμίσατε. Τὰ ζῷα διαίρουνται εἰς τρεῖς κατηγορίας : α) εἰς τὰ τετράποδα = τὰ ζῷα τῆς οἰκίας, τὰ οἰκόσιτα, β) εἰς τὰ ἐρπετὰ καὶ γ) εἰς τὰ θηρία, τὰ ζῷα τοῦ δάσους.

β) Ὁ ἄνθρωπος. — Ποιήσωμεν ὁ πληθυντικὸς φανερώσει τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἀγίας Τριάδος. *κατ' εἰκόνα*· δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ εἰς τὴν πνευματικὴν φύσιν αὐτοῦ· εἰς τὰς νοητικὰς καὶ ἠθικὰς ἰκανότητας, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐπροικίσθη δηλ. ἀπὸ τὸν Θεὸν μετὰ νοῦν, συνείδησιν καὶ ἐλευθέραν θέλησιν. *καθ' ὁμοίωσιν*· διαγράφεται διὰ τῶν λέξεων τούτων ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Πρέπει δηλ. ὁ ἄνθρωπος νὰ γίνῃ ὁμοίος μετὰ τὸν Θεόν. *Θὰ ἐπιτύχη* δὲ αὐτό, ἐὰν κάμῃ καλὴν χρῆσιν τῶν πνευματικῶν ἐφοδίων, τὰ ὅποια ἔλαβε διὰ τῆς *κατ' εἰκόνα* δημιουργίας. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ γίνῃ ὁμοίος μετὰ τὸν Θεὸν μόνον κατὰ χάριν. καὶ *εὐλόγησεν*· διὰ δύο λόγους : α) διὰ τὸν ταχὺν πολλαπλασιασμὸν καὶ β) διὰ τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ ὅλων τῶν δημιουργημάτων τὰ ὅποια εἶναι εἰς τὴν γῆν. *εἰς βρῶσιν* = πρὸς διατροφήν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ πρῶτοι

ἄνθρωποι ἐτρέφοντο διὰ τῶν καρπῶν τῶν δένδρων καὶ τῶν χόρτων τῆς γῆς· καὶ ἡ γὰρ ἐν = καὶ ὠδήγησεν, ἵνα ἀφ' ἑνὸς μὲν ὀνομάσῃ ἕκαστον μὲ τὸ ὄνομά του, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἵνα ἀντιληφθῇ τὴν ἰδικήν του ἀνωτερότητα. ἔκστασις = βαθὺς ὕπνος. πλεῦρά· ἔχει μεταφορικὴν σημασίαν· θέλει νὰ δηλώσῃ τρία τινά: α) τὸν στενότατον σύνδεσμον μεταξύ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, β) ὅτι ἡ γυνὴ εὐρίσκεται παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἀνδρὸς ὡς βοηθὸς καὶ γ) τὴν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐξάρτησιν τῆς γυναικός.

2. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἐν τῷ Παραδείσῳ

Παράδεισος· λέξις περσικὴ σημαίνουσα κῆπον γεμᾶτον δένδρα καὶ νερά. Ἐδέμ = εὐχαρίστησις· ἦτο εὐφορος ἕκτασις ἀπλουμένη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν Τίγρητος καὶ Εὐφράτου. ὠραῖον εἰς ὄρασιν = ἀξιοζήλευτον. καλὸν εἰς βρωσιν = νόστιμον. εἰδέναι = νὰ διακρίνῃ. ἐργάζεσθαι· ἡ ἐργασία εἶναι τὸ μόνον μέσον τῆς συντηρήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἐργασία ἐθεωρεῖτο κατ' ἐξοχὴν ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς. Ἀδάμ = γῆ, χωματένιος. βρώσει φαγῆ = θὰ φάγη (ἐβραϊσμός). ἡ δ' ἄν ἡμέρα φάγητε = τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ φάγητε.

3. Παρακοὴ καὶ πτώσις

Ὁφεις· εἶναι ἡ προσωποποίησις τοῦ κακοῦ, ὁ διάβολος. οὐδὲ μὴ ἄψησθε αὐτοῦ = οὔτε νὰ ἐγγίσητε αὐτὸ (ἐκφραστικὴ ὑπερβολή). οὐ θανάτω ἀποθανεῖσθε = ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἀποθάνητε. ὡς Θεοὶ = ἰσόθεοι, διότι θὰ ἐγνώριζον τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν. ὠραῖον τοῦ κατανοῆσαι = εὐχάριστον νὰ γνωρίσῃ αὐτό. διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ = ἀντελήφθησαν διὰ τοῦ ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως τὴν γνῶσιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Τοῦτο εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς παρακοῆς. περιπατοῦντος· ἐκφρασις ἀνθρωποπαθῆς. καὶ ἐκρύβησαν· ἀπὸ συναίσθησιν τῆς ἐνοχῆς, ἀπὸ ἐντροπῆν καὶ φόβον. Τὴν εἰκόνα ταύτην μεταχειρίζεται καὶ ἡ ποιήτρια Κασσιανὴ εἰς τὸν γνωστὸν ὕμνον της, ὁ ὁποῖος ψάλλεται εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τὸ ἑσπέρας τῆς Μ. Τρίτης. ἐντέλλομαι = δίδω ἐντολήν, παραγγέλλω. αὐτὸς σοῦ τηρήσει κεφαλὴν καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν = Ἐνῶ αὐτὸς (ὁ ἀπόγονος, ὁ Ἰησοῦς Χριστός) θὰ σοῦ συντρέβῃ τὴν κεφαλὴν, σὺ (ὁ διάβολος) θὰ θανατώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν του διὰ τῆς ἐναντίον αὐτοῦ ἐξεγέρσεως

τῶν Ἑβραίων. π τ ε ρ ν α' ἐξεικονίζεται ἐνταῦθα διὰ τῆς λέξεως αὐτῆς ἢ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἡ κατάρτα αὐτῆ ταυτοχρόνως καὶ ἡ πρώτη ἀκτίς φωτὸς καὶ παρηγορίας εἰς τὴν θλιβεράν θέσιν, εἰς τὴν ὅποιαν ἐξέπεσεν ὁ ἄνθρωπος. Ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς θὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον Ἐκεῖνος, ποῦ θὰ ἔχη τὴν δύναμιν νὰ συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφeos, δηλ. ὁ Κ.Η.Ι.Χ. ἐ ξ α π έ σ τ ε ι λ ε = ἐξεδίωξε. π α ρ ά δ ε ι σ ο ς τ ρ υ φ ῆ ς = κῆπος εὐχαρίστου διαμονῆς. Χ ε ρ ο υ β ῖ μ = φύλακες ἄγγελοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

1. Ἡ πρὸς τοὺς Πατριάρχας καὶ τὸν Μωυσέα Διαθήκη

α) Ν ὠ ε. — Δ ι α θ ή κ η = συμφωνία, οἰ κ έ τ η ς = ὑπηρέτης, π λ α τ ύ ν ω = αὐξάνω, μεγαλώνω. οἰ κ ο ς = περιουσία, γένος. Ἐνταῦθα σημαίνει τὴν ἐκ τῶν τοῦ γένους τοῦ Σῆμ ἐξάρτησιν τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἰάφεθ. Σαφῶς ὑπαινίσσεται ἐδῶ ὁ Νῶε ὅτι ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ Σῆμ θὰ γεννηθῇ ὁ Σωτήρ.

β) Ἀ β ρ α ά μ. — Ἀ β ρ α μ = πατήρ μέγας. Ἀ β ρ α ά μ = πατήρ πλήθους, ὦ φ θ η = ἐφανερώθη. ἄ μ ε μ π τ ο ς = ἄνευ μομφῆς, τέλειος· τ ὀ ρ ῆ μ α = τὴν ἐντολήν. ἐ φ ε ί σ ω = ἐλυπήθης, ἐλογάριασες (ρ. φεῖδομαι). ἐ ν ε υ λ ο γ η θ ῆ σ ο ν τ α ι... γ ῆ ς = θὰ εὐλογηθοῦν εἰς τοὺς ἀπογόνους σου ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, διότι ἐκ τῶν ἀπογόνων σου θὰ γεννηθῇ ὁ Σωτήρ τοῦ κόσμου. ἄ ν θ' ὦ ν = ἀντί ὄσων, ἐπειδῆ.

γ) Ἰ α κ ώ β. — Τ ῖ ἄ π α ν τ ῆ σ ε ι ὅ μ ῖ ν = τί θὰ σᾶς συμβῇ. Ἰ σ ρ α ῆ λ = ἰσχυρός. Οὕτω ὀνομάζονται οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰακώβ. α ἰ ν έ σ α ι σ α ν = θὰ σέ ὑμνήσουν. α ἰ χ ε ῖ ρ ε ς σ ο υ... ἐ χ θ ρ ῶ ν σ ο υ· εἶναι τοῦτο μία ἀνθρωποπαθῆς παράστασις ἐμφανίζουσα ὑπεροχὴν ἀκατανίκητον, σημαίνουσα θὰ ὑπερισχύῃς πάντοτε τῶν ἐχθρῶν σου. ἔ ω ς ἄ ν ἔ λ θ η τ ἄ ἀ π ο κ ε ἰ μ ε ν α α ὗ τ ῶ = μέχρις ὅτου ἔλθῃ Ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ ἐξουσία, δηλ. ὁ Κ.Η.Ι.Χ. π ρ ο σ δ ο κ ῖ α ἐ θ ν ῶ ν = ἐκεῖνος τὸν ὅποιον ἀναμένουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, δηλ. ὁ Σωτήρ.

δ) Μ ω υ σ ῆ ς. — Ἡ τ ῆ σ ω = ἐζήτησες. Χ ω ρ ῆ β' τὸ ὄρος Σινά. ὁ ὕ π ρ ο σ θ ῆ σ ο μ ε ν ἄ κ ο ὕ σ α ι = δὲν δυνάμεθα νὰ ἀκούσωμεν.

οὐδὲ μὴ ἀποθάνωμεν = διὰ νὰ μὴ ἀποθάνωμεν. Οἱ Ἰσραηλιῖται ἐφοβήθησαν ὑπερβολικὰ εἰς τὸ ὄρος Σινά, ὅταν ἐνεφανίσθη ὁ Θεός, διὰ νὰ παραδώσῃ τὸν νόμον του. Παρεκάλεσαν τὸν Θεὸν νὰ μὴ ἐμφανισθῇ πλέον κατ' ἐκεῖνον τὸν τρόπον. Διὰ τοῦτο ὑπόσχεται ὁ Θεὸς ὅτι θὰ στείλῃ προφήτην, ὁ ὁποῖος θὰ ἔχῃ μὲν τὴν μορφήν ἀνθρώπου, θὰ διδάξῃ ὅμως τὴν διδασκαλίαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ προφήτης αὐτὸς εἶναι ὁ Κ.Η.Ι.Χ. ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ = ἐγὼ θὰ ζητήσω καὶ θὰ λάβω ἰκανοποίησιν διὰ λογαριασμόν του.

2. Τὸ σημεῖον τοῦ χαλκοῦ ὄφρα

Ὡρ: ὄρος ΝΑ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. προσώχθισεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν = ἐκουράσθη, ἐβάρυνθη ἡ ψυχὴ μας. ἐν τῷ ἄρτω τῷ διακένω τοῦ τῷ = μὲ τὸν κούφιον (ἀνοστος) τοῦτον ἄρτον. ἐξῆλαί = παρακάλεσε. ἀφελέτω = ἄς πάρῃ, ἄς σηκώσῃ. σημεῖον = πάσσαλος, κοντός. ἐὰν δάκη = ἐὰν δαγκώσῃ. παρηνέβαλον = κατεσκήνωσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ο ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ

1. Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος

Διαμάρτυραι = πληροφόρησε. ἄγνισον = νὰ καθαρίσῃς. ἐναντίον = ἐνώπιον. νεφέλη γνοφώδης = μαῦρον σκοτεινὸν σύννεφον. ἐπτοήθη = ἐφοβήθη. ἐξέστη = ἐξεπλάγη, τὰ ἔχασε. προβαίνουσαι = πλησιάζουσαι. Ἐγὼ ὁ Θεὸς παρουσιάζεται ὡς μόνος Θεός (Μονοθεϊσμός). εἶδωλον = εἰκὼν, τὸ ἐκ ξύλου ἢ λίθου ἢ μετάλλου ὁμοίωμα, τὸ ξόανον. ζηλωτῆς = ζηλότυπος, ζηλιάρης. ἔλεος = εὐεργεσία. ἐπιματαίω = ἀνευλόγου, ἀνευλαβῶς. ἀγιάζω = σέβομαι, τιμῶ. ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου = ὁ ὑπηρέτης σου καὶ ἡ ὑπηρέτριά σου. ἵνα εὔσοι γένηται = ἵνα εὐτυχήσῃς. ἀγαθὴ = εὐφορος.

2. Ἀπάνθισμα ἄλλων διατάξεων τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου

Παραθήσῃ = νὰ ἐκθέσῃς, νὰ εἴπῃς. τυπτω = κτυπῶ. κολογῶ = ὑβρίζω. ἀποτίω τῆς ἀργίας = πληρώνω τὰ

ἡμερομίσθια τῶν ἡμερῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἔμεινεν ἄεργος (λόγω τοῦ τραύματος). **ιατρεῖα** = νοσήλεια. **κερατίζω** = τρυπῶ διὰ τῶν κεράτων. **πρότῆς χθές** = πρό πολλῶν ἡμερῶν. **ἀνέλη** = φωνεῦση (ρ. ἀναιρῶ). **ψυχῆ** = ζωή. **διόρυγμα** = ἡ κρύπτη, τὸ σπήλαιον, τὸ μαντρί. **ἐὰν ἀνατείλη ὁ ἥλιος** = ἐὰν τὸν προφθάσῃ ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου. **ἐὰν μὴ ὑπάρχη αὐτῷ** = ἐὰν δὲν ἔχη ἄλλην περιουσίαν. **πραθήτω** = ἀς πωληθῆ. **τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ** = τὰ εὐφορώτερα μέρη τοῦ ἀγροῦ. **προσήλυτος** = ὁ ξένος, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς τὸν οἶκον, ὑπηρέτης. **πενιχρὸς** = πτωχός. **οὐκ ἔση αὐτὸν κατεπείγων** = δὲν θὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ σοῦ ἐπιστρέψῃ συντόμως τὸ δάνειον. **ἐνεχύρασμα** = τὸ ἐναντι ἐνεχείρου δάνειον. **περιβόλαιον** = ἔνδυμα. **ἀπαρχὰς ἄλωνος καὶ ληνοῦ** = τὰ πρῶτα στάχυα καὶ σταφύλια. **ληνὸς** = κάδος, ὁ ὁποῖος δέχεται τὸν μούστον. **Οἱ Ἰσραηλῖται προσέφερον εἰς τὸν Θεὸν τὰς ἀπαρχὰς**, δηλ. τὰ πρῶτον ὠριμάζοντα προϊόντα των, ὅπως καὶ τὰ πρωτογέννητα ζῴων των. **ὁ θηριάλωτος** = ὁ σπαρασσόμενος ὑπὸ θηρίου. **ἀκοήματαία** = κακὴ, ἀνήθικος πρότασις. **ἐκκλίνω μετὰ πλειόνων** = πηγαίνω μὲ τὸ μέρος τῶν πολλῶν, συμφωνῶ μὲ τοὺς πολλοὺς. **γόμος** = φορτίον. **ἀλλὰ συναρεῖς** = ἀλλὰ θὰ σηκώσῃς μαζί μὲ αὐτόν. **οὐ διαστρέψεις...** **αὐτοῦ** = δὲν θὰ ψευδομαρτυρήσῃς, ἵνα ἀδικήσῃς πτωχόν. **λυμαίνεταί (τὰ δῶρα)** = τὰ δῶρα προσβάλλουν τὸ δίκαιον. **ἀνήσεις** = ἀφήσεις. **ἔδομαι** = τρώγω. **ἵνα ἀναψύξῃ** = ἵνα ἀναπαυθῆ. **οὐκ ἀναμνησθήσεσθε** = οὔτε νὰ ἐνθυμηθῆτε κἀν. **εἰσοίσεις** = θὰ προσφέρῃς.

3. Οἱ Ἰσραηλῖται λατρεύουν τὸν Θεὸν

α) **Τὸ Πάσχα**. — **Πατριὰ** = οἰκογένεια. **συλλήψεται** = θὰ λάβῃ, θὰ καλέσῃ. **τὸ ἀρκοῦν** = τὸ ἀρκετὸν, τὸ ἀνάλογον. **τέλειον** = σῶν, ἀρτιμελές. **ἐνιαύσιον** = ἐνὸς ἔτους. **φλιά** = τὸ πορτόξυλον, ἡ θύρα. **ὀπτὸς** = ψητός. **οὐκ ἀπολείψεται** = δὲν θὰ μείνῃ. **οὐ συντρίψετε** = δὲν θὰ συντρίψετε. **πικρίδες** = πικρὰ χόρτα. **ἡψημένον ἐν ὕδατι** = βρασμένον. **πάσχα** = διάβασις. **σκεπάσω** = θὰ προστατεύσω. **πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι** = καταστρεπτικὸν κτύπημα. **εἰκάδος** = εἰκοστῆς. **γεϊώρας** = ξένος, ὁ ὁποῖος συνήθως ἐχρησιμοποιοεῖτο ὡς ἀγροφύλαξ.

ὕσσων = φυτὸν ἀρωματικόν, τὸ ὁποῖον κατεῖχεν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ τὴν θέσιν ποῦ κατέχει ὁ βασιλικὸς εἰς τοὺς χριστιανούς. σταθμοί = τὰ ξύλα, ποῦ συγκρατοῦν τὴν θύραν, τὰ πορτόξυλα. καθίξετε τῆς φλιᾶς = θὰ βάψετε τὴν θύραν. ἐρρύσατο = ἔσωσε.

β) Ἡ Πεντηκοστή. — Δράγμα = τὸ χειρόβολον, τὸ δέματι τῶν καρπῶν. προσοίσετε = θὰ προσφέρετε. βουκόλιον = ἀγέλη βοῶν. ἀμώμους = καθαρούς, χωρὶς σημάδια εἰς τὰ μαλλάτων. χίμαρος = κατσίκαι ἐνὸς ἔτους, βετούλι. ὀλοκάτωμια = ἐλέγετο ἡ θυσία, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκαίετο ἐξ ὀλοκλήρου τὸ θυσιαζόμενον ζῶον. πρωτογέννημα = οἱ πρῶτοι καρποί. ὑπολείψεις = θὰ ἀφήσης.

γ) Ἐξιλασμός. — Ἐξιλασμός = ἐξουμενισμός, συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν.

δ) Σκηνοπηγία. — Γεννήματα τῆς γῆς = καρποὶ τῆς γῆς. κάλλυνθρα = κλάδοι καλλωπιστικοί. ἄγνος = λυγαριά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

1. Ὁ Μωυσῆς καὶ οἱ Ἰσραηλίται ὕμνουσιν τὸν Θεόν

Ἦσεν = ἔψαλε (ρ. ἄδω). ᾠδὴ = ὕμνος. ἦσαν καὶ εἰπαν = ἔψαλαν τὰ ἐξῆς (Ἐβραϊσμός). ἐνδόξως δεδόξασται = ἔχει δοξασθῆ ἐνδόξως. πόλεμος = πολέμιος, ἐχθρός. ἀναβάτης = ἵππεύς. βοηθὸς καὶ σκεπαστῆς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν = μὲ ἐβοήθησε καὶ μὲ ἐσκέπασε προστατευτικῶς διὰ νὰ μὲ σώσῃ. τριστάτας· ἐπὶ ἐκάστου πολεμικοῦ ἄρματος ἐπέβαινον τρεῖς. Ὁ μὲν εἶς ὡς ὀδηγὸς τοῦ ἄρματος καὶ οἱ δύο ὡς πολεμισταί. κατεπόθησαν = ἐβυθίσθησαν, τοὺς κατέπιεν ἡ θάλασσα. ἡ δεξιὰ χεὶρ = ἡ δύναμις (μεταφ.). πνεῦμα θυμοῦ = ὁ ἄνεμος τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ βίαιον φύσημα, τὸ ὁποῖον διεχώρισεν εἰς δύο τὴν θάλασσαν. διέστη = διεχωρίσθη. ἐπάγη ὡσεὶ τέχχος = ἐστάθησαν τὰ νερά στερεά, ὅπως τὸ τεῖχος. μεριῶσκύλα = θὰ μοιράσω λάφυρα. ἀνελεῶ = θὰ φονεύσω. ἔδυσαν ἐν ὕδατι =

ἐβυθίσθησαν εἰς τὴν θάλασσαν. ἐτάκθησαν = ἔλειψαν (ἀπὸ τὸν φόβον). δικάτηρτίσω = τὸ ὁποῖον ἠτοίμασες.

2. Τὸ κύνειον ἄσμα τοῦ Μωυσέως

Προσδοκάσθω = ἄς περιμένη με ἀγωνίαν. ὑετός = σιγανὴ βροχή. ἄγρωστις = ἀγριάδα. ὄμβρος = δυνατὴ βροχή. νιφετός = χιόν. αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κρίσεις = αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ εἶναι ὀρθαὶ καὶ δίκαιαι. Ὁ τρόπος δηλ. τῆς ζωῆς τὸν ὁποῖον παραγγέλλει ὁ Θεὸς εἶναι ὁ ὀρθός. μωμητός = ἐντροπιασμένος, ἀκάθαρτος. σκολιὰ = κακοήθης, στρεβλή. διεστραμμένη = διεφθαρμένη, κακή. ἡμέραι αἰῶνος = τὰ πολὺ παλαιὰ χρόνια. σύνετε ἔτη, ἔτη γενεῶν γενεαῖς = σκεφθῆτε τὰ χρόνια πολλῶν γενεῶν. μερίς = μερίδιον. σχοινίζω = μετρῶ διὰ σχοινίου. σχοίνισμα κληρονομίας = κληρονομικὸν μερίδιον. αὐτάρκησεν = ἔκαμιν αὐτάρκη. ἐκύκλωσεν αὐτόν = τὸν ἀγκάλιασε προστατευτικῶς. διεῖς = ἀπλώσας. τὰ μετὰ φρενα = ἡράχης. ἡ ἰσχὺς = ἡ δύναμις. ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς = τοὺς ἔδωκε τὴν δύναμιν νὰ κυριαρχήσουν τῆς γῆς. στέαρ = πάχος. πυρός = σῖτος. στέαρ νεφρῶν πυροῦ = τὸ παχύτερον μέρος τοῦ σίτου, ἡ καρδιὰ τοῦ σίτου. αἶμα σταφυλῆς = χυμὸς σταφυλῆς, κρασί. λακτίζω = κλωτσῶ, περιφρονῶ. παρώξυνάν με ἐπ' ἄλλοτρίοις = με ἐθύμωσαν διὰ τῆς λατρείας των πρὸς ξένους Θεοῦς. βδέλυμα = συχαμένον πρᾶγμα, τὰ εἶδωλα. ἤδεισαν = ἐγνώριζον. ἐπιλάθου = ἐλησμώνησες. ζηλῶ = ζηλεύω. ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν = θὰ κυττάξω ἄλλοῦ, θὰ παύσω νὰ ἐνδιαφέρομαι δι' αὐτούς. πίστις = ἐμπιστοσύνη. εἰ μὴ δι' ὄργην ἐχθρῶν = ἐὰν δὲν ἦτο φόβος μήπως ὀργισθοῦν οἱ ἐχθροί. ἕνα μὴ συνεπιθῶνται οἱ ὑπεναντίοι = ἕνα ἐπιτεθῶσι μαζί μου καὶ οἱ ἐχθροί. βουλή = σύνεσις, ὀρθὴ κρίσις. ἐπιστήμη = ὀρθὴ καὶ πλήρης γνώσις, κατανόησις. οὐκ ἐφρόνησαν συνιέναι = δὲν εἶχον τὴν φρόνησιν νὰ τὸ καταλάβουν. καταδέχομαι = ἐπιδέχομαι, παθαίνω.

3. Ἡ προσευχὴ τῆς Ἄννης τῆς μητρὸς τοῦ Σαμουὴλ

Ἐστερεώθη = ἐχάρη. κέρας = ἡ δύναμις, ἡ ὑπόληψις. ἐν Κυρίῳ = διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Κυρίου. ὑψηλὰ = ὑπερή-

φανα (λόγια). μεγαλορρημοσύνη = λόγοι αὐθάδεις. ἐπι-
 τήδευμα = γεγονός, ἔργον.
 θανατοῦ... κατὰγει εἰς Ἄδου } συνωνυμικός παραλληλισμός
 ζωογονεῖ... ἀνάγει
 ποιῶ κρίμα = ἀποδίδω δίκαιοσύνην. ὑψώσει κέρασ Χρι-
 στοῦ = θὰ ἀναδείξῃ καὶ θὰ ὑψώσῃ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Οἱ
 λόγοι αὐτοὶ ἀναφέρονται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κ.Η.Ι.Χ.

4. Ὁ Τωβίτ συμβουλεύει τὸν υἱὸν του

Ὁ ὅ παρθέτο = τὸ ὅποῖον κατέθεσεν. Ὁ Τωβίτ εἶχε κατα-
 θέσει πρὸς φύλαξιν εἰς τὸν Γαβαὴλ ἐκ Ραγῶν τῆς Μηδίας δέκα τάλαντα.
 ὑπερίδης = περιφρονήσης. ἐώρακεν = ἔχει δοκιμάσει. εὐο-
 δία = ἐπιτυχία. θέμα = ἀπόθεμα. ρύεται = σφίζει. οὐκ ἐᾶ =
 δὲν ἀφήνει. ἀχρειότης = σπατάλη. μὴ αὐλισθήτω = νὰ μὴ
 μείνῃ εἰς τὴν αὐλήν σου, νὰ μὴ κρατηθῇ ἀπὸ σέ.

5. Ἡ Ἰουδίθ σώζει τὴν πατρίδα της

Νουμηνίαι = ἡ πρώτη ἐκάστου μηνός, ἡ ὁποία ἐωρτάζετο
 ὑπὸ τῶν Ἑβραίων. ὑπελείπετο αὐτῆ = ἀφῆκεν εἰς αὐτὴν ὡς
 κληρονομίαν. τὰ πονηρὰ = τὰ ἀσεβῆ. ἄβρα = πιστὴ ὑπηρέτρια.
 ἐφεστῶσα = προϊσταμένη, οἰκονόμος, ἐπιστρέψει· διότι ἀπε-
 μακρύνθη ἔνεκεν τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ. πειράζω = δοκιμάζω,
 ἐλέγχω. σκεπάσαι = νὰ προστατεύσῃ. ἐνεχυράζω = βάζω
 ἐνεχυρον, δοκιμάζω. ὦν χάριν = ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων. ἐν τῷ
 ληφθῆναι ἡμᾶς = μετὰ τὴν ὑποταγὴν μας. ἐπύρωσεν =
 ἔκαψε, ἐδοκίμασε. λάκκος = δεξαμενὴ.

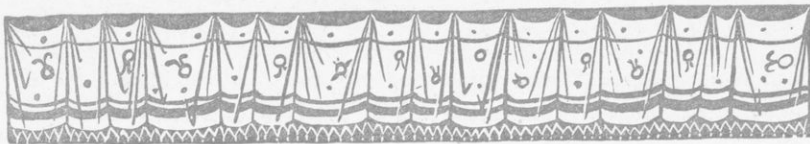
6. Ὁ ὕμνος τῆς Δεββώρας

Ἡσαν = ἔψαλαν. ἀπεκαλύφθη... λαῶ· διότι ὁ Θε-
 ὸς ἐφάνερωσεν εἰς τὸν Ἰσραὴλ τὸ θέλημά Του, ἀναδείξας ἄρχοντας καὶ
 ὁ λαὸς ἐδέχθη προθύμως. Σηεῖρ· ὄρος τῆς Ἰδουμαίας. ἔξοδος =
 ἐμφάνισις. ἀπαίρω = σηκώνομαι. Κύριος - Ἐλωὶ = ὁ Θεός.
 πρὸ προσώπου = ἐνώπιον (Ἑβραϊσμός). Ἐδῶ ἡ συγγραφεὺς
 ἐνθυμεῖται τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Κυρίου εἰς τὸ Σινὰ κατὰ τὴν παράδοσιν
 τοῦ Νόμου. Σαμεγάρ· πρόκειται περὶ Κριτοῦ, εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ

ὁποῖοι οἱ Ἰσραηλῖται ἐγκατέλειψαν τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔζησαν ἐν ἁμαρτίαις. θ υ ρ ε δ ς ἐ ἀ ν ὀ φ θ ῆ Ἰ σ ρ α ῆ λ = Οὐτε ἀσπίς οὔτε λόγχη θὰ φανῆ ἐν μέσῳ 40.000 Ἰσραηλιτῶν. τὰ διατεταγμένα τῶν Ἰσραηλ = οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραήλ. ἐπιβεβηκότες λαὸν Κυρίου· τὸ τεμάχον τοῦτο δύναται νὰ ἀποδοθῆ ὡς ἐξῆς: Σεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐπιβαίνετε ὑποζυγίων ἡ-εἴσθε ἄρχοντες ἢ πορεύεσθε πεζοὶ μαζί με ἄλλους εἰς τὴν ὁδόν, ὑμνήσατε με μεγάλην φωνὴν τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ μεταξὺ (ἐν μέσῳ) ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι πίνουν νερὸ ἀπὸ τὰς πηγὰς. Ὁ Θεὸς ἔδειξεν ἐκεῖ (εἰς τὸ ἕρος Σηεῖρ) τὴν δικαιοσύνην Του. Ὁ λαὸς κατῆλθεν ἀπὸ τῶν ὀρέων, ὅπου εἶχε καταφύγει, εἰς τὰς πόλεις. κ α τ ἄ λ ε ι μ μ α = ὑπόλειμμα. ἐξ ἐμοῦ = δι' ἐμοῦ. δι γ ο μ ῖ α = διπλοῦν φορτίον, δυστυχία. εἰς διαίρεσεις Ῥουβήν = ἵνα διασπάσουν τὴν ἐνότητα τῆς φυλῆς τοῦ Ῥουβήν. Γ α λ α ἄ δ' ἐννοεῖ τὴν φυλὴν τοῦ Γάδ. εἰς τί παροικεῖ πλοῖοις = διατί ἐκάθησεν (ἀμέριμος) πλησίον τῶν πλοίων, ἐπιτιδομένη εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ δὲν ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος; διέξοδος = λιμὴν. ὠνεῖδισε ψυχὴν = περιεφρόνησε τὴν ζωὴν του μέχρι θανάτου. Θ α ν ἄ χ καὶ Μ α γ ε δ ῶ = πόλεις τῆς Παλαιστίνης. παρ-ε-τάξαντο οἱ ἀστέρες ἐννοεῖ τὴν ἐξ οὐρανοῦ βροχὴν, ἢ ὁποῖα ἔκρινε τὴν μάχην. τ ρ ῖ β ο ς = ὁδός, τροχιά τῶν ἀστέρων. Μ η ρ ῶ ζ' = πόλις τῆς Παλαιστίνης. ὑπερέχοντες = οἱ ἄρχοντες. σφύρα κοπιῶντων = τὸ σφυρὶ τῶν ἐργαζομένων. διήλωσε = ἐκάρφωσε. ἐξοδευθεῖς = ἀποθανόν. σ κ ὕ λ α = λάφυρα. β ἄ μ α τ α = βαμμένα. τ ο ξ ῖ κ ὸ ν = τόξον, τὸ ὁποῖον στεγάζει τὴν θύραν.

7. Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἑσδρα ἀναδιοργάνωσις τῶν Ἰσραηλιτῶν

Ἐνέγκαι = νὰ μεταφέρῃ. ὁ συνιών = ἐκεῖνος πρὸς ἐννοεῖ. διέστειλεν ἐν ἐπιστήμῃ Κυρίου = ἐδίδασκε με σοφίαν Θεοῦ. συνῆκε = ἐνόησε, ἐκατάλαβε. οἱ συνετίζοντες = οἱ διδάσκοντες, οἱ νουθετοῦντες. λιπάσματα = λίπη, παχειὰ κρέατα. γλυκάσματα = γλυκίσματα. μὴ διαπίπτετε = μὴ λυπεῖσθε. σποδός = στάκτη, σκόνη. Ἦτο τοῦτο σημεῖον λύπης καὶ πένθους. ἐξηγόρευσαν = ἐξωμολογήθησαν. τὴν στάσιν = τὴν θέσιν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΙΗΣΟΥΣ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

1. Οὗτος ἐστὶν υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός...

Π α ρ α γ ἴ ν ε τ α ἰ = ἔρχεται. χ ρ ε ἰ α = ἀνάγκη. δ ι κ α ι ο -
σ ύ ν η = ἀρετή, ἡ ὑπακοή εἰς τὸ θεῖον θέλημα. ἐ ν ᾧ ε ὑ δ ὶ κ η σ α =
διὰ τοῦ ὁποίου ἔδειξα τὴν ἀγαθὴν μου διάθεσιν, ἵνα σώσω τὸν ἄνθρω-
πον. α ἴ ρ ω = σηκώνω. ὁ π ἰ σ ω μ ο υ = ὕστερα ἀπὸ ἐμέ. π ρ ῶ τ ο ς
= ἀνώτερος. τ ε θ ἑ α μ α ἰ· τοῦ ρ. θεῶμαι = βλέπω.

2. Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ...

Ἡ Κ α ι σ ἄ ρ ε ἰ α ἡ Φ ι λ ἰ π π ο υ ἦτο πόλις πλησίον τῶν πη-
γῶν τοῦ Ἰορδάνου, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ἑρμών. Ἐκτίσθη ὑπὸ
τοῦ τετράρχου Φιλίππου, υἱοῦ τοῦ Ἡρώδου, πρὸς τιμὴν τοῦ Τιβερίου
Καίσαρος. β ἄ ρ = υἱὸς (λέξ. ἑβραϊκή). σ ἄ ρ ξ κ α ἰ α ἴ μ α = ἄν-
θρωπος ἄνευ τῆς πνευματικότητος τοῦ ἡθικοῦ νόμου, ζῶν μόνον τὴν
ζωὴν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ φυσικὴν ζωὴν, ὡς ταύτην ἠσθάνθη ὁ ἄνθρω-
πος μετὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἔναντι τοῦ δημιουργοῦ του ἡθικὴν πτώσιν.
Ἐποδηλοῦται δηλ. διὰ τῶν λέξεων αὐτῶν ἡ ἐκπεσοῦσα διὰ τῆς προπατο-
ρικῆς ἀμαρτίας δημιουργία. ἐ π ἰ τ α ὕ τ η τ ῆ π ἔ τ ρ α = εἰς αὐτὸν
τὸν βράχον τῆς ὁμολογίας σου ὅτι εἶμαι ὁ Χριστός. π ὕ λ α ἰ ᾄ δ ο υ =
ὁ θάνατος, ὁ ᾄδης. κ α τ ἰ σ χ ὺ ω = νικῶ, κυριεύω. κ α ἰ δ ῶ σ σ ο ἰ·
διότι πρῶτος ὡμολόγησες ὅτι εἶμαι ὁ Χριστός. δι ε σ τ ε ἰ λ α τ ο =
παρηγγεῖλε. ἐ π ἰ τ ἰ μ ῶ = κάμνω συστάσεις, ἐμποδίζω. ἰ λ ε ῶ ς σ ο ἰ

Κύριε... = ἠσύχασε Κύριε, ὄχι Κύριε δὲν θὰ σοῦ συμβῆ αὐτό.
 σατανᾶς = διάβολος· ὀνομάζει τοιουτοτρόπως τὸν Πέτρον, διότι
 μόνον ὁ σατανᾶς δὲν ἤθελε τὴν σταύρωσιν τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ δι' αὐ-
 τῆς θὰ συνετρίβετο ἡ δύναμις του καὶ θὰ ἐσφάζετο τὸ ἀνθρώπινον γένος.
 σκάνδαλον = ἐμπόδιον, παγίς. σταυρὸς = τὰ καθήκοντα.

3. Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Ὑψίστου

Γάδαρα· πόλις Ν.Α.τῆς λίμνης Τιβεριάδος. τί ἐμοὶ καὶ
 σοί; = ποῖα σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ ἐμοῦ καὶ σοῦ; Οὐδεμίαν σχέσις
 ὑπάρχει.

4. Ἐκ τυφλοῦ τὸ φῶς

Παράγων = διερχόμενος. ἡμέρα = ἡ παροῦσα ζωὴ (μετα-
 φορικὴ σημασία). νόξ = θάνατος. κολυμβήθηρα τοῦ Σιλω-
 ᾶμ· δεξαμενὴ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου Σιών, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ
 μετεχειρίζοντο οἱ Ἰσραηλίται διὰ τὴν λατρείαν. σημεῖα = θαύματα.
 σχίσμα = διαφωνία. ἄρτι = μόλις τώρα. ἡλικίαν ἔχει =
 εἶναι ἐνήλικος, ἔχει συμπληρώσει τὸν 30ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. συ-
 νετέθειντο = ἀπεφάσισαν. ἀποσυναγωγος· ἐλέγετο ὁ ἀπο-
 μακρυνόμενος ἐκ τῆς συναγωγῆς. Οὗτος ἀπεκόπτετο τελείως ἀπὸ τὴν
 ὑπόλοιπον κοινωνίαν καὶ ἀπηγορεύετο μετ' αὐτοῦ πᾶσα θρησκευτικὴ,
 οικονομικὴ καὶ κοινωνικὴ σχέσις. ἐκ τοῦ αἰῶνος = εἰς τὴν
 ἱστορίαν, ποτέ.

5. Οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη

Τῆ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων = κατὰ
 τὴν ἀνατέλλουσαν ἐπομένην ἡμέραν τοῦ σαββάτου. Μαρία ἡ Μαγ-
 δαληνὴ· πρόκειται περὶ σεμνῆς καὶ ἐναρέτου γυναικὸς καταγομένης
 ἐκ τῆς πόλεως τῶν Μαγδάλων. Ταύτην ἐθεράπευσεν ὁ Κύριος πάσχου-
 σαν ἐκ δαιμονίων. ἄλλῃ Μαρία· εἶναι ἡ μήτηρ τοῦ Ἰακώβου τοῦ
 μικροῦ καὶ τοῦ Ἰωσῆ. Ἀμφότεροι οὗτοι εἶναι ἐκ τῶν 72 μαθητῶν τοῦ
 Κυρίου. ἡ ἰδέα = ἡ ὄψις. ἐσείσθησαν = ἐτρόμαξαν. προά-
 γει ὁμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν = σᾶς προτρέπει νὰ μετα-
 βῆτε εἰς τὴν Γαλιλαίαν. τῆς κουστωδίας = τῆς φρουρᾶς, ἡ
 ὁποία ἐφύλασσε τὸν τάφον. ἐὰν ἀκουσθῆ τοῦτο ἐπὶ τοῦ

ἡγεμόνος = ἐάν πληροφορηθῆ τοῦτο ὁ ἡγεμών. διεφημίσθη = διεδόθη. οὐ ἐτάξατο = ὅπου παρήγγειλε, ὅπου ὑπεσχέθη. μαθητεύσατε = διδάξατε. πάντα τὰ ἔθνη = ὅλον τὸν κόσμον. ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος = αἰωνίως.

6. Νερέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν

Θεόφιλος· πρόκειται περὶ ἐπισήμου ἀνδρός, εἰς τὸν ὁποῖον ἀφιερώνει ὁ Λουκᾶς τὸ Εὐαγγέλιόν του καὶ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Δὲν ἔχομεν περισσοτέρας περὶ αὐτοῦ πληροφορίας. ἐντειλάμενος = ὅτε ἔδωσε τὰς τελευταίας συμβουλὰς. παρέστησεν ἑαυτὸν = ἔδειξε τὸν ἑαυτόν Του. ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις = διὰ πολλῶν ἀποδείξεων. ὀπτανόμενος = φανερούμενος· συναλιζόμενος = συναναστρεφόμενος. ἐπαγγελία = ὑπόσχεσις. ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰσραήλ· οἱ μαθηταὶ ἐξηκολούθουν ἀκόμη νὰ πιστεύουν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο καὶ κοσμικὸς ἄρχων. Ὡς τοιοῦτος θὰ ἐξεδίωκε τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν καὶ θὰ ἴδρυσεν τὸ κράτος τοῦ Ἰσραήλ. ἐπήρθη = ἐσηκώθη. ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν = ἐνῶ παρετήρουν. παρειστήκεσαν = ἐστάθησαν πλησίον των. σαββάτου ὁδοῦ· ἐλέγετο τοιοῦτο τρόπος μῆκος δρόμου, τὸ ὁποῖον ἐπετρέπετο εἰς τοὺς Ἰουδαίους νὰ βαδίσωσι τὸ σάββατον. Τοῦτο ἔπρεπε νὰ εἶναι περίπου 2000 βήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΟΥ

1. Ὁ Ἰησοῦς συμβουλεύει τοὺς μαθητὰς Του

Ἐξουσία = δύναμις. μαλακία = ἀσθένεια. ὁδοῦ ἐθνῶν = πρὸς τοὺς ἐθνικούς. Σαμαρεῖται· οἱ κάτοικοι τῆς Σαμαρείας, οἱ ὅποιοι διὰ τὸν ἐλεύθερον βίον των ἔθεωροῦντο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ὡς ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀσεβεῖς. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οὐδεμία σχέσις ὑπῆρχε μεταξὺ Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν. κηρύσσετε· θεραπεύετε· οἱ δύο τρόποι διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν μαθητῶν εἶναι τὸ κήρυγμα καὶ τὸ θαῦμα. πήρα = σάκκος. ἄξιος = σεμνός, εὐσεβής. ἀσπάσασθε = εὐχρηθῆτε. φρόνιμος· ἔθεωρεῖτο

ὁ ὄφρις, διότι ἔχει τὴν σύνεσιν νὰ προφυλάττῃ τὴν κεφαλὴν του, ὅταν ἀναπαύεται. ἀ κ έ ρ α ι ο ς = ἄνευ ἐλλείψεως, ἄκακος. εἰ ς μ α ρ τ ῦ ρ ι ο ν = ὡς ἀπόδειξιν ὅτι ἤκουσαν τὸ Εὐαγγέλιον. ο ὐ μ ἡ τ ε λ έ σ η τ ε = δὲν θὰ ἔχῃτε τελειώσει, περιέλθει. Β ε ε λ ζ ε β ο ὐ λ = ἄρχων τῶν δαιμονίων. ἐ ν σ κ ο τ ῖ α = κρυφά. ἀ σ σ ά ρ ι ο ν = νόμισμα ἀξίας ἑνὸς ὀβολοῦ. μ ά χ α ι ρ α ν = τοῦ λόγου καὶ τῆς πίστεως. φ ι λ ῶ = ἀγαπῶ. ψ υ χ ρ ο ὐ, δηλ. ὕδατος. ἐ τ έ λ ε σ ε ν = ἐτελείωσεν.

Ἐ λ έ γ χ ω = ὑποδεικνύω τὰς ἀμαρτίας. σ τ α θ ῆ = βεβαιωθῆ. ἐ κ κ λ η σ ῖ α = ἡ συνάθροισις τῶν πιστῶν. Τ ε λ ῶ ν α ι εἰ ς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰησοῦ ἐλέγοντο οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν φόρων, οἱ ὅποιοι διὰ παντὸς μέσου ἐβασάνιζον τὸν λαόν, ἵνα εἰσπράττουν περισσότερα. Ὁ θ εν τ ε λ ῶ ν η ς = πλεονέκτης. δ ἦ σ η τ ε = δέσητε, δεσμεύσητε. λ ὕ σ η τ ε = συγχωρήσητε. Διὰ τῶν λόγων τούτων συνιστᾷ ὁ Σωτὴρ τὸ μυστήριον τῆς ἱεραῆς ἐξομολογήσεως. ἀ φ ἦ ν ω = συγχωρῶ. ἐ β δ ο μ η κ ο ν τ ά κ ι ς ἐ π τ ά = ἀπειρώς, ἀμετρήτους φοράς.

2. Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς

Α ὐ λ ῆ = μάνδρα, τὸ μαντρί. ἀ λ λ α χ ὀ θ εν = ἀπὸ ἄλλο μέρος. ἀ κ ο ὐ ω = ὑπακούω. τ ῖ ν α ῆ ν ἄ ἐ λ ά λ ε ι α ὐ τ ο ῖ ς = ποίαν σημασίαν εἶχον ἐκεῖνα πού ἔλεγεν εἰς αὐτούς. ν ο μ ῆ = βοσκή, τροφή. ὁ κ α λ ὸ ς = ὁ πιστὸς. τ ῖ θ η σ ι τ ῆ ν ψ υ χ ῆ ν α ὐ τ ο ὐ = θυσιάζει τὴν ζωὴν του. ο ὐ μ έ λ ε ι = δὲν ἐνδιαφέρεται. κ α ι ἄ λ λ α π ρ ὀ β α τ α = ἐδῶ ὁ Κύριος ἐννοεῖ ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι δὲν ἐγνώρισαν ἀκόμη τὸ φῶς τῆς διδασκαλίας Του, δηλ. τοὺς Ἑθνικούς. μ ῖ α π ο ῖ μ ν η, εἷ ς π ο ι μ ῆ ν = ὁ Κύριος καθορίζει ὅτι ἡ Χριστιανικὴ διδασκαλία ἔχει παγκόσμιον χαρακτῆρα καὶ πρόκειται νὰ περιλάβῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

3. Ὁ Ἰησοῦς νίπτει τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν Του

Εἰ δ ῶ ς = γνωρίζω. εἰ ς τ έ λ ο ς = μέχρι τέλους. δ έ δ ω κ εν... εἰ ς χ ε ῖ ρ α ς = ἔχει δώσει τὴν ἐξουσίαν. λ έ ν τ ι ο ν = πανίον. ἐ κ μ ά σ σ ω = σπογγίζω. ο ὐ κ ἔ χ ε ι ς μ έ ρ ο ς μ ε τ ' ἐ μ ο ὐ = δὲν ἔχεις σχέσιν μαζί μου. κ α θ α ρ ο ῖ = ἐννοεῖ τὴν καρδίαν. ἀ ν α π ε σ ῶ ν = καθήσας. μ ε ἰ ζ ω ν = ἀνώτερος.

4. Οί τελευταίοι λόγοι του Ἰησοῦ πρὸς τοὺς μαθητάς Του

α) Μοναί=κατοικίαι. εἰ δὲ μὴ=ἄλλως τε. ἐν τῷ υἱῷ
=διὰ τῶν ἔργων τοῦ υἱοῦ.

β) Τηρήσατε=νά ἐκτελέσητε. ἐρωτήσω=θὰ παρακαλέσω. παράκλητος=τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. ὁ κόσμος=οἱ ἄπιστοι. παρ' ὑμῶν=πλησίον σας. ἐν ὑμῖν=εἰς τὸν νοῦν σας. ἔτι μικρὸν=ἀκόμη ὀλίγον χρόνον. ἀφίημι ὑμῖν=σᾶς χαρίζω. εἴρηκα ὑμῖν=σᾶς προεῖπον. πολλὰ=πολλὴν ὥραν. ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδὲν=δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἐπ' ἐμοῦ. καθὼς ἐνετείλατό μοι=κατὰ τὴν ἐντολήν, ποῦ μοῦ ἔδωσε.

γ) Αἴρει=ἀφαιρεῖ, κόπτει, καθαίρει=καθαρίζει, κλαδεύει. λόγος=διδασκαλία. καὶ τὰ ρήματά μου ἐν ὑμῖν μένῃ=καὶ ζῆτε σύμφωνα μετὰ τὴν διδασκαλίαν μου.

δ) Καίνῃ=νέα, καινούρια. γνώσονται=θὰ ἀντιληφθοῦν, θὰ μάθουν.

ε) Ἔθηκα=προώρισα. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε=ἐὰν ἦσθε ἐκ τοῦ κόσμου, ἐὰν εἴχετε τὴν ἁμαρτωλὸν διάθεσιν τῶν ἀνθρώπων. τὸ ἴδιον=τὸ ἰδικόν του. εἰ μὴ ἦλθον...=ἐὰν δὲν ἦρχόμην καὶ δὲν ἐδίδασκον αὐτοὺς, δὲν θὰ εἶχον ἁμαρτίαν, διότι δὲν θὰ ἐγνώριζον τὴν ἀλήθειαν. Τώρα ὅμως... εἰ τὰ ἔργα...=ἐὰν δὲν ἔκαμνον τὰ τόσα θαύματα εἰς αὐτοὺς, τὰ ὅποια... ὁ ὄρα ν=χωρὶς ἀφορμῆν.

στ) Σκανδαλίζομαι=κλονίζομαι εἰς τὴν πίστιν μου· ἀποσυνάγωγοι· ἴδ. Κεφ. Α' παρ. 4. δόξη λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ=θὰ νομίση ὅτι λατρεύει τὸν Θεόν. ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον=δὲν σᾶς εἶπον λεπτομερῶς ἐξ ἀρχῆς. ἀλλ' ὅτι=ἀλλ' ἐπειδὴ. ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας· διότι θὰ σᾶς φωτίση τὸ Ἅγιον Πνεῦμα νὰ διδάξητε τὸν κόσμον πῶς πρέπει νὰ ζῆ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ κόσμος ὅμως θὰ φανῆ σκληρὸς καὶ κακός. Δὲν θὰ εἶναι λοιπὸν δεκτὴ οὐδεμία δικαιολογία, διότι ἐγνώρισαν τὴν διδασκαλίαν μου καὶ δὲν ἐπίστευσαν εἰς ἐμέ. Περὶ δικαιοσύνης δέ... διότι θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸν πατέρα μου. Αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἦλθον καὶ ὄχι ἐκ τῶν ἀνθρώπων. Θὰ ἀποδειχθῇ τοιουτοτρό-

πως ὅτι δὲν εἶμαι ἁμαρτωλός. Συνεπῶς ἢ εἰς ἐμὲ πίστις εἶναι δικαιοσύνη καὶ ἀρετή. Τοῦναντίον, ἐὰν κανεὶς δὲν πιστεῦσῃ εἰς ἐμέ, εἶναι ἄδικος καὶ ἀσεβής. Περὶ δὲ κρίσεως... διότι ἐνῶ ἐνίκησα τὸν διάβολον, οἱ ἄνθρωποι ἐξακολουθοῦν νὰ τιμοῦν αὐτὸν διὰ τῶν ἔργων των παρὰ ἐμέ. Τὰ ἐρχόμενα = τὰ μέλλοντα. ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται = ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σᾶς ἐδίδαξα ἐγώ, αὐτὰ καὶ Ἐκεῖνος θὰ σᾶς διδάξῃ. μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτε με καί... = ἐπὶ ὀλίγον χρόνον δὲν θὰ με βλέπετε, διότι θὰ ἀποθάνω, καὶ πάλιν ἐντὸς ὀλίγου χρόνου θὰ με ἴδῃτε, διότι θὰ ἀναστηθῶ. θλιψίς = πόνος. ὄψομαι ὑμᾶς = θὰ σᾶς ἴδω μετὰ τὴν ἀνάστασιν. ἕως ἄρτι = μέχρι τώρα. ἡ πεπληρωμένη = ἵνα γίνῃ πλήρης. ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε = ἵνα μὴ ταραχθῆτε εἰς τὰς περὶ ἐμοῦ πεποιθήσεις σας, ὅταν θὰ με ἴδῃτε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ἡ ΕΠὶ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ

α) Ὁ ρος: πρόκειται περὶ μικροῦ ὄρους εὐρίσκομένου πλησίον τῆς Καπερναοῦμ. Σήμερον εἶναι γνωστὸν ὡς «ὄρος τῶν Μακαρισμῶν». μαθηταί: τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζονται οἱ ὀπαδοὶ καὶ οἱ πρῶτοι πισταὶ τοῦ Κυρίου. Τὸ ἀκροατήριον τοῦ Σωτῆρος συνήθως ἀποτελοῦν: α) ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ Τὸν ἀκούσουν, β) οἱ ἀσθενεῖς, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ θεραπευθοῦν καὶ οἱ συνοδοὶ των καὶ γ) οἱ παντὸς εἶδους περιεργοὶ ἢ ἀκόμη καὶ οἱ ἐχθροὶ Του.

Μακάριοι = εὐτυχησμένοι. οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι = οἱ συναισθανόμενοι τὴν ἀνθρωπίνην ἀτέλειάν των, οἱ ἔχοντες τὸ κατὰ Χριστὸν «γνώθῃ σαυτὸν». βασιλεία τῶν οὐρανῶν: τριπλῆ εἶναι ἡ σημασία τοῦ ὄρου τούτου, τὸν ὁποῖον συναντῶμεν πολλὰς φορὰς εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Σημαίνει δηλ. α) τὴν ἰδανικὴν ἐκείνην κοινωνίαν ἀνθρώπων, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ σχέσεις τῶν μελῶν της εἶναι σχέσεις ἀγαπωμένων ἀδελφῶν, οἵτινες θεωροῦν τὸν Θεὸν πατέρα των καὶ ὑπακούουν εἰς τὸ θέλημά Του. Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἔφθασαν ὅσοι ἀνεγεννήθησαν πνευματικῶς καὶ ἐγκατέλειψαν τὰς ἁμαρτωλὰς των συνθηθείας. β) Τὴν εὐτυχησμένην κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων καὶ ἐναρέτων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἀγωνισθέντες

κατά την παροῦσαν ζωὴν ἐναντίον τῆς ἀμαρτίας ἀπολαμβάνουν οὐρα-
νίου χαρᾶς εὐρισκόμενοι πλησίον τοῦ Θεοῦ. καὶ γ) Αὐτὴν ταύτην τὴν
Χριστιανικὴν διδασκαλίαν, ἡ ὁποία εἶναι τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ἀνα-
γεννᾶται κανεῖς, ζῆ εὐτυχὴς κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ αἰσθάνεται
μετὰ τὸν θάνατόν του τὴν εὐτυχίαν νὰ εἶναι πλησίον τοῦ Θεοῦ.

Π ε ν θ ῶ = μετανοῶ, θλίβομαι διὰ τὰς ἀμαρτίας μου. πα ρ α-
κ α λ ο ὕ μ α ι = παρηγοροῦμαι, χαίρω, διότι θὰ μοῦ συγχωρηθοῦν αἱ
ἀμαρτίαι. π ρ α εῖ ς = ἡμεροί, ὑπομονητικοί. π ε ι ν ῶ ν τ ε ς κ α ἱ
δ ι ψ ῶ ν τ ε ς = ἐπιθυμοῦντες (μετφ. σημ.). δ ι κ α ι ο σ ὺ ν η = ἀρετὴ.
κ α ρ δ ί α = βούλησις, ἐπιθυμία. κ α θ α ρ οῖ τ ῆ κ α ρ δ ί α = συν-
ετοί, σώφρονες. ὀ ν ε ι δ ί ζ ω ψ ε υ δ ὀ μ ε ν ο ς = συκοφαντῶ. π ο -
ν η ρ ὀ ν ρ ῆ μ α = ὕβρις.

β) Ἄ λ α ς = ἀλάτι. Ἐχει μεταφορικὴν σημασίαν. Ὅπως δηλ.
τὸ ἀλάτι προφυλάσσει τὰς τροφὰς ἀπὸ τὸ σάπισμα καὶ κάμει νόστιμον
τὸ φαγητόν, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ ἀληθεῖς χριστιανοὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπο-
μακρύνουν τὴν δικαίαν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ἑτέρου δέ, κηρύττοντες διὰ
τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων των τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου, συντε-
λοῦν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. ἐ σ τ ἔ τ ὸ φ ῶ ς τ ο ὕ κ ὶ -
σ μ ο υ = εἴσθε οἱ ὁδηγοὶ τῶν ἀνθρώπων. μ ὀ δ ι ο ν = δοχεῖον, τὸ
ὁποῖον ἐχρησίμευεν ὡς μέτρον δημητριακῶν καρπῶν, καὶ ὡς λυχνο-
στάτης.

γ) Κ α τ α λ ὡ = καταργῶ. π λ η ρ ῶ = συμπληρῶ. ἐ ρ ρ ἔ θ η
= ἐλέχθη. ἀ μ ῆ ν γ ἄ ρ λ ἔ γ ω ὕ μ ῖ ν = διότι σᾶς βεβαιῶ, σᾶς λέγω
ἀληθῶς. ἔ ω ς ἂ ν π α ρ ἔ λ θ η = ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχη. ἰ ῶ τ α = τὸ ι,
καὶ ἡ πλέον ἀσημαντος διάταξις τοῦ νόμου. γ ρ α μ μ α τ εῖ ς ἦσαν
ἐρμηνευταὶ τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου. Φ α ρ ι σ αῖ ο ι ἰδιαιτέρα τάξις
Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι ἐθεωροῦντο δίκαιοι, εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι, ἐνῶ
εἰς τὴν πραγματικότητά ἦσαν ἄδικοι, ἄρπαγες καὶ ὑποκριταὶ (ἴδ. κεφ.
Ζ' τοῦ παρόντος).

δ) Κ ρ ἰ σ ι ς ἑκατόνττον Ἰουδαϊκὸν δικαστήριον. εἰ κ ῆ = ἄνευ
αἰτίας, ἀκαίρως. ρ α κ ἄ = σὺ (λέξ. ἔβρ.). Ἐθεωρεῖτο τοῦτο ὕβρις
(πρβλ. τὸ ἰδικόν μας : τιποτένιε). σ υ ν ἔ δ ρ ι ο ν ἦτο τὸ ἀνώτατον
δικαστήριον. μ ω ρ ὶ ς = ἀνόητος, ἄπιστος. γ ἔ ν ν α τ ο ὕ π υ ρ ὶ ς
= πηγὴ τοῦ πυρός, ἡ αἰώνιος κόλασις (μεταφ. σημασ.) Εἰς τὴν πρα-
γματικότητά γ ἔ ν ν α τ ο ὕ π υ ρ ὶ ς ἐλέγετο κοιλὰς πρὸς Δ. τῶν Ἰε-
ροσολύμων γνωστὴ ὡς κοιλὰς τοῦ Ἐνώμ. Ἦτο ἄλλοτε κατάφυτος καὶ

χαριστάτη, όταν όμως οι Ἰσραηλῖται ἀπεστάτησαν ἀπὸ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἔστησαν εἰς τὴν κοιλάδα αὐτὴν τὸ ὄρειχάλκινον ἄγαλμα τοῦ Μολώχ, εἰς τοῦ ὁποίου τοὺς πυρακτουμένους βραχίονας ἔκαιον τὰ βρέφη των ὡς θυσίαν εἰς αὐτόν. Βραδύτερον ἐθεωρήθη τόπος κατηραμένος καὶ ἐρρίπτοντο τὰ πτώματα τῶν φονευομένων κακούργων καὶ παντὸς εἶδους ἀκαθαρσίαι. Οἱ Ἰσραηλῖται δὲν ἐπενοῦσαν ποτὲ ἀπὸ τὸν τόπον αὐτὸν τῆς φρίκης καὶ τῆς ἀκαθαρσίας. "Ἄλλωστε πυκνοὶ καπνοὶ ἀνεδίδοντο πάντοτε ἀπὸ τὰ καίμενα ἀπορρίμματα. δι α λ λ ά σ σ ο μ α ι = συμφιλιούμαι. ἴ σ θ ι ε ὑ ν ο ῶ ν τ ῶ ἀ ν τ ι δ ῖ κ ω σ ο υ = νὰ γίνης φίλος μὲ τὸν ἐχθρόν σου. ἐ ν τ ῆ ὁ δ ῶ ἢ ὁ ποῖα ὀδηγεῖ εἰς τὸ δικαστήριο. Ὡς ὁδοιπορία θεωρεῖται καὶ ἡ παρούσα ζωὴ καὶ ὡς δικαστήριο ἡ μέλλουσα κρίσις.

ε) Ὁ ρ κ ο ς = ἡ διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Θεοῦ ὡς μάρτυρος δεδομένη ὑπόσχεσις ἢ βεβαίωσις. ἐ π ι ο ρ κ ῶ = παραβαίνω τὴν δι' ὅρκου δοθεῖσαν ὑπόσχεσίν μου. ἀ π ο δ ῖ δ ω τ ὸ ν ὅ ρ κ ο ν μ ο υ = παραμένω πιστὸς εἰς τὴν ὑπόσχεσίν μου. μ ἔ λ α ι ν α = μαῦρη.

στ) Π ο ν η ρ ὀ ς = κακός, ἀσεβής. κ ρ ῖ ν ο μ α ι = δικάζομαι. ὁ χ ι τ ῶ ν ἦτο τὸ ἐσωτερικὸν φόρεμα, ἐνῶ τὸ ἱ μ ἄ τ ι ο ν ἦτο τὸ ἐξωτερικόν, τὸ ἐπανωφόριον. ἀ γ γ α ρ ε ὑ ῶ = ἀναγκάζω (κάποιον) νὰ ἐργασθῆ ἄνευ πληρωμῆς. "Α γ γ α ρ ο ι' ἐλέγοντο οἱ ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν κινούμενοι ἐφιπποὶ ἀγγελιαφόροι τοῦ Περσικοῦ Κράτους. μ ἱ λ λ ι ο ν ἔ ν' διότι εἰς τὰς ἀγγαρείας ἀντίθετο ταχυδρομικαὶ κυρίως ἀποστολαί. μ ἢ ἀ π ο σ τ ρ α φ ῆ ς = νὰ μὴ ἀρνηθῆς, νὰ μὴ περιφρονήσης.

ζ) Κ α λ ῶ ς π ο ι ε ῖ τ ε = εὐεργετεῖτε. ἐ π η ρ ε ἄ ζ ω = ὑβρίζω, φοβερίζω. ἔ σ ε σ θ ε τ ἔ λ ε ι ο ι ἢ ἄ σ κ η σ ι ς τῆς ἀγάπης, ὅπως τὴν ἐνοεῖ ἐδῶ ὁ Κύριος, εἶναι δεῖγμα τῆς χριστιανικῆς τελειότητος καὶ ἀγιότητος. Τοῦτο εἶναι τὸ ὑψιστον ἰδανικὸν τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς.

η) Π ρ ὀ ς τὸ θε α θ ῆ ν α ι α ὑ τ ο ῖ ς = διὰ νὰ ἐπιδειχθῆτε εἰς αὐτοῦς. μ ι σ θ ὀ ς ἔνοεῖ τὴν ἠθικὴν ἀμοιβὴν τῆς πράξεως. σ υ ν α γ ω γ ῆ = συνάθροισις. ρ ὑ μ ῆ = ὁδός. ἀ π ἔ χ ω = ἔχω, λαμβάνω. μ ἢ γ ν ῶ τ ω = ἄς μὴ γνωρίζῃ. ὅ π ω ς ἦ = ὅπως γίνῃ.

θ) Τὸ τ α μ ι ε ῖ ο ν = τὸ θησαυροφυλάκιον, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς ἰδιαιτερον καὶ ἀπόμερον δωμάτιον. β α τ τ ο λ ο γ ῶ = λέγω ἀνοησίας, φλυαρῶ. ἐ θ ν ι κ ο ἰ = ἄπιστοι. Π ἄ τ ε ρ ἡ μ ῶ ν Εἶναι ἡ Κυριακὴ προσευχή, ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτό, ἐπειδὴ τὴν ἐδίδαξεν Αὐτὸς ὁ Κύριος. ἀ γ ι α σ θ ῆ τ ω = ἄς δοξασθῆ. ὡ ς ἐ ν ο ῦ

ρ α ν ῶ· ὑπὸ τῶν Ἀγίων ἀγγέλων. ἐπιούσιος ἄρτος = τὰ καθημερινὰ ἀναγκαῖα μέσα τῆς ζωῆς. ἄφες = συγχώρησε. ὀφείλημα = τὸ ἀμάρτημα. Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ ἐξάρτησις : Θὰ μᾶς συγχωρήσῃ ὁ Θεὸς τὰς ἀμαρτίας, ἐὰν καὶ ἡμεῖς συγχωρήσωμεν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἔπταισαν. εἰσενέγκης = φέρης, παραχωρήσης. πειρασμοὶς = δοκιμασία. Οἱ πειρασμοὶ εἶναι ἐσωτερικοὶ (ἐπιθυμίαι κακαὶ) καὶ ἐξωτερικοὶ (πόννοι, ἀσθένειαι, ὕβρεις καὶ συκοφαντίαι). ρῦσαι = σῶσον. πονηρὸς = διάβολος. ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία... = διότι Σὺ εἶσαι βασιλεὺς δυνατὸς καὶ δοξασμένος αἰωνίως.

ι) Σκυθρωπὸς = λυπημένος. ἀφανίζω τὸ πρόσωπον = μεταβάλλω τὴν φυσικὴν ἐμφάνισιν τοῦ προσώπου. ἄλειψαι τὴν κεφαλὴν... νίψαι τὸ πρόσωπον, ἵνα φαίνεσαι χαρούμενος καὶ ὠραῖος.

ια) Σῆς = σκῶρος, σκώληξ. βρωσις = μούχλα, σαπίλα. Θεσαυροὶ ἐπὶ γῆς = ὕλικὰ ἀγαθὰ. θεσαυροὶ ἐν οὐρανῶ = πνευματικὰ ἀγαθὰ. ἀπλοῦς = καθαρὸς, ὑγιής. πονηρὸς = ἄρρωστος, ἐσκοτισμένος. εἰ τὸ φῶς... σκότος, τὸ σκότος πόσον ; = ἐὰν ὁ ὀφθαλμὸς σου, ὁ ὁποῖος ἔχει προορισμὸν νὰ φωτίζῃ τὸν νοῦν περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, εἶναι κακὸς σύμβουλος, διότι ἐσκοτίσθη, πόσον ἄρα γε εἶναι τῆς ψυχῆς σου τὸ σκότος ; δουλεύω = εἶμαι ὑπέρτης, δοῦλος. ἀνθέξεται = θὰ ὑπακούσῃ. μαμωνᾶς = πλοῦτος. μεριμνῶ = φροντίζω. ἐμβλέπω = παρατηρῶ μετὰ προσοχῆς. πῆχυς = ἔχει μεταφ. σημασ. καὶ ἐννοεῖ τὸν χρόνον. κατανανθάνω = σπουδάζω. νήθω = ὑφαίνω. Ὁ Σολομὼν διεκρίνετο διὰ τὸν πλοῦτον, τὴν σοφίαν καὶ τὴν δόξαν του. κλίβανος = φούρνος. ἀμφιέννυμι = ἐνδύομαι. χρήζεσθε = ἔχετε ἀνάγκην. προστεθήσεται ὑμῖν· φυσικὸν ἐπακόλουθον τῆς ἐπικρατήσεως καὶ ἐξαπλώσεως τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ὅτι θὰ παύσῃ ἡ ἐναγώνιος ἀναζήτησις τῶν μέσων τῆς ζωῆς, διότι αὐτὰ θὰ παρέχωνται εἰς κάθε ἄνθρωπον, ἐπειδὴ θὰ σταματήσῃ πᾶσα κοινωνικὴ ἀδικία. κακία = κόπος, μέριμνα.

ιβ) Κρίνω = κατακρίνω, καταδικάζω. ἐν ᾧ κρίματα = ὅπως, μὲ ὅ,τι μέτρον. κάρφος = μικρὸν ἀμάρτημα. δοκὸς = μεγάλον ἀμάρτημα. ἄγιον-μαργαρίται = ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου. κύνες-χοῖροι = οἱ ἀκάθαρτοι, οἱ ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀσε-

βεῖς ἄνθρωποι. ῥήξωσιν ὑμᾶς = (θὰ ἐπιθεθῶσι ἐναντίον σας καί) θὰ σᾶς κατασπαράξουν.

ιγ) Αἰτεῖτε, ζητεῖτε, κρούετε· δηλ. μετὰ θερμότητος καὶ ἐπιμονῆς. ἀγαθὰ δόματα = ὠφέλιμου τροφαί. πάντα ὅσα Εἶναι ὁ χρυσοῦς κανὼν, ὁ ὁποῖος ρυθμίζει τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων μεταξύ των.

ιδ) Στενὴ πύλη = ἐνάρετος βίος. πλατεῖα πύλη = ἁμαρτωλὸς βίος. τί στενὴ = πόσον στενή!

ιε) Ἐν ἐνδύμασι προβάτων = μὲ τὴν ἐμφάνισιν προβάτων, ὅπως τὰ πρόβατα, σιγὰ σιγὰ καὶ ἡμερα. οἱ καρποὶ = αἱ πράξεις. Ὅπως γνωρίζει κανεὶς τὸ δένδρον ἀπὸ τοῦ καρπού του, τοιοῦτοτρόπως διακρίνει καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰς πράξεις του. μή τι = μήπως. σαπρὸν δένδρον = δένδρον ἄχρηστον, λόγῳ τῆς ἀκαρπίας του. προφητεύω = διδάσκω. δυνάμεις = θαύματα. ἀποχωρεῖτε = φύγετε, ἀπομακρυνθῆτε.

ιστ) Ὁκοδόμησε = ἐστήριξε τὴν ζωὴν του εἰς τὴν πέτραν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς. βροχή, ποταμοί, ἀνεμοὶ = αἱ δυσκολίαι τῆς ζωῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ

1. Ἡ παραβολὴ τοῦ σπορέως

Ἐξάνειλε = ἐφύτρωσε. ἐκαυματίσθη = ἐκάη, ἐξηράνη. ὁ μὲν . . . ὁ δὲ = ἄλλο μὲν . . . ἄλλο δέ. δέδοται ὑμῖν = παρεχωρήθη εἰς σᾶς. ἀβλέπετε, δηλ. τὰ θαύματα. ἀκούετε, δηλ. τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου. μὴ συνιέντος = μὴ ἐννοήσαντος, μὴ ἐφαρμόσαντος εἰς τὴν ζωὴν του. ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος = αἱ φροντίδες τῆς παρούσης ζωῆς.

2. Ἡ παραβολὴ τοῦ πονηροῦ δούλου

Συνᾶραι λόγον = νὰ κάμῃ λογαριασμόν. προσήνεχθη = ὡδηγήθη. τάλαντον = νόμισμα ἀξίας 6000 χρυσῶν δραχμῶν. πρᾶθηναί = νὰ πωληθῆ. Ὁ δανειστὴς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ

πωλήσῃ τὸν ὀφειλέτην του, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά του ὅπως καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχε, προκειμένου νὰ εἰσπράξῃ τὸ ὀφειλόμενον ποσόν. μακροθύμησον ἐπ' ἐμοῖ = περίμενε με ὀλίγον χρόνον. ἀφῆκε = ἐχάρισε. δηνάριον = νόμισμα ρωμαϊκόν. ἐπνιγεν αὐτόν = τὸν ἐπίεζε, τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸν λαιμόν. διεσάφησαν = εἶπον, ἀνέφερον.

3. Ἡ παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου

Νομικός = ἐρμηνευτὴς τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. καὶ ζήση = καὶ θὰ σώσῃς τὴν ψυχὴν σου. ὑπολαβὼν εἶπεν = ἀπήντησεν. Ἡ ἀπὸ Ἱεροσολύμων εἰς Ἱεριχῶ ὁδὸς ἦτο ἐρημικὴ καὶ στενὴ, διερχομένη διὰ μέσου χαραδρῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν γεμάται δάση. Ἡ πορεία διὰ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς ἐθεωρεῖτο ἐπικίνδυνος, διότι τὰ δάση αὐτὰ ἐχρησίμευον ὡς καταφύγια σκληρῶν ληστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐλήστευον τοὺς διαβάτας. Ἐδῶ σημαίνει τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἣ ὁποῖα ὁμοιάζει με πορείαν διὰ τοιαύτης ἐπικινδύνου ὁδοῦ. πληγὰς ἐπιθέντες = ἀφοῦ (τὸν) ἐπλήγωσαν. κατὰ συγκυρίαν = τυχαίως, κατὰ σύμπτωσιν. Οἱ λευῖται ἦσαν ὑπηρετὰι τοῦ Ναοῦ, τρεφόμενοι ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά του. κατέδησε = ἔδωσε καλὰ. ἔλαιον καὶ οἶνον εἶναι τὰ προχειρότερα φάρμακα, τὰ ὁποῖα ἔφερον μαζί των οἱ ὄδοιπόροι ἐκεῖνης τῆς ἐποχῆς. πανδοχεῖον = μικρὸν ξενοδοχεῖον, χάνι. προσδαπανῶ = δαπανῶ ἐπὶ πλεόν. τὸ ἔλεος = τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν καλὴν πράξιν.

4. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἄφρονος πλουσίου

Ὅτι οὐκ ἐν... ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ = διότι ἡ ζωὴ ἐνδὸς ἀνθρώπου δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ περισσεύματα τῶν υλικῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ συγκεντρώσῃ. διελογίζετο = ἐσκέπτετο. καθελῶ = θὰ κρημνίσω. κείμενα εἰς ἕτη πολλὰ = τὰ ὁποῖα ἀρκοῦν διὰ πολλὰ ἔτη. ἀπαιτῶ = ζητῶ νὰ λάβω.

5. Παραβολαὶ τοῦ ἀπολωλὸτος προβάτου καὶ τῆς ἀπολεσθείσης δραχμῆς

Ἦσαν ἐγγίζοντες = ἐπλησίαζον. διεγόγγυζον = κατηγόρουν, παρεπονοῦντο. προσδέχεται = συναναστρέφεται. ἀπτεῖ = ἀνάπτει. σαροῖ = σαρώνει.

6. Ἡ παραβολή τοῦ ἀσώτου

Τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας = τὸ ἀναλογοῦν μερίδιον ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας. διεΐλε τὸν βίον = διεμοίρασε τὴν περιουσίαν. ἐκολλήθη = προσεκολλήθη, κατέφυγε. βόσκειν χοίρους· ἡ ἐργασία αὐτὴ ἐθεωρεῖτο ἢ πλέον ἐξευτελιστικῆ, διότι ὁ χοῖρος ἦτο διὰ τοὺς Ἑβραίους τὸ πλέον ἀκάθαρτον ζῷον. κερᾶτια = τὰ ξυλοκέρατα. εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν = ἀφοῦ συνῆλθε. μίσθιοι = ἐργάται, μισθωτοί. λιμῶ ἀπόλλυμαι = ἀποθνήσκω ἀπὸ τὴν πείναν. μόσχος σιτευτός = τὸ ζῷον τὸ ὁποῖον τρέφεται ἰδιαιτέρως, τὸ μανάρι. εὐφρανθῶμεν = νὰ φάγωμεν, νὰ διασκεδάσωμεν. συμφωνία = μουσική. ἀπέλαβεν = ἐδέχθη, ἔλαβε πάλιν. παρέρχομαι ἐντολήν = παρακούω, περιφρονῶ.

7. Ἡ παραβολή τοῦ τελώνου καὶ Φαρισαίου

Πεποιθότες ἐφ' ἑαυτοῖς = ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ὑπερφανεύονται. ἐξουθενῶ = περιφρονῶ, ἐντροπιάζω. σταθεῖς πρὸς ἑαυτὸν = χωρὶς φόβον Θεοῦ καὶ εὐλάβειαν. Δίς τοῦ σαββάτου = δύο φορές τὴν ἐβδομάδα, δηλ. Τρίτην καὶ Πέμπτην. ἀποδεκᾶτῶ = δίδω εἰς ἐλεημοσύνας τὸ 1/10 τῶν εἰσοδημάτων μου. ἐπαρᾶι = νὰ σηκώσῃ. τύπτω = κτυπῶ. ἰλάσθητί μοι = συγχώρησέ με. δεδικαιωμένος = συγχωρημένος, ἀπῆλλαγμένος ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας.

8. Ἡ παραβολή τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος

Τρίτη ὥρα = ἡ ἐνάτη πρωινῆ. Οἱ Ἑβραῖοι ἐμέτρουν τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας με βάσιν τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. Δηλ. πρώτη ὥρα τῆς ἡμέρας ἦτο ἡ ἰδική μας βῆ πρωινῆ. ὁ ψίνας γενομένης = ἔταν ἔδυσεν ὁ ἥλιος. ὁ ἐπίτροπος = ὁ ἐπιστάτης. μίαν ὥραν ἐποίησαν = ἐπὶ μίαν ὥραν εἰργάσθησαν. τὸ βάρος = τὸν κόπον. ἡ οὐκ ἔξεστί μοι... ; = μήπως δὲν δύναμαι νὰ διαθέσω τὴν περιουσίαν μου ;

9. Ἡ παραβολή τῶν κακῶν γεωργῶν

Φραγμός = φράκτης. ἐξέδοτο = ἐνοικίασε. οἱ δοῦλοι.

έννοεῖ τοὺς προφῆτας. συνθλασθήσεται = θὰ συντριβῆ. λι-
κμήσει = θὰ συντρίψῃ.

10. Ἡ παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων

Λαμπάς = τὰ καλὰ ἔργα (μεταφ. σημασ.). χρονίζοντος
= ἐπειδὴ ἐβράδυνε. γρηγορεῖτε = προσέχετε, ἀγρυπνεῖτε.

11. Ἡ παραβολὴ τῶν ταλάντων

Δύναμις = ἰκανότης. ὠρυξε = ἔσκαψε. προσήνεγκε
= παρουσίασε, προσέφερεν. ἔδει = ἔπρεπε. ἀχρεῖος = ἄχρηστος,
δκνηρός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ἡ ἐν Χριστῷ ἀναγεννήσις

1. Συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τοῦ Νικοδήμου

Ὁ Νικόδημος ἦτο Φαρισαῖος καὶ μέλος τοῦ μεγάλου συνε-
δρίου. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἀπέτελει μίαν τιμητικὴν ἐξάιρεσιν, διότι μᾶς
φανερώνεται ἄνθρωπος εἰλικρινῆς καὶ συνετός. νυκτός = διότι ἐφο-
βεῖτο τὰ ἄλλα μέλη τοῦ συνεδρίου. ραββί = διδάσκαλε. ἐάν μή τις
γεννηθῆ ἄνωθεν = ἐάν κανεὶς δὲν ἀναγεννηθῆ, δὲν μετανοήσῃ
εἰλικρινῶς καὶ μεταβληθῆ ριζικῶς. πῶς δύναται... προφανῶς ὁ
Νικόδημος δὲν ἀντελήφθη τοὺς περὶ πνευματικῆς ἀναγεννήσεως λόγους
τοῦ Κυρίου. ὕδωρ καὶ πνεῦμα = ἐννοεῖ τὸ θεῖον βάπτισμα, κατὰ
τὸ ὅποιον διὰ τοῦ ὕδατος ἐνεργεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, παρέχον τὴν ἀγια-
στικὴν χάριν. τὸ πνεῦμα = ὁ ἄνεμος, ἡ ἀγιαστικὴ χάρις τοῦ Ἁ-
γίου Πνεύματος. καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις = καὶ
ἀκούεις τὸν ἦχόν του (τοῦ ἀνέμου). Ἐδῶ ἔχει μεταφ. σημασ. καὶ ση-
μαίνει τὰ ἀποτελέσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. μαρτυρῶ = ὁμο-
λογῶ, διδάσκω. οὐ λαμβάνετε = δὲν πιστεύετε. ἵνα κρίνῃ
= ἵνα καταδικάσῃ. κρίσις = ἡ αἰτία τῆς καταδίκης. πονηρά =
ἁμαρτωλά. φαῦλα = ἄσεβῆ, κακά.

2. Ἡ συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τῆς Σαμαρείτιδος

Ἐγνώ = ἔμαθε. καίτοι γε = ἂν καί. Σαμαρεία: Εἰ-

ναι ἡ χώρα, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μεταξύ τῆς Ἰουδαίας πρὸς Νότον καὶ τῆς Γαλιλαίας πρὸς Βορρᾶν. Ἀνατολικὸν ὄριον ἔχει τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν καὶ δυτικὸν τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἡ χώρα αὕτη κατελήφθη κατὰ τὸ ἔτος 728 π. Χ. ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων. Βραδύτερον κατέλαβον τὴν Σαμαρείαν οἱ Ἕλληνες. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς οἱ Σαμαρεῖται ἐκτίσαν μεγαλοπρεπέστατον ναὸν εἰς τὸ ὄρος Γαριζὶν (337 π. Χ.), ἔνθα πλέον ἐλάτρευον τὸν Θεόν, ἀπομακρυνθέντες τοῦ ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων. Ἄλλωστε οἱ Σαμαρεῖται, λόγῳ τῶν πολλῶν κατακτήσεων, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν, καὶ τῶν γνωριμιῶν των μὲ ξένους λαούς, εἶχον μεταβάλλει ἐν πολλοῖς τὴν θρησκείαν των καὶ τὰ ἔθιμά των. Διετήρησαν ὁμως ζωντανὴν τὴν περὶ Μεσσίου ἐλπίδα.

Σ υ χ ἄ ρ· εἶναι ἡ Συχέμ, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Σαμαρείας. Τώρα εἶναι ἐν ἄσημον χωρίον ὀνομαζόμενον Νεάπολις. κ ε κ ο π ι α κ ὠ ς = κουρασμένος. ὦ ρ α ἔ κ τ η = μεσημβρία. ἀ ν τ λ ῆ σ α ι = νὰ πάρῃ νερό. ο ὐ σ υ γ χ ρ ὠ ν τ α ι = δὲν ἔχουν σχέσεις. εἰ ἦ δ ε ι ς τ ῆ ν δ ω ρ ε ἄ ν . . . = ἐὰν ἐγνώριζες τὴν χάριν, ποῦ σοῦ παρέχει ὁ Θεός . . . σ ὺ ἄ ν ῆ τ η σ α ς = σὺ θὰ ἐζήτηεις. ἄ ν τ λ η μ α = κουβάς, δοχεῖον. θ ρ ἔ μ μ α τ α = τὰ ζῶα. γ ε ν ῆ σ ε τ α ι ἐ ν α ὐ τ ῶ . . . = θὰ γίνῃ εἰς αὐτὸν πηγὴ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἀναβλύζει καὶ ρεεῖ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Πολλάκις ἡ Ἁγία Γραφή θέλουσα νὰ διδάξῃ περὶ τῆς σφζούσης χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χρησιμοποιεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἐκπηδᾷ μὲ δύναμιν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς. Π ν ε ὕ μ α ὁ Θ ε ὄ ς διδάσκει ὁ Κύριος ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι Πνεῦμα καὶ ὄχι ὕλη. Ἀνάλογος λοιπὸν πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ πρὸς Αὐτὸν λατρεία. Πρέπει δηλ. ἡ λατρεία νὰ εἶναι πνευματικὴ καὶ νὰ γίνεται μὲ καθαρὰν καρδίαν. ο ἶ δ α ὅ τ ι . . . διότι καὶ οἱ Σαμαρεῖται, ὅπως καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, περιμένουν νὰ ἔλθῃ ὁ Μεσσίας, δηλ. ὁ Χριστός. ἐ θ α ὐ μ α σ α ν = ἠπόρησαν. ὕ δ ρ ἰ α = στάμνα. δ ε ὕ τ ε = ἔλθετε. β ρ ὠ μ α — β ρ ὠ σ ι ς = φαγητόν. β ρ ὠ μ α' ἐδῶ σημαίνει τὴν ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ Μεσσιακοῦ Του ἔργου εὐχαρίστησιν. Ὁ Κύριος δηλ. αἰσθάνεται χαρὰν ὄχι ἐκ τῆς ἀπολαύσεως φαγητῶν ἢ ἄλλων ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ ἐκ τῆς ὀλοκληρώσεως τοῦ ἔργου του, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

1. Συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τοῦ πλουσίου νεανίσκου

Εἰς ὁδόν πρόκειται περὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Γαλιλαίας εἰς Ἰουδαίαν, ἣ ὅποια ἀκολουθεῖ τὸν ροῦν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ. ἀγαθός = ἐνάρετος, ἐκεῖνος ποῦ ἔχει μονίμως ἐστραμμένην τὴν θέλησίν του νὰ κάμνη τὸ καλόν. μὴ ἀποστέρησις = νὰ μὴ ἀρνηθῆς, νὰ μὴ ἀφαιρέσῃς. στυγνάσας = στενοχωρηθεῖς. περιβλεψάμενος = ἀφοῦ ἐκύτταξε γύρω του. οἱ πεποιθότες ἐπὶ χρήμασιν = ἐκεῖνοι ποῦ ἔχουν στηρίζει τὴν πίστιν των ὅλην εἰς τὰ χρήματα. ἀκόπως = μὲ ὀλιγώτερον κόπον, εὐκολώτερον.

2. Ἡ δωρεὰ τῆς χήρας

Γαζοφυλάκιον = τὸ ταμεῖον, τὸ παγκάρι τοῦ ναοῦ. Βάλλει χαλκὸν = προσφέρει χάλκινα νομίσματα. ὅλος ὁ βίος = ὅλη ἡ περιουσία.

3. Ἡ φιλοδοξία τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου

Κατακρινούσαν αὐτὸν θανάτῳ = θὰ καταδικάσουν αὐτὸν εἰς θάνατον. προσπορεύονται αὐτῷ = ἐπλησίασαν αὐτὸν ἰδιαιτέρως. δὸς ἡμῖν = νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃς, νὰ μᾶς κάμῃς τὴν χάριν. τὸ ποτήριον = ἡ δοκιμασία. τὸ βάπτισμα, τοῦ αἵματος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. οἱ δοκοῦντες = οἱ ἔχοντες τὴν φιλοδοξίαν. κατακυριεύουσι = γίνονται κυρίαρχοι. οἱ μεγάλοι = οἱ ἰσχυροί. διακονηθήναι = νὰ ὑπηρετηθῆ. λύτρον = ἀντάλλαγμα, λύτρα. ἀντὶ πολλῶν ἐνν. ἀνθρώπων.

4. Ἡ ξηρανθεῖσα σικκῆ

Ἐπανάγων = ἐπιστρέφων, διότι διενυκτέρευσε εἰς τὴν Βηθανίαν. μηκέτι = ποτὲ πλέον. παραχρημα = ἀμέσως. καὶ μὴ διακριθῆτε = καὶ δὲν κλονισθῆτε, δὲν διστάσετε. ἄρθητι καὶ βλήθητι = νὰ σηκωθῆς καὶ νὰ ριφθῆς.

5. Ὁ Ἰησοῦς καὶ τὰ παιδιά

Μερίζων = ἀνώτερος, ἐὰν μὴ στραφῆτε = ἐὰν δὲν ἀναγεννηθῆτε. ὀνικὸς = βαρὺς τόσον, ὥστε νὰ δύναται νὰ φορτωθῆ εἰς ὄνον. οὐαὶ = ἀλλοίμονον. προσηνέχθη = ὠδηγήθησαν, προσεφέρθησαν. ἕνα ἐπιθή τὰς χεῖρας = ἕνα εὐλογήσῃ. ἐπιτιμῶ = ἐμποδίζω, ἐπιπλήττω.

6. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν

Ἦσαν προσκαρτεροῦντες = ἔζων ἀφωσιωμένοι. τῆ κοινωνίᾳ καὶ... = εἰς τὴν μεταξύ των συναναστροφὴν καὶ τὸ κοινὸν φαγητόν. Οἱ πρώτοι χριστιανοὶ ἔτρωγον εἰς κοινὰ δεῖπνα, τὰ ὅποια ἐλέγοντο Ἀγάπαι.—ἐπὶ τὸ αὐτὸ = μὲ τὰ αὐτὰ αἰσθήματα. τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον = ἐπώλουν τὰ ὑπάρχοντα. ὁμοθυμαδὸν = μὲ τὴν ἰδίαν ψυχικὴν διάθεσιν, μὲ μιὰ καρδιά. κλῶντές τε... = τεμαχίζοντες τὸν ἄρτον ἔτρωγον μὲ χαρὰν καὶ ἀγνότητα. ἔχοντες χάριν = ἐκτιμώμενοι, ἄξιοι σεβασμοῦ. ἴδιον εἶναι = ὅτι εἶναι ἰδικόν του. ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον τῆς ἀναστάσεως = ἐκήρυττον τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. ἐνδεῆς = πτωχός. τῶν πιπρασκομένων = τῶν πωλουμένων. παρὰ τοῦς πόδας = εἰς τὴν διάθεσιν. διεδίθετο = ἐμοιράζετο. ἦνεγκε = προσέφερε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ

5. Ὁ Ἰησοῦς ταλανίζει τοὺς Φαρισαίους

Μωυσέως καθέδρα = τὸ βῆμα διδασκαλίας τοῦ Μωυσέως, διάδοχοι τοῦ Μωυσέως. δεσμύουσι = δένουσι. οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, οἱ ὅποιοι ἦσαν κατ' ἐξοχὴν ἐρμηνευταὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, ἐπέβαλλον εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους νὰ τηροῦν τὸν Μωσαϊκὸν νόμον καὶ μάλιστα ἔδιδον τὴν πλέον αὐστηρὰν ἐρμηνείαν εἰς τὰς διατάξεις αὐτοῦ. Ἡ ζωὴ των ὅμως δὲν ἦτο καθόλου σύμφωνος πρὸς τὴν διδασκαλίαν των αὐτῆν. Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο καὶ ἦσαν πράγματι ὑποκριταί. Τὰ φυλακτήρια ἦσαν τετράδια, εἰς

τὰ ὅποια ἐνεγράφοντο ρητὰ ἢ καὶ ὀλόκληροι περικοπαὶ ἐκ τοῦ Μωσαικοῦ νόμου. Τὰς μικρὰς αὐτὰς συλλογὰς ἐκρέμων οἱ Φαρισαῖοι ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν τῶν χεῖρα, εἰς τὸ μέρος τῆς καρδίας, διὰ νὰ δεῖκνύουν τοιοῦτοτρόπως ὅτι μοναδικὴν τῶν ἐπιθυμίων ἔχουν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου. κ ρ ἄ σ π ε δ α τ ὼ ν ἱ μ α τ ῖ ὼ ν· οἱ γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι συνήθιζον νὰ ράπτουν εἰς τὰ ἄκρα τῶν ἱματίων τῶν κρόσσια μακρὰ, χρωματιστὰ καὶ πολῦτιμα. Ἐθεωρεῖτο δὲ αὐτὸ ὅτι ἦτο δεῖγμα εὐσεβείας. π ρ ω τ ο κ λ ι σ ῖ α—π ρ ω τ ο κ α θ ε δ ρ ῖ α—ἡ πλέον τιμητικὴ θέσις. Εἰς τὰ δεῖπνα ἐξάπλωνον (ἐκλινον), ἐνῶ εἰς τὰς συναγωγὰς ἐκάθηντο. ἄ σ π α σ μ ο ἰ—τὰ φιλήματα. ο ὕ α ἰ ὕ μ ῖ ν—ἀλλοιμονόν σας. κ α τ ε σ θ ῖ ε τ ε τ ἄ σ ο ἰ κ ῖ α ς—κατατρώγετε τὴν περιουσίαν. κ α ἰ π ρ ο φ ἄ σ ε ἰ... οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τόσον πολὺ ὑπεκρίνοντο, ὥστε ἐξηπάτων τοὺς ἀφελεῖς, ὅτι, προσευχόμενοι ἐπὶ πολλὴν ὥραν, θὰ ἐθεράπευον τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ἡ ἀκόμη θὰ ἐπετύγγανον τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. κ ρ ῖ μ α—καταδίκη, ποινή. π ε ρ ῖ ἄ γ ω—διατρέχω, γυρίζω. π ρ ο σ ῆ λ υ τ ο ς—ὁ ἐξ ἔθνικῶν προσερχόμενος εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰσραὴλ. υ ἰ ὀ ν γ ε ε ν ν η ς—ἄνθρωπον τῆς κολάσεως. κ ρ ῖ σ ῖ ς—ἀπονομὴ δικαιοσύνης. δ ἰ υ λ ῖ ζ ο ν τ ε ς τ ὸ ν κ ὶ ὧ ν π α—πολυεξετάζοντες τὰ ἀσήμαντα πράγματα καὶ παραμελοῦντες τὰ σπουδαῖα. π α ρ ο ψ ῖ ς—πιᾶτο. κ ε κ ο ν ἰ α μ ῆ ν ο ς—ἀσβεστωμένος. ο ὕ κ ἄ ν ἦ μ ε ν κ ο ἰ ν ω ν ο ἰ—δὲν θὰ εἴμεθα συνένοχοι εἰς τὸν φόνον τῶν προφητῶν. τ ὸ μ ἔ τ ρ ο ν—τὴν εὐθύνην, τὴν κακίαν. ὅ π ω ς ἔ λ θ η ἔ φ' ὕ μ ἄ ς... διὰ νὰ τιμωρηθῆτε διὰ κάθε φόνον δικαίου... Ζ α χ α ρ ῖ α ς—πρόκειται περὶ τοῦ προφήτου, ὅστις ἔζησε περὶ τὸ ἔτος 520 π.Χ. ἐ π ἰ σ υ ν ἄ γ ε ἰ—μαζεύει προστατευτικῶς. τ ἄ ν ο σ σ ῖ α—τὰ πουλάκια.

2. Ὁ Ἰησοῦς προφητεύει περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν μαθητῶν του

Ο ὕ μ ἡ ἄ φ ε θ ῆ—δὲν θὰ μείνη. Πράγματι ὁ Ρωμαῖος στρατηγὸς Τίτος, ὁ ὅποιος κατέλαβε τὴν πόλιν τὸ ἔτος 72 μ.Χ. κατηδάφισε τὸν ναὸν καὶ κατέστρεψε τελείως τὴν πόλιν. π ὅ τ ε τ α ὕ τ α ἔ σ τ α ἰ—πότε θὰ γίνουν αὐτά; μ ε λ λ ἦ σ ε τ ε ἀ κ ο ὕ ε ἰ ν—πρόκειται νὰ ἀκούσητε. μ ἡ θ ρ ο ε ἰ σ θ ε—μὴ φοβεῖσθε, μὴ ἀνησυχεῖτε. λ ο ἰ μ ὸ ς—πανώλης, πανούκλα, ὦ δ ῖ ν ε ς—πόννοι, συμφοραί. ψ υ γ ῆ σ ε τ α ἰ

= θά κρυώση, θά σβήση. β δ έ λ υ γ μ α τ η ς έ ρ η μ ώ σ ε ω ς = ή έντροπή τής καταστροφής και τής έρημώσεως. Έννοεί τόν άνδριάντα τοῦ Τίτου, ό όποιος έστήθη εκεί, όπου άλλοτε ύψούτο μεγαλοπρεπής ό Ναός. και ει μη έ κ ο λ ο β ώ θ η σ α ν = και εάν δέν όλιγοστεύσουν (δέν θά σωθῆ κανείς). φ υ λ α κ ή = ώρα. Ό νύξ έχωρίζετο εις τέσσαρας φυλακάς, διαστήματα δηλ. χρονικά, εις τά όποια θά έγίνετο ή άλλαγή τής φρουράς: ο υ κ α ν ε λ α σ ε δ ι ο ρ υ γ ῆ ν α ι = δέν θά άφηγε νά γίνη διάρρηξις. θ ε ρ α π ε ι α = τροφοδοσία. χ ρ ο ν ι ζ ε ι = βραδύνει. δ ι χ ο τ ο μ ή σ ε ι α υ τ ο ν = θά τοῦ άφαιρέση τό αξίωμα τοῦ διαχειριστοῦ. β ρ υ γ μ ο ς = τρίξιμον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

ΑΙ ΕΣΧΑΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

1. Η μέλλουσα κρίσις

Ά φ ο ρ ι ε ῖ = θά χωρίση. π ρ ό β α τ α — έ ρ ι φ ι α = καλοί—κακοί άνθρωποι (μεταφ. σημασι.). ά π ό κ α τ α β ο λ ῆ ς κ ό σ μ ο υ = άπό τής δημιουργίας τοῦ κόσμου. σ υ ν η γ ά γ ε τ έ μ ε = με περιεθάψατε. έ λ ά χ ι σ τ ο ι = άσημοι, πτωχοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Η ΔΙΑΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

1. Ίδρυσις τής χριστιανικής θρησκείας

α) Ό μ ο θ υ μ α δ ό ν = ίδ. Κεφάλ. ΣΤ' 6. έ π ι τ ό α υ τ ό = εις τό ίδιον μέρος πρόκειται περι τοῦ ύπερφου, όπου ό Κύριος έτέλεσε τόν Μυστικόν Δεῖπνον. ά φ ν ω = άφνης. π ν ο ή β ι α ί α = δυνατός άνεμος. ώ φ θ η σ α ν = έφάνησαν. έ π λ ή σ θ η σ α ν = έγέμισαν, έφωτίσθησαν. έ δ ι δ ο υ α υ τ ο ῖ ς ά π ο φ θ έ γ γ ε σ θ α ι = έκαμεν αὐτούς ικανούς νά όμιλοῦν. σ υ ν ῆ λ θ ε = έμαζεύθη. σ υ ν ε χ ύ θ η = έταράχθη. έ ξ ί σ τ α ν τ ο = έθαύμαζον. Π ά ρ θ ο ι και Μ ῆ δ ο ι και... πρόκειται περι τών Ίουδαίων τής διασποράς, οι όποιοι κατόικουν τās περι τήν Μεσόγειον θάλασσαν χώρας. π ρ ο σ ή λ υ τ ο ι = ίδ.

Κεφ. Ζ' 1. χλευάζοντες = περιπαίζοντες. γλεύκους με-
μεστωμένοι εἰσὶ = εἶναι μεθυσμένοι.

β) Ἐπήρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ = ἐσήκωσε τὴν φωνήν του,
ὠμίλησε δυνατά. ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματα μου = ἀκούσατε
μετὰ προσοχῆς τοὺς λόγους μου. ὑπολαμβάνετε = νομίζετε.
ὦρα τρίτη = ἴδ. Κεφάλ. Δ' 8. ἐπὶ πᾶσαν σάρκα = εἰς κάθε
ἄνθρωπον. ὁράσεις = ὀπτασίας. ἐνύπνια = ὄνειρα. Πολλάκις
εἰς τὴν Ἀγ. Γραφήν τὰ ὄνειρα ἔχουν διδακτικὸν καὶ προφητικὸν σκοπὸν.
ἔκδοτον λαβόντες = ἀφοῦ συνελάβετε κατόπιν προδοσίας-
διὰ χειρῶν ἀνόμων = ἀδίκως, παρανόμως. προσπήξαν-
τες ἀνείλετε = ἐφονεύσατε ἀφοῦ ἐκαρφώσατε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.
ὠδῖνας = ἴδ. Κεφ. Ζ' 2. προωρόμην = προέβλεπον. ἵνα μὴ
σαλευθῶ = ἵνα μὴ ταραχθῶ. ἡγαλλιάσατο = εὐχαριστήθη.
ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι = τὸ σῶμα μου
θὰ κοιμηθῆ, θὰ ταφῆ μετ' τὴν ἐλπίδα. εἰς ἄδου = εἰς τὸν θάνατον.
διαφθοράν = καταστροφὴν, ἀφανισμόν. ὁδοὶ ζωῆς = διδα-
σκαλία ὁδηγοῦσα εἰς τὴν ζωὴν. ἐξ ὄν εἰπεῖν = εἶναι δυνατόν νὰ
εἴπω. ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ = ἐκ τῶν ἀπογόνων
του. πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ = ὅλοι οἱ Ἰσραηλῖται.

γ) Κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ = ἠσθάνθησαν πόνον διὰ
τὰς ἀμαρτίας των, μετενόησαν. ἡ ἐπαγγελία = ἡ κληρονομία.
διεμαρτύρητο = συνεβούλευε, παρώτρυνε. σκολιὰ = ἀμαρ-
τωλός, διεστραμμένη.

2. Ὁ πρῶτος μάρτυς τῆς πίστεως

Ἀνέστησαν = ἐσηκώθησαν ὠργισμένοι. οὐκ ἴσχυον...
ᾧ ἐλάλει = δὲν ἠδύναντο νὰ ἀπαντήσουν εἰς τὴν σοφίαν καὶ τὴν
δύναμιν τοῦ πνεύματος, διὰ τοῦ ὁποίου ὠμίλει. ὑπέβαλον = παρε-
κίνησαν, παρουσίασαν. συνεκίνησαν = παρεκίνησαν. ἐπι-
στάντες = ἀφοῦ ἐπλησίασαν. τὸν τόπον τοῦτον ἐννοεῖ
τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος. τὰ ἔθη = τὸν νόμον.

β) Εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει; = ἔχουσι ταῦτα τοιου-
τοτρόπως; Εἶναι αὐτὰ ἀληθῆ; κατὰ παύσεις = ἀνάπαυσις. σκλη-
ροτράχηλοι = σκληροί. ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ
τοῖς ὠσίν = ἀσυγκίνητοι καὶ ὑπερήφανοι. ἀντιπίπτετε =

ἀντιτίθεσθε, εἴσθε ἀντίθετοι. προκαταγγεῖλαντες = προφητεύσαντας. τοῦ δικαίου· τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζει ὁ προφῆτης Ἡσαΐας τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Μεσσίαν. εἰς διαταγὰς ἀγγέλων = διὰ τῶν ἀγγέλων.

γ) Διεπρίοντο ταῖς καρδίαις = ἐξωργίζοντο πολύ. ἔβρυχον = ἔτριζον. ἐπ' αὐτόν = ἐναντίον του. συνέσχον τὰ ὄτα = ἐκράτησαν, ἐβούλωσαν τὰ αὐτιά των. ἀπέθεντο = ἐτοποθέτου, ἔρριπτον. μὴ στήσης = νὰ μὴ καταλογήσης. ἦν συνευδόκῶν τῇ ἀναιρέσει = ἐνέκρινε τὴν θανατικὴν ἐκτέλεσιν. κοπετός = θρῆνος. ἐλυμαίνετο = ἔβλαπτε, κατεδίωκε.

3. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος

• I. Σκεῦος ἐκλογῆς

Ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου = ἀπειλῶν καὶ φονεύων. μαθηταί· οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ὀνομάζοντο μεταξύ των μαθηταί, ἀδελφοί, ἄγιοι. — ἐνεοί = ἄφωνοι, κατάπληκτοι. Δαμασκός· πόλις τῆς Συρίας. Ἐνταῦθα ὑπῆρχε μεγάλη Ἰουδαϊκὴ κοινότης. δῆσαι = νὰ δέση. σκεῦος ἐκλογῆς μοι = ἐκλεκτὸν μου πράγμα, ἐκλεκτὸς μου ἄνθρωπος. τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου = ἵνα κηρύξῃ τὴν διδασκαλίαν μου. ὁ ὀφθεῖς σοι = ἐκεῖνος ποῦ σοῦ ἐφανερώθη. λεπίδες = λέπια. ἐνίσχυσεν = ἐνεδυναμώθη. ἐγένετο ... ἡμέρας τινὰς = ἔμεινε μετὰ τῶν χριστιανῶν, ποῦ ἦσαν εἰς τὴν Δαμασκὸν μερικὰς ἡμέρας. ὁ πορθήσας = ὁ καταστρέψας, ὁ καταδιώξας. συνέχυνε = ἔφερεν εἰς ἀμηχανίαν.

II. Οἱ πρῶτοι καρποὶ

Πάφος· πόλις τῆς Κύπρου. Ἰωάννης· ἀνεψιὸς τοῦ Βαρνάβα ὀνομαζόμενος καὶ Μάρκος. Βραδύτερον ἐγένετο μαθητὴς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου καὶ ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον, ποῦ φέρει τὸ ὄνομά του. ἀρχισυνάγωγοι· οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς. λόγος παρὰ κλήσεως = λόγος ἐνισχυτικὸς. οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν· ὀνομάζοντο τοιοῦτοτρόπως ἐκεῖνοι ἐκ τῶν Ἑθνικῶν, οἱ ὁποῖοι ἐσύχναζον εἰς τὰς Ἰουδαϊκὰς συναγωγὰς, διδασκόμενοι τὴν θρησκείαν τῶν Ἰουδαίων. κατασείσας τῇ χειρὶ = ἀφοῦ ἔκαμε νεῦμα

διὰ τῆς χειρός. μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ = διὰ μεγάλης δυνάμεως. ἐτροποφόρησεν = συνετήρησε. καθελὼν ἔθνη ἐπτὰ = ἀφοῦ κατενίκησεν ἑπτὰ ἔθνη. Ἐνοσεῖ τοὺς λαούς, τοὺς ὁποίους ὑπέταξαν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ οἱ Ἰσραηλῖται κατὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν εἰς Χαναὰν μετὰ τὴν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπάνοδόν των. κατ' ἐπαγγελίαν = κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν. ἐπλήρου τὸν δρόμον = ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολὴν του. ὁ λόγος = ἡ ὑπόσχεσις, ἡ διδασκαλία. καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου = ἀφοῦ κατεβίβασαν ἀπὸ τὸν Σταυρὸν. τοῖς συναναβαῖσιν = εἰς ἐκείνους πού ἦλθον μαζί του. μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν = δὲν πρόκειται νὰ ἀποθάνῃ πλέον. ὅτι δώσω... πιστὰ = διότι θὰ ἐκπληρώσω ἐνώπιόν σας τὰς ἱεράς διαβεβαιώσεις τοῦ Δαυίδ. καταγγέλλεται = κηρύττεται, διδάσκεται. οἱ καταφρονηταὶ = οἱ ἀδιάφοροι, οἱ περιφρονοῦντες. προσλαλοῦντες = διδάσκοντες. προσμένειν = νὰ παραμένουν πιστοί. ἀπωθεῖσθε αὐτόν = ἀποδιώκετε αὐτόν, δὲν δέχεσθε τὴν διδασκαλίαν. διεφέρετο = διεδίδετο.

III. Δοκιμασίαι

Ἰκόνιον· πόλις τῆς Μ. Ἀσίας εἰς τὰ σύνορα τῆς Λυκαονίας καὶ τῆς Φρυγίας. ἐκάκωσαν τὰς ψυχάς... κατὰ τῶν ἀδελφῶν = ἐξεσήκωσαν τοὺς Ἔθνικοὺς κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐσχίσθη = ἐδιχάσθη. ἐγένετο ὄρμη = ὤρμησαν. εὐαγγελίζομαι = φέρω τὴν καλὴν εἰδήσιν τῆς σωτηρίας, κηρύττω τὴν εἰς τὸν Ἰησοῦν πίστιν. ἤλατο = ἐπήδησε. στέμματα = στεφάνους ἵνα στεφανώσῃ τοὺς ταύρους τῆς θυσίας. διαρρήξαντες = ἀφοῦ ἔσχισαν τὰ ἱμάτια, διαμαρτυρηθέντες. ταῖς παρωχημέναις γενεαῖς = εἰς τὰς ἐποχὰς πού ἐπέρασαν. καίτοι γε = ἂν καί. οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν = ἔδωκε μαρτυρίας διὰ τὸν ἑαυτόν του, ἐφανέρωσε τὸν ἑαυτόν του. ὑετός = βροχή. παρέθεντο αὐτοῦς = παρέδωκαν αὐτοὺς εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Κυρίου.

IV. Τὸ ἐν Ἑλλάδι ἔργον

α) Μυσία· ἐπαρχία τῆς Μ. Ἀσίας κατέχουσα τὸ Β. Δ.

τμημα αὐτῆς. ἀναχθέντες = ἀφοῦ ἀπεπλεύσαμεν. Σαμοθρά-
 κη· ἡ νῆσος Θάσος. Νεάπολις· ἡ σημερινή πόλις Καβάλα.
 Φίλιπποι· ἀρχαία πόλις τῆς Μακεδονίας παρὰ τὴν σημερινὴν
 Καβάλαν. Ἡ πόλις αὕτη εἶχεν ἀνακηρυχθῆ κολωνία δηλ. Ρωμα-
 ικὴ ἀποικία. Ἐνταῦθα εἶχον ἐγκατασταθῆ ἀρκετοὶ ἀπόμαχοι Ρωμαῖοι
 στρατιῶται ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐτοκράτορος Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου.
 μερίδος = ἐπαρχίας. Θυάτειρα· πόλις τῆς Μ. Ἀσίας. πα-
 ρά ποταμόν· τὸν Ἀγγίτην. πορφυρόπωλις = πωλήτρια
 ἐρυθρῶν βαφῶν καὶ ὑφασμάτων. παρεβιάσατο = ἠνάγκασεν.
 ἔχουσα πνεῦμα πύθωνος = ἡ ὁποία εἶχε τὴν ἰκανότητα νὰ
 κάμνη μαντείας. ἐργασίαν πολλήν = κέρδη πολλά. ὁ δὸν
 σωτηρίας = διδασκαλίαν ἡ ὁποία σφίζει. διαπονηθεῖς =
 ἐπειδὴ ἐκουράσθη (νὰ τὴν ἀκούη). εἴλικυσαν = ἔσυρον. ἔθη =
 συνθηείας, διδασκαλίας. συνεπέστη = ἐπετέθη μαζί. τὸ ξύλον
 ἦτο κορμὸς δένδρου, ὁ ὁποῖος εἶχε σχισθῆ εἰς δύο καὶ ἔφερε δύο ὀπὰς,
 ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκλείον τοὺς πόδας τῶν φυλακίζομένων διὰ περισ-
 σοτέραν ἀσφάλειαν. ἐνέθη τὰ δεσμά = ἐλύθησαν τὰ δεσμά.
 ἔξυπνος γενόμενος = ἐξυπνήσας. σπασάμενος = ἀφοῦ
 ἔσυρεν ἐκ τῆς θήκης. πανοικί = μὲ ὄλην του τὴν οἰκογένειαν.
 ἀκατακρίτους = χωρὶς δικαστικὴν ἀπόφασιν. λάθρα =
 κρυφίως. ἡρώτων = παρεκάλουν. παρεκάλεσαν = παρη-
 γόρησαν, ἔδωκαν θάρρος.

β) Διοδεύσαντες = ἀφοῦ ἐπέρασαν. κατὰ τὸ εἰωθὸς
 = κατὰ τὴν συνήθειαν. Ὁ Παῦλος εἰσερχόμενος εἰς μίαν πόλιν κατευ-
 θύνετο πάντοτε πρῶτον εἰς τὴν συναγωγὴν καλῶν τοὺς Ἰουδαίους, ἵνα
 πιστεύσωσι. Ἐὰν ἐκεῖνοι δὲν ἐδέχοντο τὴν διδασκαλίαν του, τότε ἐστρέ-
 φετο πρὸς τοὺς Ἐθνικοὺς. διανοίγων καὶ παρατιθέμε-
 νος = ἀναφέρων (χωρὶα ἐκ τῆς Π. Διαθήκης) καὶ ἀποδεικνύων.
 προσεκληρωθήσαν = ἐπῆγαν μὲ τὸ μέρος. τῶν πρώτων
 = ἐκ τῆς ἀνωτέρας κοινωνικῆς τάξεως. ἄγοραῖοι = οἱ ἄνθρωποι
 τῆς ἀγορᾶς, ἐκ τοῦ κατωτέρου κοινωνικοῦ στρώματος. Ἰάσων·
 Ἰουδαῖος, ὅστις φιλοξενεῖ τὸν Παῦλον καὶ τὸν μαθητὴν του Σίλαν.
 πολιτάρχαι = οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως. ἀπέναντι = ἀντι-
 θέτως. τὸ ἰκανὸν = ἡ ἀνάλογος χρηματικὴ ἐγγύγησις. ἐπήεσαν
 = ἤλθον. ὑπέμενον... ἐκεῖ = παρέμεναν ἐκεῖ δηλ. εἰς τὴν Βέ-

ροϊαν. οἱ καθιστῶντες = οἱ συνοδοὶ (ἐκ τῶν χριστιανῶν τῆς Βεροίας). ἐξήσαν = ἐπέστρεψαν.

γ) Ἐκδεχομένου αὐτοῦς = ἐνῶ ἀνέμενον αὐτοὺς δηλ. τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον. κατείδωλον = γεμάτην εἰδωλα. Ἐπικουρείου ἦσαν οἱ ὅπαδοι τοῦ ἐκ Σάμου φιλοσόφου Ἐπικούρου (341 - 270 π.Χ.). Οὗτος ἐδίδασκεν ὅτι μόνον ἡ ὕλη ὑπάρχει (ὕλισμός). Ἡ ψυχὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ λεπτότατα καὶ εὐκίνητα ἄτομα, τὰ ὁποῖα διασκορπίζονται κατὰ τὸν θάνατον. Συνεπῶς δὲν ὑπάρχει ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Σκοπὸς τῆς ζωῆς κατὰ τοὺς Ἐπικουρείους εἶναι ἡ ἡδονή. Στωϊκοὶ ἦσαν οἱ ὅπαδοι τοῦ ἐκ Κύπρου φιλοσόφου Ζήνωνος (336 - 264 π.Χ.). Οὗτος ἐδίδασκεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ζῆ κατὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ λογικοῦ του καὶ νὰ εἶναι φρόνιμος. Ἡ ὀλιγάρκεια καὶ ἡ ἐγκράτεια τῶν παθῶν εἶναι ἀρετὴ. Οἱ Στωϊκοὶ ἤθελον νὰ ζῶσι μακρὰν τοῦ θορύβου καὶ τῶν συγκινήσεων τοῦ πολιτικοῦ βίου. συνεχέβαλλον αὐτῶ = συνεχίζητον μὲ αὐτόν. σπερμολόγος = φλύαρος, πολυλογάς. ξένων δαίμωνίων = ξένων Θεῶν, νέων ἰδεῶν. ὡς δεισιδαίμονεστέρους = ὡς τοὺς περισσότερον εὐσεβεῖς. ἀναθεωρῶν = ἐξετάζων. εὐσεβεῖτε = λατρεύετε, σέβεσθε. οὐδέ...θεραπέυεται προσδεόμενός τινος = οὔτε ὑπηρετεῖται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὡς νὰ εἶχεν ἀνάγκην τινός. ὁροθεσίαις = τὰ σύνορα τῶν ἐθνῶν. ζητεῖν τὸν Κύριον...καὶ εὐροῖεν = νὰ ἀναζητοῦν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεόν, ἐὰν βεβαίως ἤθελον εὐρεῖ καὶ ἐρευνήσῃ αὐτόν διὰ τοῦ λογικοῦ των, ἂν καί... ἐν αὐτῶ = εἰς αὐτόν, μετὰ τὴν ἄδειάν του. τρυγὰρ = τούτου βεβαίως, τοῦ Θεοῦ. Πρόκειται περὶ στίχου τοῦ ποιητοῦ Ἀράτου. ὑπεριδὼν = παριδῶν, πραβλέψας. τανῦν = ἀπὸ τώρα. ἔστησεν ἡμέραν = καθώρισε χρόνον. πίστιν παρασχών... ἐκ νεκρῶν = ἀφοῦ ἔδωκεν ἀπόδειξιν εἰς ὅλους (ὅτι εἶναι Θεός) ἀναστήσας αὐτόν ἐκ νεκρῶν.

δ) Ἀκύλας ἦτο Ἰουδαῖος καὶ ἔζη εἰς τὴν Ρώμην. Ἐκεῖ ἐδέχθη τὸν Χριστιανισμόν. Ἠναγκάσθη ὅμως νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Ρώμην, διότι ὁ Κλαύδιος διέταξε τὴν ἐκ τῆς Ρώμης ἀπομάκρυνσιν ὅλων τῶν Ἰουδαίων (48 μ.Χ.). διὰ τὸ διατεταχέναι = ἐπειδὴ εἶχε διατάξει. ὁ μότεχνον ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς, μορφώσεως καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως ἔπρεπε νὰ γνωρίζουν μίαν τέχνην. Ὁ Παῦλος λοιπὸν καὶ τὸ ζεῦγος Ἀκύλας - Πρίσκιλλα ἐγνώριζον

τὴν αὐτὴν τέχνην, ἦσαν δηλ. σκηνοποιοί. συνείχετο τῷ πνεύματι = διηγέθη πνευματικῶς, μὲ περισσοτέραν δύναμιν πνεύματος. συνομοροῦσα = συνορεύουσα, γειτονική. λαὸς ἐστὶ μοι πολὺς = διότι ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι ἰδιοὶ μου.

V. Τελευταῖαι ὑποθήκαι

Ἐπέβην = ἦλθον. πῶς ἐγενόμην μεθ' ὑμῶν = ὁποῖος ὑπῆρξα πρὸς σᾶς, ποῖαν διαγωγὴν ἔδειξα. ἐν ταῖς διαβολαῖς = κατὰ τὰς συκοφαντίας. ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων = διότι τίποτε δὲν παρέλειψα ἀπὸ ὅσα σᾶς συμφέρουν. ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι = ἀλλὰ δὲν ὑπολογίζω (δὲν φοβοῦμαι) τίποτε ἀπὸ αὐτά. ἔχω...τιμίαν = θεωρῶ πολῦτιμον. ψυχὴ = ζωὴ. οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου = δὲν θὰ με ἐπανίδητε πλέον. Πράγματι ὁ Παῦλος δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἐφεσον. καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων = εἶμαι ἀνεύθυνος (ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ) διὰ τὰς ἁμαρτίας ὄλων σας. ἦν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος = τὴν ὁποῖαν ἀπέκτησεν, ἐξαγοράσας διὰ τοῦ αἵματός Του. λύκοι βαρεῖς· ἐνοεῖ τοὺς αἰρετικούς. παρατίθεμαι ὑμᾶς = σᾶς ἐμπιστεύομαι, παραδίδω. τῷ λόγῳ τῆς χάριτος = εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀγαθότητός Του. ἀντιλαμβάνεσθε τῶν ἀσθενούντων = νὰ εὐεργετῆτε τοὺς ἀδυνάτους.

5. Ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος

Στάσις = ἀντιλογία, διαφωνία. ἔταξαν = ἀπεφάσισαν. ἐξανεστήσαν = ἐσηκώθησαν ἀντιλέγοντες. ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο = προετίμησεν ἀπὸ ἡμᾶς. οὐδὲν διέκρινε = δὲν ἔκαμε οὐδεμίαν διάκρισιν. ἐπιθεῖναι ζυγόν = νὰ φορτώσωμεν βάρους, νὰ βάλωμεν ζυγόν. ἰσχύσαμεν = ἠδυνήθημεν. μὴ παρενοχλεῖν = νὰ μὴ ἐπιβαρύνωμεν. ἐπιστεῖλαι = νὰ στείλωμεν ἐπιστολήν. ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδῶλων = νὰ ἀποφεύγουν νὰ τρώγουν κρέατα, τὰ ὁποῖα ἐμολύνθησαν εἰς τὰς θυσίας τῶν εἰδώλων. Οἱ Ἐθνικοὶ ἔτρωγον τὸ κρέας τῶν θυσιαζομένων ζώων. Ταῦτα ὀνομάζοντο καὶ εἰδωλόθυτα. ἡγομένους = ἐπισήμους. ἀνασκευάζοντες = ταρασσοντες. οἷς

οὐ διεστειλάμεθα = εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἐδώκαμεν οὐδεμίαν παραγγελίαν. ἔρρωσθε = νὰ εἴσθε καλά, ὑγιαίνετε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

1. Ἡ ἰσχὺς τῶν Νόμων

Συμβούλιον ἔλαβον = συνεσικέφθησαν, ἔλαβον ἀπόφασιν. Ἑρωδιανοί = ἐλέγοντο οἱ στρατιῶται καὶ οἱ ὄπαδοι τοῦ βασιλέως Ἑρώδου. οἶδαμεν ὅτι ἀληθῆς εἶ = γνωρίζομεν ὅτι λέγεις τὴν ἀλήθειαν. (Προσπαθοῦν νὰ κολακεύσουν τὸν Ἰησοῦν). ὁ δὲ = διδασκαλία. οὐ μέλει σοι = δὲν ἐνδιαφέρεσαι, δὲ κάμνεις διάκρισιν. ἔξεστι = ἐπιτρέπεται. κῆνσοσ = τὸ λατινικὸν census = ὁ ἐτήσιος κατὰ κεφαλὴν φόρος, τὸ κεφαλιάτικο. πονηρία = ὑποκρίσια.

2. Σχέσις Θεοῦ καὶ ἀνθρωπίνου Νόμου

Οὐ μετὰ βίας = ὄχι διὰ τῆς βίας. ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἶμα...τούτου = νὰ κατηγορήσητε ἡμᾶς διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου τούτου (τοῦ Κυρίου). διεχειρίσασθε = κατεδικάσετε εἰς θάνατον, ἐθανάτώσατε.

Θρησκεία

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

Α'. Παλαιά Διαθήκη

Σελίς

- 1. Σκοπός. 2. Περιεχόμενον. 3. Γλώσσα. 4. Διαίρεσις τῶν βιβλίων τῆς Παλ. Διαθήκης. 5. Κανὼν τῆς Π. Δ. 6. Μεταφράσεις τῆς Π. Δ. 9

Β'. Καινή Διαθήκη

- 1. Σκοπὸς καὶ περιεχόμενον. 2. Γλώσσα. 3. Διαίρεσις τῶν βιβλίων τῆς Κ.Δ. 4. Κανὼν τῆς Κ. Δ. 16

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Δημιουργία τοῦ κόσμου

- 1. Ὁ Θεὸς δημιουργεῖ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον 23
- 2. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἐν τῷ παραδείσῳ 26
- 3. Παρακοή καὶ πτώσις 26

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἐποκάλυψις τοῦ Μυστηρίου

	Σελίς
1. Ἡ πρὸς τὸν Νῶε, τοὺς Πατριάρχας καὶ τὸν Μωυσέα διαθήκη	29
2. Τὸ σημεῖον τοῦ χαλκοῦ ὄφραος	32

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ὁ παιδαγωγὸς εἰς Χριστὸν

1. Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος	34
2. Ἐκλογαὶ ἄλλων διατάξεων τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου	36
3. Οἱ Ἰσραηλίται λατρεύουν τὸν Θεὸν	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ ζωὴ

1. Ὁ Μωσῆς καὶ οἱ Ἰσραηλίται ὑμνοῦν τὸν Θεὸν	44
2. Τὸ κύνειον ἄσμα τοῦ Μωυσέως	46
3. Προσευχὴ τῆς Ἄννης τῆς μητρὸς τοῦ Σαμουὴλ	48
4. Ὁ Τωβίτ συμβουλεῖ τὸν υἱὸν του	49
5. Ἡ Ἰουδίθ σφάζει τὴν πατρίδα της	51
6. Ὁ ὕμνος τῆς Δεββώρας	53
7. Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἑσδρα ἀναδιοργάνωσις τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ βίου τῶν Ἰσραηλιτῶν	56

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ὁ Ἰησοῦς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ

1. Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός	61
2. Σὺ εἶ ὁ Χριστός ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ	62
3. Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου	63
4. Ἐκ τυφλοῦ τὸ φῶς	63
5. Οὐκ ἐστιν ἄθε· ἠγέρθη	65
6. Νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

'Ο Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ του

	Σελίς
1. 'Ο Ἰησοῦς συμβουλεύει τοὺς μαθητάς του	69
2. 'Ο ποιμὴν ὁ καλὸς	72
3. 'Ο Ἰησοῦς νίπτει τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του	73
4. Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοὺς μαθητάς του	74

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

'Η ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀμιλία

α) 'Η κατὰ Χριστὸν εὐτυχία	80
β) 'Η θέσις τῶν Χριστιανῶν	81
γ) Σχέσις τοῦ Εὐαγγελικοῦ νόμου πρὸς τὸν Μωσαϊκὸν	81
δ) Περὶ φόβου	82
ε) Περὶ ὄρκου	82
στ) Περὶ ἀντιδικίας	82
ζ) Περὶ ἀγάπης	83
η) Περὶ ἐλεημοσύνης	83
θ) Περὶ προσευχῆς	83
ι) Περὶ νηστείας	84
ια) 'Ο ἄνθρωπος καὶ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ	84
ιβ) 'Ο ἄνθρωπος καὶ ὁ πλησίον	85
ιγ) 'Ο ἄνθρωπος καὶ ὁ οὐράνιος πατήρ	85
ιδ) Αἱ δύο ὁδοὶ	86
ιε) Οἱ ψευδοπροφῆται	86
ιστ) Τὰ θεμέλια	86

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Αἱ παραβολαὶ

1. 'Η παραβολὴ τοῦ σπορέως	88
2. » » » τοῦ πονηροῦ δούλου	90
3. » » » καλοῦ Σαμαρείτου	91
4. » » » ἄφρονος πλουσίου	92
5. » » » ἀπολωλότος προβάτου καὶ τῆς ἀπολεσθείσης δρα- χιμῆς	93
6. » » » ἀσώτου	93
7. » » » τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου	95
8. » » τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος	96
9. » » » κακῶν γεωργῶν	97
10. » » » δέκα παρθένων	98
11. » » » ταλάντων	99

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ἡ ἐν Χριστῷ ἀναγέννησις

Σελίς

1. Συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τοῦ Νικοδήμου	101
2. Συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τῆς Σαμαρείτιδος	102

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Χριστιανικὸς βίος

1. Συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τοῦ πλουσίου νεανίσκου	105
2. Ἡ δωρεὰ τῆς χήρας	106
3. Ἡ φιλοδοξία τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου	106
4. Ἡ ξηρανθεῖσα συκῆ	107
5. Ὁ Ἰησοῦς καὶ τὰ παιδιά	107
6. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν	108

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ Φαρισαῖοι

1. Ὁ Ἰησοῦς ταλανίζει τοὺς Φαρισαίους	110
2. Ὁ Ἰησοῦς προφητεύει περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν μαθητῶν Του	113

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

Αἱ ἔσχαται ἡμέραι

1. Ἡ μέλλουσα κρίσις	115
----------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Ἡ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ

1. Ἰδρυσις τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας	117
2. Ὁ πρῶτος μάρτυς τῆς πίστεως	120
3. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος	
α) Σκεῦος ἐκλογῆς	122
β) Οἱ πρῶτοι καρποὶ	124
γ) Δοκιμασίαι	126
δ) Τὸ ἐν Ἑλλάδι ἔργον	128
ε) Τελευταῖαι ὑποθήκαι	133
4. Ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος	136

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

Θρησκεία και πολιτεία

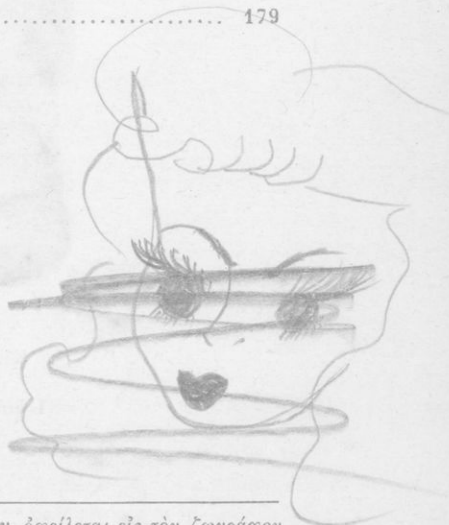
1. Ἡ ἰσχὺς τῶν νόμων	Σελίς	138
2. Σχέσις θείου καὶ ἀνθρωπίνου νόμου		139

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Α'. Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης	143
Β'. Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης	153
<hr/>	
Πίναξ περιεχομένων	179

*Ἡ ἐπιμέλεια τῆς καλλιτεχνικῆς ἐμφανίσεως τοῦ βιβλίου ὀφείλεται εἰς τὸν ζωγράφον
Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ*

*Ἐπεύθυνος ἐπὶ τῆς διορθώσεως τῶν τυπογραφικῶν δοκιμῶν τοῦ βιβλίου
ΕΙΡ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ (ἀπόφ. Ὑπουργ. Παιδείας 41478 / 18-4-51)*

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐπίσης ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ ν. 1129 τῆς 16/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946 Α 108).

024000020003

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΣ (Δ) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 90.000

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑΣ { ΑΡΧΑΙΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΙΛΠΕΡΟΓΛΟΥ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΔΕΛΗΔΗΜΗΤΡΗ

4) Διευκρίνιση ούρων

6μη ούρων

5) Αντιοξυγόνο του φωτός

βασιλικό αέρος @

~~1/2~~ 1/2 δαμάσκηνο

2 1/2 λίτρα του ζυγού @

ο άνθρωπος

1952

Ελευθ. Επ. Βασιλεία

